

Kérdések és válaszok a médiában

A televíziós hírinterjúk szociolingvisztikai jellemzőinek feltárása

Készítette: Kiss Katalin V. magyar
Témavezető: Nyirkos István

Debrecen, 2006.

A dolgozat célja feltárni a televíziós hírműsorokban elhangzó interjúk szociolingvisztikai jellemzőit. Már ebből is világos az előfeltevés: ezek az interjúk tartalmaznak a szociolingvisztika vizsgálati tárgyába tartozó különbségeket, és ezek számszerűen kimutathatók. A konkrét vizsgálat és elemzés előtt, azonban néhány szót szólok az elemzés elméleti háttéréről, mind nyelvészeti, mind pedig sajtótudományi szempontból.

Sajtótudományi szempontból

Nyilvánvaló, hogy a televízióban elhangzott interjúk a publicisztika szempontjából is definiálhatók, jellemezhetők és elemezhetők. Természetesen ez a tudományág, mivel a tárgya – többek között – az interjú, jóval gyakorlatiasabb és általánosabb szempontok alapján vizsgálja, szemben a nyelvészettel, aminek a tárgya ebben az esetben szűkebb - az interjú nyelve.

Már többször is használtam az interjú fogalmát, anélkül hogy pontosan definiálva lett volna. Nem meglepő, hogy erre a fogalomra is több meghatározás létezik. Az átlagember számára interjú az, amikor több személy egy adott témáról beszélget, az egyik kérdez, a másik pedig válaszol. Az *Idegen szavak és kifejezések kéziszótára* négy különböző magyarázatot kínál:

1. újságírónak, laptudósítónak a nyilvánosság számára készített beszélgetése nevezetes vagy érdekes személlyel;
2. nyilatkozat a sajtó részére
3. az ilyen beszélgetésnek újságban közölt vagy, rádióban, televízióban közvetített szövege;
4. (a közvélemény-kutatásban és a szociológiában) adatgyűjtés a vizsgált csoport meghatározott szempontú kikérdezése útján.

Saját tapasztalataink alapján akár folytathatnánk is a sort: elbeszélgetés az álláshirdetésre jelentkező személlyel, a tünetek megtudakolása egy betegség kapcsán. Ahogy az *Idegen szavak és kifejezések kéziszótárának* a definíciójából is kiderült, az **interjú** fogalom használata alapvetően kettős: vonatkozik a cselekvésre is, valamint a folyamat végeredményére is (Földes 1999: 3). A mi esetünkben ez a kettő nem különül el olyan élesen egymástól, hiszen a speciális helyzetből adódóan a cselekvés és a

végeredmény összefolyik. A televízióban az interjú alapvetően folyamatként jelenik meg, jelen időben, szemben az újságban megjelenő interjúk eredményyszerűségével. Pontosan ez járul hozzá a szociolingvisztikai vizsgálat lehetőségéhez is, ez teszi lehetővé a (foglalkozás, nem szerint) különböző személyek nyelvhasználatának a vizsgálatát, hiszen így az újságokban megjelenő tudatos szerkesztettséggű interjúkkal szemben egy, az élőnyelvhez közelebb álló formát vizsgálhatunk.

Földes Anna egy másik interjú meghatározást is kiemel, amelyik annak egyik alapvonását mutatja meg. E szerint: „az interjú a nyilvánosságnak szánt, célszerűen vezetett, *egyenlőtlen* párbeszéd” (Földes 1999: 7) Ebből több dolog is kiderül. Egyrészt világossá válik, hogy az interjúnak mindig van egy célja, legalábbis az interjút készítő szempontjából. A mi esetünkben, azaz a televíziós hírinterjúknál a cél az információk átadása, a közvélemény pontos tájékoztatása az adott hír, esemény kapcsán. Másrészt az interjú fentebbi meghatározásából kiderül, hogy ennek a dialógusnak a szereposztása kötött, a mi esetünkben a két résztvevő közül az egyik a kérdező, a másik pedig az információszolgáltató, és a kérdezőnek kell inkább a másik szereplőhöz alkalmazkodnia. Nyelvi szempontból ez arra mutat rá, hogy még inkább vizsgálhatóbb lesz az interjúalany nyelvhasználata, hiszen az interjút készítő igyekszik nem befolyásolni. Természetesen az egymásra hatás elkerülhetetlen, de még így is nagyobb az esélye az élőbeszédhez közeli nyelv megismerésének, és vizsgálatának. Az *egyenlőtlen* párbeszéd következménye, hogy az interjú folyamán a válaszadó kerül előtérbe, ő lesz a beszélgetés főszereplője. Ez jól látszik abból a tényből is, hogy igen sokszor teszik az elkészített interjút monologikussá azáltal, hogy a kérdésfeltevést nem, csupán a választ teszik közzé. Természetesen ez már egy utólagos szerkesztettség eredménye, ezért jelenleg nem vizsgálunk ilyen párbeszédet.

A sajtótudomány többféle felosztást is létrehozott a különbözőfajta interjúk elkülönítésére. A csoportosítások eltérő szempontok alapján történhetnek. Az egyik ilyen szempont a résztvevők száma - ami minimum kettő, de lehet három vagy több személy is. Amennyiben a résztvevők száma meghaladja a kettőt, akkor ebben az esetben kerekasztal-beszélgetésről is beszélhetünk. A másik már nagyobb jelentőségű felosztásnál külön kategória a telefonon készített interjú, és az élőben, szemtől-szembe lezajlott beszélgetés. Ezeknél talán lényegesebb a tartalmi szempontok alapján készített csoportosítás. Természetesen az így létrehozott interjútipusok nem zárt kategóriák, nem szigorú meghatározott szabályok alapján készített csoportok. A gyakorlatban ezek

egymásba folyhatnak, és nem mindig pontosan megkülönböztethetők. Tartalmi szempontok alapján létezik hírinterjú, amelyben az újságíró az arra illetékes személytől kér, és kap tájékoztatást, portréinterjú, amely a személyiséget helyezi a középpontba, és egyesek megemlítik még a bíráló interjút, mint külön kategóriát (Földes 1999: 49-51). Amint ahogy már említve is volt, e szerint a csoportosítás szerint, ez a dolgozat hírinterjúkat vizsgál, azaz olyan párbeszédet, amikor az interjút készítő személy az arra illetékestől kér, és kap tájékoztatás.

A következő szempont az interjú közzétételének a módja, vagyis hogy milyen formában jut el a közönséghez. Ez alapján nyilvánvalóan három típus jelenik meg: a nyomtatásban, újságokban publikált, a rádióban lejátszott, illetve a televízióban elhangzott interjúk. Az alapvető helyzet mindhárom esetben ugyanaz, több-kevesebb eltéréssel. Ahogy már szó volt róla, az írott sajtóban megjelenő interjú szerkesztettebb, nem jelennek meg az apró bakik, az újságíró mintegy formába önti a beszélgetést. A rádióban lejátszott beszélgetésekben az emberi hang jelenik meg többletként, és behatárolja a vágások lehetőségét is. Még inkább igaz ez a televíziós interjúkra, hiszen ott már egy újabb többlet, a látvány is megjelenik. Ezek csökkentik az interjú utólagos szerkesztésének lehetőségét, viszont a közönség, a néző számára többlet információval szolgálhatnak - gondolok itt a gesztusokra, az arcjátékra, vagy akár a válasz elhangzásának idejére is (Földes 1999: 60-61). Ami az írott sajtónál előnyként jelenik meg, a nagyobb szerkesztettség, a bakik kivágása, az a televízióban és a rádióban hiányként jelentkezhet, hiszen ott kisebb az utólagos javítások lehetősége. Ez a hátrány azonban a szociolingvisztikai kutatások javát is szolgálhatja, mivel ez hozzájárul az élőnyelvi beszéd vizsgálatához.

Az interjúval foglalkozó sajtótudományi kézikönyvek külön felhívják a figyelmet az interjú stílusára. Mivel ez a beszélgetés a jellegéből adódóan legalább két személy közös tevékenysége, ezért mindkét személy stílusa megjelenik benne. Ennek kapcsán viszont külön kiemelnek néhány buktatót: a túlzottan tudományos szöveget, amelyet az átlagember már nem ért, valamint a nyelv kor szerinti rétegződéséből adódó szókincsbeli különbségek figyelmen kívül hagyásának veszélyét (Földes 1999: 104-107). Szociolingvisztikai szempontból figyelemre méltó Vitray Tamás néhány idevágó gondolata: „Meggyőződésem, hogy az az egyszerű tétel, miszerint egy népet, illetőleg egy nemzetet többek között a közös nyelv köt össze, vagy a közös nyelv ötvöz nemzetté, speciálisan a mi szakmánkban így, ilyen egyszerűen, ilyen tételesen nem áll. Számtalan

rétegnyelvet beszélünk. És ezek a rétegnyelvek egymás közt igen jól elkülönülnek, és ha nem tudunk - mármint mi riporterek - megszólalni azon a rétegnyelven, amin beszélgetőtársunk beszél, akkor egyrészt értelemzavaró hibák csúsznak a beszélgetésbe, másrészt az a hangulat, az a légkör, ami a jó beszélgetés alapfeltétele, nem alakul ki. A gondolkodásmódból adódó eltérés, más esetekben a különböző műveltségi fok félreértésekre adhat okot, és egy televíziós beszélgetésnek a teljes légkörét is megronthatja. Márpedig a riporter dolga, hogy a maga beszédmodorát, a maga megfogalmazásait az illető társ »rétegnyelvéhez alkalmazza« (Földes 1999: 108). Vitray Tamás elsősorban portré interjúiról ismert, mindenesetre az előbb elhangzott gondolata általában véve feltétele minden jó interjúnak - a hírinterjúnak is. Ezáltal válik lehetővé nem csupán a média nyelvének tanulmányozása, hanem a társadalom egyes csoportjai különböző sajátosságainak a vizsgálata is.

Nyelvészeti szempontból

A nyelvészet történetében a nyelv használatának a kérdésére John Austin elméletének továbbfejlesztése irányította rá a figyelmet. Ő az ötvenes évek közepén dolgozta ki az úgynevezett beszédaktus-elméletet, amely az addigi felfogással szemben, vagyis a szavak és a tettek éles különválasztása ellen, lép fel. Nyelvi példákkal mutat rá, hogy a leíró nyelvhasználat nem kizárólagos a társas valóságban, sőt valójában nincs is túlsúlyban. Igen gyakran a szavaink tettekké válnak, tipikus példa erre a házasságkötéskor elhangzó igen. Austin túlmege ezen, és arra világít rá, a nyelvnek a tényállások megállapítására vonatkozó használata is sajátos cselekvéssé válik. Tehát az addigi felfogással, a szavak és a tettek éles szembeállításával szemben megmutatja, hogy a szavak minden használata tetté válik (Pléh 1990: 7-10).

Ez az elmélet járul hozzá a hetvenes években kibontakozó társalgáselemzés kereteihez is. Az amerikai szociolingvisztika vezéregyénisége, William Labov fogalmazza meg a társalgáselemzés és a beszédaktus-elmélet egymásra hatását: „A sorbarendezési szabályok nem a megnyilatkozások, hanem a megnyilatkozásokkal végzett cselekvések között érvényesülnek. Valójában az egymást követő megnyilatkozások rendszerint nem is állnak kapcsolatban egymással” (Labov 1979: 393).

Ez az elméleti háttere a társalgáselemzés és a szociolingvisztika empirikus kutatásainak, a nyelvhasználat jobb megértésének a céljával. A hetvenes évektől indultak meg az ilyen irányú kutatások, nyelvészeti és ehhez kapcsolódóan szociológiai megközelítéssel. Ahogy már említettem, a dialógusok vizsgálatára helyeződött a hangsúly. A dialógus azonban összetett jelenség, ezért vizsgálata is csak interdiszciplináris módon történhet, több különböző tudományág összefogásával. Vizsgálható a nyelvészet, pszichológia, szociológia szempontjaiból, valamint az ezeknek a határterületeiről kinövő pszicholingvisztika, és szociolingvisztika által is (Albertné 1992: 9).

A dialógus a hétköznapi élet egyik legtipikusabb társas történése, és ha ilyen kontextusból nézzük, akkor nyilvánvaló, hogy az interjú is a dialógusnak egy fajtája, így tehát a társalgáselemzés módszerei és eredményei is segíthetnek az interjúk vizsgálatában. A társalgáselemzés közismert, ösztönösen vagy (ritkábban) tudatosan betartott nyelvi és nem nyelvi szabályokat fogalmaz meg, s kísérli meg rendszerezésüket. Tulajdonképpen vizsgálja azt, amikor a nyelvi és a viselkedésbeli szabályok nincsenek szinkronban, és ezek a vizsgálatok általában bizonyítják, hogy ezek a társalgási szabályok legtöbbször csupán az áthágásuk esetén tudatosulnak. Ezek a szabályok kontextushoz kötődnek, és nem állnak egyedül, hanem általában viselkedésbeliekkel egészülnek ki (Albertné 1992: 10).

A társalgáselemzés már számos ilyen társalgási szabályt felderített, amelyek közül most csupán néhányat elemzek részletesen. Az egyik jellemző követelmény a beszélőváltás szabálya, annak érdekében, hogy egyszerre csak egy személy beszéljen. A beszélők egy megszólalása alkot egy fordulót. A szó átadása történhet nyelvi eszközökkel is, de jellemzően inkább egy gesztussal, tekintettel, vizuális módon megy végbe (Albertné 1992: 10). A kommunikációkutatás szerint a magyar közéletben jellemző az általános rítusvesztés, a használható viselkedési sémák hiánya. Állítása szerint ennek köszönhető az, hogy sem a közélet képviselői, sem pedig a társadalom civil polgárai nincsenek birtokában annak a tudásnak, hogy miként kell irányítani egy beszélgetést, miként kell jelezni a beszélőváltás szándékát, hogy kell elkezdni, illetve befejezni a beszélgetést (Sárközy 2001: 74). A beszélőváltás szabályának vizsgálata az interjúkban segíthet megerősíteni, vagy cáfolni ezt a kijelentést.

A következő ilyen vizsgálható szabály az, hogy a dialógusban a megszólalások párokká rendeződnek, úgynevezett **szoros** vagy **szomszédsági párok** jönnek létre, azaz

különböző beszélők közötti egymáshoz kötődő megnyilatkozások. A második megnyilatkozás általában feltételezi az elsőt, de az elsőre nem mindig érkezik válasz, vagyis az első nem feltételezi a másodikat. Érdekessé teszi a dialógus elemzését, ha több ilyen szoros pár egymásba ékelődik, de az interjúkban ez általában nem fordul elő, alapján véve lineárisak (Albertné 1992: 11).

A társalgáselemzés több különféle ilyen szoros párt is megkülönböztet. Az egyik legjelentősebb a **kérdés - válasz** pár. A kérdések általában a társalgás fenntartói, és több fajtájukat lehet elkülöníteni. Míg Kiefer Ferenc szerint létezik: **eldöntendő, választó, kiegészítendő** és **nyitott kérdés**, addig Albertné Herbsz Mária alapvetően nyitott és zárt kérdésekről beszél, a válasz terjedelme szerint. A Kiefernél megjelenő eldöntendő, választó, kiegészítendő kérdéseket egységesen a zárt kérdések csoportjába sorolja. Külön kiemelhető még, az az eset, amikor több kérdés is elhangzik egyszerre - ez az interjúkban igen gyakori. Az ilyen kérdéseket **eltemetett kérdések**nek nevezik, ami igen találó, hiszen ezekre a kérdésekre - talán az utolsó kivételével - szinte soha nem kapunk választ. Egy másik fajta, jelen dolgozatban is vizsgált szoros pár a **konvencionális kifejezéspárok**. Idetartoznak a **köszönési formák**, és az egyéb szoros párként jelentkező **udvariassági formulák** (Albertné 1992: 13-15). Ezenkívül az interjúkészítők szájából elhangzó megjegyzés egy fajtáját érdemes kiemelni, hiszen ez a fajta megszólalás igen gyakran előfordul az interjúkban, amint azt majd a későbbi példák is mutatják. Látszólag a kérdező csupán kijelent valamit, de gyakorlatilag vitára invitál. A kijelentés mögött ott van az indirekt kérdés is: igaz-e, amit ezzel mondok, mit gondolsz? Az interjút adó személyek észlelik, ezt a valójában eldöntendő kérdést, és reagálnak rá. Ezáltal az **eldöntendő megjegyzés - válasz** egy újabb - speciálisan az interjúkra jellemző - szoros párrá válik:

Egy következő társalgási szabály a **társalgási implikációt** foglalja magába, azaz a többletjelentéseket, amelyek a látszólag össze nem illő megnyilatkozások között koherenciát teremtenek (Albertné 1992: 16-17). Természetesen ezek kultúra és társadalom függőek, és ezeknek a nem megfelelő tisztázása is jelenthet zavarokat a dialógusokban, viszont elengedhetetlen feltételei a beszélgetésnek, és a hírinterjúknak is, aminek a vizsgálata a jelen dolgozat tárgya.

Az adatgyűjtés leírása

Az elemzés alapját olyan interjúk képezik, amelyek a televízióban, pontosabban a Magyar Televízió egyes műsorán hangzottak el, az esti, illetve a kora reggeli órákban, az Este és a Napkelte műsorában. Ahogy már említettem, műfajukat tekintve ezek hírinterjúk, azaz általában egy aktuális esemény, egy hír kapcsán szólaltatták meg az esemény érintettjét, vagy a témában járatos szakembert, élőben vagy telefonon. Ez az esemény igen gyakran politikai jellegű volt, ennek következtében a legnagyobb rétegben politikusokkal készítették interjúkat. Sajnos életkor alapján nem sikerült a rögzített interjúk csoportosítása, mivel a megfelelő adatok hiányoztak. Az interjúkészítők között férfi, illetve nő is megtalálható, ugyanígy a megszólalók között is, de sajnos nem egyenlő arányban. Alapjában véve elmondható, hogy a mai médiában nagyobb százalékban készítenek interjút férfival, mint nővel, ezért nem sikerült nemek szerint egyenlő arányban rögzíteni az interjúkat.

A dialógusokban különböző foglalkozású személyek szólalnak meg, általában a foglalkozásuk kapcsán. Ez lehetőséget ad a különböző szakmák képviselői nyelvhasználatának a vizsgálatára, illetve elemzésére is. Interjúalanyokként jelennek meg: orvosok, jogászok, katonák, politológusok és politikusok. Ez utóbbiakkal készül a legtöbb interjú, ebből adódóan a mostani vizsgálatban is ezt a réteget lehet a legrészletesebben vizsgálni, illetve a kapott eredményekből következtetéseket levonni. Természetesen az itt rögzített interjúk nem reprezentálják megfelelően a magyar társadalmi élet képviselőinek a különböző köreit, a teljességet tekintve, mindenesetre az elmondható, hogy nem meglepő, hogy politikusokkal sikerült rögzítenem a legtöbb párbeszédet.

Az adatgyűjtés több nehézséggel is járt. Az egyik, már említett problémát az okozta, hogy igen nehéz, és sajnos a végén megvalósíthatatlan maradt a nemek szerinti megoszlás arányának a betartása, a külső körülmények miatt, különösen a megszólalók esetében. Az adatgyűjtés során világossá vált, hogy napjainkban a legtöbb hírinterjút férfival készítik, ezért a külső körülmények miatt alapjában véve a férfi nyilatkozók beszédmódját fogjuk vizsgálni az elkövetkezendőkben. A másik nehézséget a párbeszéd digitalizálása okozta, különösen az a speciális élőnyelvi szituáció, amikor a párbeszéd két szereplője egyszerre beszél. Alapvetően az interjúk lineárisak, viszont

nem kizárólagosan azok, legtöbbször a beszélőváltáskor előfordul, hogy néhány szó egyszerre hangzik el. Ezt egy kizárólag lineáris, írott szövegben igen nehéz áttranszformálni, teljes mértékben nem is lehetséges. A speciális helyzet érzékeltetését az átiratokban három pont jelzi, a megszólalások végén. Egy harmadik nehézséget az élőbeszéd írott szöveggé való átformálása okozta, illetve az a cél, hogy minél inkább megmaradjanak az eredeti beszéd jelenségei, az írott szöveg mondatokra, illetve tagmondatokra történő tagolásánál is. Sajnos ebből a szempontból a központosítás nem mindig tud megfelelni az eredeti beszédnek, ezért mondat szintjén ezek az adatok nem vizsgálhatóak.

Mivel a vizsgálat célja legfőképpen a szókincsbeli, illetve a szókincs használatának a különbségeit feltárni, ezért nem volt szükséges külön hangsúlyjelek alkalmazása, valamint a fonetikus átírás használata. A dialógusokat a magyar helyesírás szabályai szerint rögzítettem, kivéve a nem magyar neveket, illetve kifejezéseket, amelyek abban az esetben, ha ismert volt a helyesírásuk, akkor a szerint írtam, ha nem, akkor legtöbbször kiejtés szerint rögzítettem.

A vizsgált szempontok

Összesen húsz interjú, 1 óra 43 perc 19 másodpercnyi beszédanyagot rögzítettem. Ennek az adatbázisnak az elemzése több szempont szerint történt.

Az egyik ilyen szempont, a bevezetőben említett társalgási szabályok elemzése. Ez magában foglalja meglétük, hiányuk és zavaraink feltárását, valamint a működési mechanizmusuk vizsgálatát. Külön kiemelhető a konvencionális kifejezéspárok vizsgálata, ami magában foglalja a köszönést, de az interjú zárásakor elhangzó udvariassági formulákat is. Idetartozik még a beszélőváltás zavarainak a vizsgálata is,

Ezen kívül, egymástól külön és különböző szempontok alapján elemezhetők a kérdések, és a válaszok. A kérdések a fajtájuk szerint csoportosíthatók, illetve ezek a csoportok számszerűsíthetők. A válaszok elemzése is több jellemző alapján történhet. Az első, hogy vajon válaszolt-e egyáltalán az interjúalany a feltett kérdésre, ha igen, akkor mikor. A második szempont a válasz hossza, a kérdéshez viszonyítva. Külön

vizsgálhatók még a szókincsbeli eltérések, valamint a szókincs használatának a különbözőségei. Idetartoznak az idegen szavak, valamint a szakszavak használata.

A dialógusok egész szövege vizsgálható a tévesztések szempontjából is. Ebbe azok a jelenségek sorolhatóak, amelyeket egy utólag szerkesztett interjúból kihúznak, a gyorsan kijavított, ezért be nem fejezett szavak, a gondolkodási időt jelző töltelékhangok, tehát mindazok a 'hibák', amelyek élőbeszédben megszokottak, viszont egy írott szövegben nem jelenhetnek meg.

Ezekon kívül az elemzésben külön szempontot képez még a tegezés, illetve a magázás típusainak használata, a megszólítások vizsgálata, valamint mindezen dolgok különbözősége férfiak és nők, valamint a foglalkozások szempontjából.

Az eredmények ismertetése és feldolgozása

A felsorolt szempontok alapján néhány kiválasztott interjú egyenkénti, komplex elemzése következik. Az interjúkat római számmal adom meg. Ezen kívül az elemzésekben pontosan hivatkozom a beszélgetések megfelelő részére; (A) betűvel az interjút készítő megszólalásaira utalok, (B)-vel pedig a nyilatkozóéra. A betűk után következő arab számok a megszólalások sorrendjében helyezik el az adott részt. Az interjúk kiválasztásánál az interjút adóknak a foglalkozása játszott szerepet, a cél a változatosság volt, hogy valamennyire mintát adjon a különböző foglalkozású személyekre jellemző különböző nyelvhasználatból, a társalgási szabályokat tekintve is. Természetesen ezáltal a televíziós hírműsoroknak a nyelvébe is bepillantást kapunk, tehát amellet, hogy az egyes társadalmi rétegek - bár igen csak szűk számban - képviselve vannak az elemzésben, az elemzés célja feltárni napjaink tömegtájékoztatási eszközének, a televíziónak is a nyelvhasználatát, a teljesség igénye nélkül.

A politikus

Az első kiválasztott interjú a IX. számú, amely egy párt szóvivőjével készült, tehát a politikusok beszédmódjából kíván ízelítőt nyújtani. Az interjú 2004. március 12-én hangzott el a Magyar Televízió Napkelte című műsorában, mind a megszólaló, mind pedig a megszólaltató férfi.

A párbeszéd a vendég bemutatásával indul, (A(1)) majd néhány, az aktuális helyzetre vonatkozó megjegyzés után, az interjút készítő egy eldöntendő kérdést szegez az interjú alanyának. (A(2)) A kérdésre a választ a reakcióban nem kapjuk meg, tehát konkrét válasz nem születik rá, viszont maga a reakció elég hosszúra nyúlik (B(2)) - még egyszer hangsúlyoznám, anélkül, hogy a kérdésre a választ megkapnánk. Ezután a megszólaltató ismét egy eldöntendő kérdéssel próbálkozik, a szóvivő úr pedig belekezd a válaszbba, amelyből egy szó már el is hangzik, amikor az interjút készítő egy újabb megjegyzést fűz az előbb elhangzott kérdéshez (A(3)-A(4)). Nyilvánvaló, hogy itt a beszélőváltás szabálya sérült, nem teljesen sikerült tisztázni, hogy most ki is beszélhet. Mindenesetre az átmeneti, problémának nem is minősülő esetet sikerül áthidalni, az interjút adó egy szóval reagál a kiegészítésként elhangzott megjegyzésre, majd folytatja a kérdésre a választ, ami voltaképpen ismét csak nem válasz (B(4)), hiszen megint az történik, hogy az eredeti eldöntendő kérdésre nem kapunk feleletet, csupán kitérő információkat. Az egyik ilyen információ készíti újabb megjegyzésre az interjúkészítő személyt, és ez az a bizonyos csak az interjúkra jellemző eldöntendő megjegyzésként funkcionál (A(5)). Látszólag a kérdező csupán kijelent valamit, de gyakorlatilag vitára invitál. A kijelentés mögött ott van az indirekt kérdés is: igaz-e, amit ezzel mondok, mit gondolsz? Az interjút adó személy észleli, ezt a valójában eldöntendő kérdést, és reagál rá; ha nem is azonnal, de a szóvivő úr elmondja a véleményét, hogy szerinte az adott dolog igaz-e vagy sem (B(5)). A következő ilyen vitára hívó megjegyzésre is reagál, majdhogynem azt lehet mondani, hogy ripszttal válaszol(A(6)-B(6)), azonban a sorban harmadik, majd negyedik megjegyzést kikerüli, nem reagál rá, egyik esetben sem kapunk konkrét választ (A(7))-B(8)). Az interjút készítő személy utolsó megjegyzésére viszont határozott választ kapunk, és utána indoklást is (A(9)-B(9)). A beszélgetés a búcsúzással ér véget (A(10)-B(10)).

Összefoglalva a beszélgetést, elmondható, hogy az adott politikus fele-fele arányban adott konkrét választ a kérdésekre, illetve a megjegyzések mögött rejlő indirekt eldöntendő kérdésekre. Az interjú hét fordulóból állt, ebből hat esetben hangzott el kérdés, illetve olyan megjegyzés, amely magában foglalta az eldöntendő kérdést. A hat megszólalása közül a politikus háromban válaszolt konkrétan a kérdésre, igaz ebből az egyik késleltetett válasz volt, azaz egy viszonylag hosszú kitérő után reagált konkrétan a kérdésre. A megszólalások közül háromban viszont teljes mértékben kikerüli a kérdést, nem hangzik el konkrét válasz.

Természetesen ez az egy interjú nem elégséges a politikusok beszédmódjára vonatkozó következtetések levonásához, viszont ha az összes politikussal készített párbeszéd adatait nézzük, az már vizsgálható, és eredményre vezethet.

Táblázat 1. Az interjút készítő megszólalásai a politikusok interjúiban

Interjú	Elhangzott Kérdés	%	Eldöntendő Megjegyzés	%	Egyéb Megjegyzés	%	Összesen
1	6	60	3	30	1	10	10
2	5	71,43	2	28,57	0	0	7
9	2	28,57	5	71,43	0	0	7
10	1	16,67	5	83,33	0	0	6
11	15	78,95	4	21,05	0	0	19
Össz.	29	255,6	19	234,4	1	10	49
Átlag	5,8	51,12	3,8	46,88	0,2	2	9,8

Táblázat 2. Válaszok a politikusok interjúiban

Interjú	Konkrét válasz	%	Késleltetett válasz.	%	Kerülő válasz	%	Összesen
1	6	60	0	0	4	40	10
2	5	71,43	0	0	2	28,57	7
9	2	28,57	1	14	4	57,14	7
10	6	85,71	0	0	1	14,29	7
11	11	57,89	0	0	8	42,11	19
Össz.	30	303,6	1	14	19	182,1	50
Átlag	6	60,72	0,2	2,8	3,8	36,42	10

Nyilvánvaló a táblázatok adataiból, hogy a politikusok átlagosan a kérdések, és a kérdéseknek is felfogható megjegyzések 60,72 százalékára adnak azonnali határozott és egyértelmű választ, a többi esetben a reakció késleltetett, vagy pedig kikerülnek az egyértelmű választ. A számszerűsített adatok a közvélekedést támasztják alá, amely szerint a politikusok igen gyakran mellébeszélnek, és a kellemetlen felvetéseket elodázzák. Természetesen ez politikusonként változó, de ez az arány semmiképpen sem túl biztató. Az interjút készítő megszólalásaiból az szűrhető le, hogy mind kérdésekkel, mind pedig megjegyzésekkel próbálják fenntartani a társalgást, nagyjából fele-fele arányban használva azokat.

A szakértő

A következő kiválasztott interjú a XIX. számú, egy biztonságpolitikai szakértővel készült 2004. március 11-én a Magyar Televízió Este című műsorában. Az interjút készítő, és az interjút adó személy neve is férfi.

A beszélgetés egy nyitott kérdéssel indul (A(2)), amely a válaszadó véleményére kíváncsi. A szakértő ki is fejt a véleményét, megfelelően és konkrétan reagál a kérdésre, viszonylag röviden (B(2)). A következő nyitott kérdésre (A(3)) viszont már egy hosszú választ kapunk, amelynek egyik eleme megjegyzésre készíti az interjúkészítőt is (A(4)). Itt ismét csak megjelenik az a fajta megjegyzés, melyről már az előző interjú kapcsán volt szó, tehát ami mögött ott van az eldöntendő kérdés: Valóban, úgy van, hogy ...? A szakértő határozott és konkrét választ ad erre a ki nem mondott kérdésre, majd az ezt követő, eldöntendő kérdésre is. Az interjút készítő a következő megszólalásában először egy eldöntendő kérdéssel indít, majd közvetlenül utána hozzátesz még egy megjegyzést is (A(6)). A válaszadó az eldöntendő kérdést figyelmen kívül hagyva - így lesz belőle eltemetett kérdés - csupán a megjegyzésre reagál, arra viszont egyértelműen és határozottan. Ezután egy eldöntendő kérdés hangzik el, amelyre az interjút adó reagál, de kitérően (B(7)), és végül nem is válaszolja meg az eredeti kérdést. Ugyanez történik az ezt követő, egyszerre feltett két eldöntendő kérdéssel is (A(8)), amelyek egymáshoz kapcsolódnak, a szakértő nem ad konkrét választ, csupán kitérő információkat (B(8)). Az interjút készítő egy megjegyzéssel próbálja határozott válaszra bírni a válaszadót, aki bele is kezd a válaszába, de a kérdező kiegészíti egy újabb megjegyzéssel az előzőt, amit a szakértő nyugtáz, viszont kommentálni még mindig nem tud, mert az interjút készítő csak harmadik nekifutásra tudja befejezni a megjegyzését, és átadni a szót. Sajnos itt előjött az a probléma, amelyről már szó volt, vagyis hogy mennyire nehéz egyes jelenségek szimultán voltát az írott szöveg szigorú linearitásában érzékeltetni. Gyakorlatilag az előbbi jelenet során néhány másodpercig a két személy egyszerre beszélt (B(8)-A(12)), a megszólalások között nem lehet éles határvonalat húzni. Ha a beszélőváltás szabályának a szemszögéből nézzük, nyilvánvaló, hogy itt is némi egyenetlenség támadt, ketten akartak egyszerre beszélni. Az átmeneti zavar hamar elült, a szó átkerül a válaszadóhoz, aki végre reagálhat a megjegyzésre, ismét egy konkrét feleletet kapunk (B(12)). Az interjút készítő záró kérdése egy eldöntendő kérdés (A(13)), a válasz pedig ismét határozott és egyértelmű (B(13)).

A beszélgetés során tizenkétszer adták át a szót egymásnak a résztvevők. Ebből hatszor hangzott el konkrét kérdés, és hatszor kérdésnek is minősíthető megjegyzés, amire az interjú alany tízszer ad konkrét választ, tehát a kérdések több mint 80 százalékára konkrét és egyértelmű válasz születik, és csupán kevesebb, mint 17 százalékban kerül ki a határozott reakciót. Ez elég biztató arány, különösen ha összevetjük az előző beszélgetéssel, ami egy politikussal készült, és ahol ez az arány, ötven-ötven százalék. Hasonló eredményeket mutatnak az összes szakértővel készült beszélgetések átlagai is.

Táblázat 3. Az interjút készítő megszólalásai a szakértők interjúiban

Interjú	Elhangzott Kérdés	%	Eldöntendő Megjegyzés	%	Egyéb Megjegyzés	%	Összesen
5	2	40	3	60	0	0	5
19	6	50	6	50	0	0	12
20	3	60	2	40	0	0	5
Össz.	11	150	11	150	0	0	22
Átlag	3,66667	50	3,667	50	0	0	7,333

Táblázat 4. Válaszok a szakértők interjúiban

Interjú	Konkrét válasz	%	Késleltetett válasz.	%	Kerülő válasz	%	Összesen
5	3	50	0	0	3	50	6
19	10	83,33	0	0	2	16,67	12
20	5	100	0	0	0	0	5
Összes	18	233,3	0	0	5	66,67	23
Átlag	6	77,78	0	0	1,67	22,22	7,667

Látható a számadatokból, hogy a feltett kérdésekre, illetve kérdéseknek minősülő megjegyzésekre átlagosan 77,78 %-ban hangzik el konkrét felelet, mégpedig azonnal, tehát a szakértők általában véve nem a megszólalás végén válaszolnak, hanem a válasszal kezdik, amint hozzájuk kerül a szó. Az arány az általánosabb kép esetén is jobb, mint a politikusoké. Nyilvánvaló, hogy a szakértők is rutinosan válaszolnak a feltett kérdésekre, azonban talán éppen a munkájukból adódóan tényleg a kérdésekre válaszolnak, nem pedig kikerülik azokat. Természetesen azt is figyelembe kell venni, hogy a szakértők ritkábban kerülnek szembe számukra kényes felvetésekkel, és alapjában véve tényekkel dolgoznak, így nem meglepő, hogy válaszaikban is jóval egyértelműbbek, és lényegre törők.

A jogász

Egy jogással történő beszélgetés leírása a III. interjú, amely március 5-én hangzott el a Magyar Televízió Este című műsorában. Az interjút egy büntetőjogással készítették. Az interjú alany férfi, az interjút vezető pedig nő.

Egy választó kérdéssel indul a beszélgetés (A(2)), melyre a jogász a határozott igen, vagy nem válasz helyett, *nem tudom* választ ad, majd kitér a kérdés elől, másról kezd el beszélni (B(2)). Ez egyébként végig jellemző a beszélgetés alatt, az interjút készítő ezt követő két megjegyzésére is, amelyek mögött eldöntendő kérdések állnak, sem ad konkrét választ, csupán kitérő információkat (B(3), B(4)). Az interjút készítő egy harmadik megjegyzéssel próbálja meg ismét az adott konkrét témára terelni a szót (A(5)), erre a válaszában a jogász azzal reagál, hogy elküldi máshova az információkérőt, ahol pontos felvilágosítással tudnak szolgálni (B(5)). Az alapvető zavar abból támadt, hogy az interjút adó rendszeresen nem az interjút készítő számára elvárt válaszokat mondta, tehát egy igen jelentős kommunikációs eltérés volt kettejük között, mondhatnánk azt is, hogy a jogász végig más témáról beszélt, mint amiről az interjúkészítő kívánt. Érdekes a megszólaltató következő megjegyzése (A(6)), amely rávilágít ennek az egész különös helyzetnek az okára, vagyis hogy valójában mástól szerettek volna interjút kérni, de az nem vállalta. Az interjú alany erre nem reagál, folytatja az általa megkezdett témát, majd az újabb megjegyzést is kikerüli (B(6), B(7)). Az utolsó kérdés az interjú során egy választó kérdés, amelyre már a megszólaló is reagál, konkrét választ ad (B(8)).

Ebből a beszélgetésből az alapvető kommunikációs zavar a legfeltűnőbb, és ez okozza azt, hogy a jogász igen nagy arányban nem válaszol a kérdésre, illetve a felvetésekre.

Táblázat 5. Az interjút készítő megszólalásai a jogászok interjúiban

Interjú	Elhangzott Kérdés	%	Eldöntendő Megjegyzés	%	Egyéb Megjegyzés	%	Összesen.
3	2	28,57	4	57,14	1	14,3	7
13	7	100	0	0	0	0	7
Összes	9	128,6	4	57,14	1	14,3	14
Átlag	4,5	64,29	2	28,57	0,5	7,14	7

Táblázat 6. Válaszok a jogászok interjúiban

Interjú	Konkrét válasz	%	Késleltetett válasz.	%	Kerülő válasz	%	Összesen
3	1	16,67	0	0	5	83,33	6
13	3	42,86	1	14	3	42,86	7
Összes	4	59,52	1	14	8	126,2	13
Átlag	2	29,76	0,5	7,1	4	63,1	6,5

Sajnos ahogy a táblázatokból is látszik, csupán két jogással készült interjút sikerült rögzíteni, tehát ez nem megfelelő alap egy részletes elemzéshez, és nem lehet messzemenő következtetéseket levonni belőlük. Mindenesetre a tendencia itt is azt látszik alátámasztani, ami a köztudatban él, vagyis hogy a jogászok eléggé gyakorlottak a kérdések kikerülésében, a konkrét válaszok helyett. A megvizsgált két interjú alapján az arány még rosszabb, mint a politikusoknál, hiszen csupán 29,76 %-ban születtek konkrét válaszok a kérdésre. Természetesen, ahogy már említettem, az adatok igen kis száma miatt, nem lehetséges részletes elemzés.

Az orvos

Az interjúk közül többek között a VI. készült orvossal. Ez szintén a Magyar Televízióban, az egyes csatornán az Este című műsorban hangzott el, 2004. március 6.-án. Az interjút készítő nő, a válaszoló pedig férfi.

Az interjú egy megjegyzéssel indul, amelyre a válaszadó válaszol, megerősíti az adott információt, illetve pontosítja (A(1), B(1)). A következő, eldöntendő kérdésre is határozott és egyértelmű választ ad (A(2), B(2)). Ezután az interjút készítő egy újabb megjegyzést tesz, amire a válaszadó reagál, pontosabban belekezd a reagálásba, azonban itt nem zajlik le zavar nélkül a beszélő váltás, a megszólaltató a következő megszólalásában folytatja a megjegyzését, és az interjú alany is folytatja, illetve befejezi a választ (A(3)-B(4)). A következő két, egyszerre elhangzó eldöntendő kérdésre is, határozottan és egyértelműen reagál (B(5)), sőt nyomatékosítja is a reakcióját azáltal, hogy megismétli. Ezután hangzik el egy újabb megjegyzés, ami az eddigi megjegyzésekkel ellentétben nem egy eldöntendő kérdést implikál, illetve hordoz magában, hanem inkább csak várakozást keltő funkciója van (A(6)). Ezt a funkciót a válaszadó is felismeri, és a reakciójában is kifejezésre juttatja (B(6)). Az interjút készítő a megfelelő előkészítés után teszi fel az eldöntendő kérdést, amelyre szintén

határozottan és egyértelműen válaszol az interjú alany, azonban ez a válasz az eddigiekkel ellentétben már nem a megszólalás elején található, hanem a végén (B(7)).

Összességében ez az interjú határozott és egyértelmű válaszokat tartalmazott, viszonylag sok tényszerű adattal. Elhangzott négy kérdés, melyek közül háromra azonnal és konkrétan válaszolt az interjút adó. Ezen kívül az interjút készítő három megjegyzéssel tartotta fenn, illetve gördítette tovább a társalgást, két eldöntendő kérdést implikáló, és egy várakozást keltő megszólalással. Az orvos itt minden esetben reagált, még a várakozást keltő megjegyzésre is. Átlagosan több mint 85 százaléka a kérdéseknek és megjegyzéseknek egyértelmű reakcióra indította az orvost. Sajnos, ha az egészségügyi szakemberekkel készített beszélgetések átlagai nézzük, nem ez a helyzet, az átlagok elszomorítóbbak.

Táblázat 7. Az interjút készítő megszólalásai az orvosok interjúiban

Interjú	Elhangzott Kérdés	%	Eldöntendő Megjegyzés	%	Egyéb Megjegyzés	%	Összesen.
6	4	57,14	3	42,86	0	0	7
7	2	40	3	60	0	0	5
8	1	100	0	0	0	0	1
Összes	7	197,1	6	102,9	0	0	13
Átlag	2,33	65,71	2	34,29	0	0	4,333

Táblázat 8. Válaszok az orvosok interjúiban

Interjú	Konkrét válasz	%	Késleltetett válasz.	%	Kerülő válasz	%	Összesen
6	6	85,71	1	14	0	0	7
7	3	60	1	20	1	20	5
8	0	0	0	0	1	100	1
Összes	9	145,7	2	34	2	120	13
Átlag	3	48,57	0,667	11	0,67	40	4,333

Az adatokból világos, hogy az orvosok esetében is viszonylag magas a kerülő válaszok száma, amikor nem konkrétan a kérdésre válaszolnak. Ez történik az esetek 40 százalékában. Amikor egyértelmű felelet hangzik el, az is magasabb számban a megszólalás végén található, azaz késleltetett válaszról beszélhetünk, a reagálások 11 százaléka esetén. Az arány azonban még mindig jobb a jogászok megszólalásaihoz képest, bár itt szintén viszonylag kevés adat áll rendelkezésre a részletes következtetések levonásához.

A katona

A következő kiválasztott interjú a XVIII. számú, amely egy katonával készült, 2004. március 11-én. Ez szintén a Magyar Televízió egyes csatornáján, az Este című műsorban hangzott el. Mind az interjúkészítő, mind pedig az interjút adó neme férfi.

Az interjút egyszerre két kérdéssel indítja, egy kiegészítendő és egy eldöntendő kérdés hangzik el (A(2)). Érdekes, hogy a válaszadó mindkét kérdésre reagál (B(2)), először a válaszához közelebbi eldöntendő kérdésre, majd az az előtt feltett kiegészítendő kérdésre is megadja a szükséges információt, bár igen szűkszavúan. Ezután az interjúkészítő egy eldöntendő kérdést szegez az alanyak, kiegészítve egy nyitott kérdéssel (A(3)). A megszólaló a feleletében először az eldöntendő kérdésre válaszol, majd a nyitott kérdés válaszába kezd bele, és mond el információkat (B(3)). Ezzel kapcsolatban az interjút készítőnek hangzik el egy rövid megjegyzése, amit a válaszadó is megerősít, majd folytatja az eredeti nyitott kérdésre a reakcióját (A(4)), (B(4)). Aztán egy újabb nyitott kérdés hangzik el, amire a katona ismét konkrét és egyértelmű választ ad, mint ahogy a következő választó kérdésre is. Ezután az interjút készítő egy eldöntendő kérdést tesz föl, amelyet még ki is egészít (A(7)). A megszólaló válasza itt a leghosszabb (B(7)), de valójában magára a kérdésre nem válaszol, tulajdonképpen eddig ez az egyetlen ilyen reakciója, a többi kérdésre és megjegyzésre mindig konkrét és egyértelmű választ adott. A következőkben a megszólaltató egy nyitott kérdésbe próbál belekezdeni, azonban a megszólaló még nem adja át a szót, befejezi az előző kérdésre a válaszát (A(8)-B(8)). Az interjút készítő ezután próbálja meg újra feltenni a kérdését, de már kiegészítendő kérdésként, sőt másképp megfogalmazva közvetlenül utána újra felrak egy kiegészítendő kérdést (A(9)). Erre a válaszadó már konkrét feleletet ad, amit a megszólaltató csak egyszer szakít félbe, egy nyugtázást kifejező megjegyzéssel (A(11)). Miután az interjú alany befejezi a válaszát, egy választó kérdés hangzik el, amelyre ismét egy viszonylag rövid és egyértelmű feleletet kapunk (A(12), B(12)). Ez történik az ezután következő kiegészítendő és eldöntendő kérdés esetében is (A(13)-B(14)). Ez utóbbinak a megválaszolása közben az interjút készítő ismét csak nyugtázza a hallottakat, majd miután a megszólaló befejezi a feleletét, egy választó kérdést tesz fel utoljára (A(16)), amire az interjúalany ismét csak konkrétan és egyértelműen reagál (B(16)). Az interjú a kölcsönös köszönetnyilvánításokkal ér véget.

Az interjúra általában véve jellemzőek voltak a rövid, de lényegre törő válaszok. Érdekes, hogy az a felelet, amely hosszúságát tekintve nem illik bele a többi viszonylag rövid válaszba, azzal az őrnagy úr tulajdonképpen kitér a kérdés elől, ami összesen kétszer fordul elő a párbeszéd alatt (B(7), B(10)) a tizenhárom megszólalásból. Az interjú során igen sok kérdés hangzott el, és a kérdésekre átlagosan több mint 84 százalékban születtek konkrét válaszok, ez tehát elég jó arány. Az is világos, hogy az interjúkészítő inkább tényleges kérdéseket használt a társalgásban, mint megjegyzéseket, ebben az esetben nagyobb gyakorisággal a hallottak nyugtázására használta ezt a fajta megszólalást. Mindez többé-kevésbé igaz akkor is, ha az általánosabb képet tekintjük.

Táblázat 9. Az interjút készítő megszólalásai a katonák interjúiban

Interjú	Elhangzott Kérdés	%	Eldöntendő Megjegyzés	%	Egyéb Megjegyzés	%	Összesen.
4	5	100	0	0	0	0	5
18	13	81,25	1	6,25	2	12,5	16
Összes	18	181,3	1	6,25	2	12,5	21
Átlag	9	90,63	0,5	3,125	1	6,25	10,5

Táblázat 10. Válaszok a katonák interjúiban

Interjú	Konkrét válasz	%	Késleltetett válasz.	%	Kerülő válasz	%	Összesen
4	5	100	0	0	0	0	5
18	11	84,62	0	0	2	15,38	13
Összes	16	184,6	0	0	2	15,38	18
Átlag	8	92,31	0	0	1	7,692	9

Sajnos itt ismét felszínre kerül az a probléma, hogy viszonylag kevés katonával készült interjút sikerült rögzíteni, így nem lehet teljesen pontos, és megalapozott következtetéseket levonni az adatokból. Mindenesetre az látszik, hogy a katonák alapján véve konkrét válaszokat adnak a feltett kérdésekre, és a másik érdekesség, hogy az interjút készítőik sokkal ritkábban használták e beszélgetések során eldöntendő kérdést implikáló megjegyzéseket, mint tényleges kérdéseket.

A diplomata

A következő általam elemzett foglalkozás a diplomata. Két beszélgetést sikerült rögzítenem diplomatákkal, ezek közül mintaként a XV. interjút fogom most elemezni. Ez 2004. 03. 12-én hangzott el az MTV Napkelte műsorában. Az interjút adó és készítő neme is férfi. Külön jellegzetessége ennek a beszélgetésnek, hogy telefonon keresztül történt.

A nyilatkozó rövid bemutatása és a kölcsönös reggeli üdvözlések után, az interjút készítő egy nyitott kérdéssel indít, melyet további kérdésekkel – egy kiegészítendő, és egy nyitott – told meg (A(2)). Mivel gyakorlatilag mindhárom kérdés ugyanarra vonatkozott, csak némileg átfogalmazva, ezért a válaszadó egy konkrét, ám hosszabb felelettel reagál (B(2)). A következő forduló indítása egy kiegészítendő kérdés, melyet a riporter egy megjegyzéssel is pontosít (A(3)). A nyilatkozó elsőnek a megjegyzésben elhangzott információkat erősíti meg, majd az eredeti kérdést is megválaszolja (B(3)). Ezután egy választó kérdésre kapunk szintén egy konkrét feleletet (A(4)-B(4)). Az ezt követő utolsó, eldöntendő kérdésre viszont kivételesen nem hangzik el egyértelmű válasz, a nyilatkozó kikerüli a kérdést (A(5)-B(5)). A már megszokott záró formulával fejezik be a beszélgetést (A(6)-B(6)).

Az interjú egészét tekintve elmondható, hogy habár telefonon készült, ez egyszer sem okozott fennakadást a beszélgetésben. Diplomataként a nyilatkozó valószínűleg nagy tapasztalattal rendelkezett az interjúadásban, és minden bizonnyal ezért adott viszonylag hosszú és általában konkrét válaszokat.

A diák

A XVI. interjú egy diákkal készült, ezáltal betekintést kapunk a diákok nyelvhasználatába. Az interjút készítő férfi, a nyilatkozó egy diáklány, elhangzott a Magyar Televízió Este című műsorában 2004. 03. 11. Ki kell emelni, hogy ez az interjú telefonon készült, ami jelentős tényező az elemzésnél.

A beszélgetés a napszaknak megfelelő kölcsönös üdvözlések után egy eldöntendő kérdéssel indul (A(2)), amire konkrét választ kapunk (B(2)). Ezután az interjút készítő egy kiegészítő kérdést rak fel, amelyet rögtön utána pontosít, és megtoldja egy eldöntendő kérdéssel (A(3)). A válaszadó először a legutolsó eldöntendő kérdésre felel, majd részletesebben próbál válaszolni az első, kiegészítendő kérdésre

(B(3)). Ebben az interjút készítő részéről egy, a hallottakat nyugtázó megjegyzés (A(4)) segíti, de ennek ellenére sem sikerül nyugodtan befejezni a választ, mivel nem sokkal később az interjúvoló egy újabb kérdéssel próbálja meg közbeszakítani (A(5)). A probléma valószínűleg a telefonos kapcsolat következménye, csupán néhány másodperc fáziskéséssel sikerül átvennie a szót a megszólaltatónak, és befejeznie az eldöntendő kérdését (A(6)). A válasz konkrét, határozott, bár nem túl hosszú (B(6)). Ezután az interjúkészítő egy megjegyzéssel próbálja tovább gördíteni a beszélgetést, azonban az interjúalany nem reagál, az előzőleg megkezdett gondolatot folytatja (A(7)-B(7)). A következő eldöntendő kérdésre viszont határozott, de rövid választ kapunk (A(8)-B(8)). Majd ismét egy eldöntendő kérdés hangzik el (A(9)), amire nem konkrét, viszont viszonylag hosszú válasz érkezik. Magának a beszélőnek is gyanús lesz a megszólalás hosszúsága, a vonal másik oldaláról érkező csend, ezért egy speciálisan telefonra jellemző szóval ellenőrzi a kapcsolat meglétét (B(9)). Erre az interjúkészítő egy nyugtázó megjegyzéssel reagál, majd egy eldöntendő kérdéssel folytatja a beszélgetést (A(10)). A határozott nemleges válasz után (B(10)) a napszaknak és telefonnak megfelelő üdvözlésekkel ér véget az interjú (A(11) -B(11)).

Összességében véve az interjút két szempont határozta meg. Egyrészt a közvetítő eszköz, a telefon. Másrészt pedig az interjút adó diák volta, ami miatt valószínűleg tapasztalatlanabb nyilatkozóként reagált. Az első szempont miatt fordulhatott elő viszonylag nagyobb számban a beszélőváltás átmeneti nehézsége, valamint a kapcsolat meglétét ellenőrző megjegyzés elhangzása. Mindkét szempont egyszerre okozhatta az interjúban megjelenő válaszok viszonylagos rövidegét. Teljes mértékben majd a többi foglalkozással összehasonlítva lesznek láthatóak az eltérések, és az egyes foglalkozásokra jellemző vonások.

A különböző foglalkozások összehasonlítása

Érdekes eredményre vezet a különböző foglalkozások átlagainak az összehasonlítása, hiszen voltaképpen ez által válnak nyilvánvalóvá a különbségek. Először öt foglalkozás adatait segítségével (politikus, politológus, jogász, orvos, katona), a már külön-külön vizsgált kérdések és válaszok alapján keressük számszerű eltéréseket a különböző szakmák képviselői között.

Táblázat 11. Az interjú készítőik megszólalásai az interjúkban

Foglalkozás	Kérdés	%	Megjegyzés	%	Egyéb Megj.	%	Összesen
politikus	5,8	51,12	3,8	46,88	0,2	2	9,8
szakértő	3,66	50	3,667	50	0	0	7,333
jogász	4,5	64,29	2	28,57	0,5	7,14	7
orvos	2,33	65,71	2	34,29	0	0	4,333
katona	9	90,63	0,5	3,125	1	6,25	10,5

Táblázat 12. Válaszok az interjúkban

Foglalkozás	Konkrét válasz	%	Késleltetett válasz	%	Kerülő válasz	%	Összesen
politikus	6	60,72	0,2	2,8	3,8	36,42	10
szakértő	6	77,78	0	0	1,67	22,22	7,667
jogász	2	29,76	0,5	7,1	4	63,1	6,5
orvos	3	48,57	0,667	11	0,67	40	4,333
katona	8	92,31	0	0	1	7,692	9

Az összehasonlító táblázatokból világos következtetéseket lehet levonni az egyes szakmákat illetően, és ugyanakkor a televíziós médiának a nyelvhasználatával kapcsolatban is. Ez utóbbit tekintve tisztán látható, valamennyire megvalósul az, hogy a különböző szakmák képviselőivel különféleképpen készítenek interjút, úgy ahogy a bevezetőben az idézett Vitray Tamás gondolat kimondja. Ez nyilvánvaló többek között a kérdések, és a kérdéseket implikáló megjegyzések tekintetében is, hiszen míg a politikusoknál, a szakértőknél 51-46 százalék, valamint 50-50 százalék a megoszlás a kettő között, addig ez az arány az összes többi foglalkozás esetében megváltozik, a kérdések száma magasabb lesz a megjegyzésekhez képest. Különösen kirívó ez a katonáknál, hiszen ott több mint 90 százalék a kérdések aránya, és kevesebb, mint 4 százalék a kérdéseket implikáló megjegyzéseké. A jelenség mögött feltételezhetően az áll, hogy a politikusok és a szakértők valószínűleg gyakorlottabb nyilatkozók, illetve az interjúkészítők annak tartják őket, így bátrabban merik egy megjegyzéssel tovább gördíteni a társalgást, gondolva, hogy az interjú alany érteni fogja a megjegyzés mögött rejlő kérdést. A többi szakembert viszont gyakorlatlanabb nyilatkozónak tartják, akinek több segítségre van szüksége, több konkrét kérdésre, amely jobban leszűkíti a válasz lehetőségét. Természetesen ez csak feltételezés, de ez lehet az egyik oka ennek a jelenségnek.

A válaszokat tekintve is éles különbségek jelennek meg a különböző foglalkozások között. A legnagyobb arányban a katonákkal készített interjúk tartalmazznak konkrét válaszokat, reakciókat a feltett kérdésekre, 92,31 százalékban. Utána kissé lemaradva a szakértők következnek 77,78 százalékkal, majd csökkenő sorrendben politikus, orvos és jogász. Ezek közül legmeglepőbb a politikusok helyezése, a közhiedelemmel ellentétben nem ők azok, akik a legnagyobb arányban kerülnek ki a kérdésekre a válaszokat. Ez az adat nem a politikusokat minősíti, hanem inkább a többi szakembert, az orvosokat, és a jogászokat, mindhárom foglalkozás esetében elszomorító az egyértelmű válaszok ilyen kevés aránya. Különösen lehangoló az orvosok esetében, akiknek azért szempont kellene, hogy legyen a pontos tájékoztatás, hiszen nap, mint nap páciensek sokaságát kell informálniuk. Úgy tűnik, van még mit javítani ezen a téren.

A katonák legelőkelőbb helyezése a konkrét válaszok tekintetében viszont egyáltalán nem meglepő, mondhatni megfelelt az előzetes várakozásoknak. Az a személy, akinek a pontos és megfelelő információátadásán adott esetben akár életek is múlhatnak, nyilvánvalóan tömören és határozottan reagál. Ezen kívül egyértelműen jelentkezik ennek a rétegnek a beszédmódjánál a katonás stílus, amit úgy ismerünk, mint tömör, rövid, lényegre törő mondatok, világos és egyértelmű megfogalmazások használata.

Felmerülhet a kérdés, van-e összefüggés az eldöntendő megjegyzések, és a konkrét válaszok aránya között? A kérdés jogos, hiszen a katonákkal készített interjúk a megjegyzések szempontjából a legkevesebb, míg az egyértelmű válaszok szempontjából a legnagyobb arányban tartalmazzák a megszólalásokat. Jelentheti-e ez azt, hogy a megjegyzések csak nehezebbé teszik a válaszadást? A politikusoknak és a szakértőknek feltett kérdések, illetve megjegyzések bizonyítják ennek az ellenkezőjét, hiszen ott jelennek meg a legmagasabb százalékban megjegyzések, mégis harmadik, illetve második helyen állnak a konkrét válaszokat tekintve. Egyébként ez a látszólagos összefüggés valószínűleg az interjú készítő előfeltevéseire vezethető vissza, minden bizonnyal az ő elképzelésük az interjú alany gyakorlottságáról határozza meg az általuk használt eszközöket, ugyanakkor a katonákról alkotott kép igazolódik a konkrét válaszok nagyságrendjében is. Nem a megjegyzések és a konkrét válaszok aránya között van itt összefüggés, hanem abban, hogy mindkét jellegzetesség és számadat a katonákra vonatkozik, és mindkettő kapcsolatban van a katonákról kialakított képpel.

Egy következő elemzési szempont, amely szintén segíthet a különböző szakmák összehasonlításában, az az egyes megszólalások terjedelme. A legegyszerűbbnek tűnt, ha ezt a szavak száma alapján vizsgálom. Ennél az elemzésnél az összes képviselt szakma megjelenik.

Táblázat 13. A megszólalások terjedelme a szavak számában

foglalkozás	Interjú kérésítő (A) átlaga egy interjúban	Interjú adó (B) átlaga egy interjúban	Összes szó egy interjúban	A %	B %	Fordulók	A egy kérdésének átlaga	B egy válasznak átlaga
politikus	292	848	1140	25	75	10	32	93
szakértő	153	572	725	21	79	7	22	84
jogász	168	652	819	21	79	7	24	93
diplomata	128	369	496	26	74	6	24	72
orvos	112	252	363	35	65	4	32	69
katona	131	359	489	26	74	10	12	35
újságíró	61	214	275	22	78	3	20	71
diák	123	180	303	40,59	59,41	9	13,67	20,00
pénzügyes	192	403	595	32,27	67,73	5	38,40	80,60

A táblázatból világosan látszik, hogy átlagosan a politikusok és a jogászok válaszoltak a legterjedelmesebben a felvetésekre, mindkettő esetében egy kérdésre 93 szó jut válaszként. A többi szakmát tekintve a csökkenő sorrend: szakértő, pénzügyi szakember, diplomata, újságíró, orvos, katona és diák. A válasz hosszát vizsgálva kiderül, hogy a politikusok és a jogászok köztudatban élő képe többé-kevésbé megfelel a valóságnak, azaz ők azok, akik a legbővebben tudják kifejezni a gondolataikat, a legtöbb szóval reagálnak egy felvetésre. Ismét szükséges kiemelni a katonák helyezését ebből a szempontból, ami ugyancsak megfelel a várakozásoknak, általában véve rövid, tömör válaszokat adnak a kérdésekre, stílusuk világos és egyértelmű. Az itt megjelent társadalmi csoportok közül a diákkal készített interjúban volt a legrövidebb az interjú adó átlagos megszólalása. Ennek az oka nyilvánvalóan az interjú adásában való járatlanság, de mivel itt csak egy adatközlőt lehetett vizsgálni, ezért nem lehet végleges következtetéseket levonni.

A kérdések és a válaszok aránya többé-kevésbé egyforma mindegyik foglalkozás esetében, nincs kiugró eltérés, úgy tűnik, hogy ez az arány átlagosan jellemző a média nyelvére.

Összességében véve elmondható, hogy a dolgozat elején megemlített előfeltevés beigazolódnia látszik, vannak számszerűsíthető különbségek az egyes szakmák képviselőinek nyilatkozatában.

A nemek közötti különbségek vizsgálata

A nemek közötti különbségeket most az interjút készítő személye alapján vizsgálom meg. Az interjú alany szempontjából azért nem lehetséges az elemzés, mivel igen kevés nővel készítettek interjút, így nem lehet részletes következtetéseket levonni belőlük. Elmondható, hogy a megszólaltatni kívánt személy alapján a média, különösen ez az ága, a televíziós hírinterjú, erősen férfiközpontú.

A beszélgetést vezető neme szempontjából azonban vizsgálható és összevethető eredményeket kapunk. Különösen érdekes az a helyzet, amikor ugyanaz a szakértő nyilatkozott egy férfinak és egy nőnek is (V. és XIX. interjú). A két nyilatkozat között finom, de észrevehető eltérések vannak, tehát az interjú alanyt befolyásolta az, hogy férfi vagy nő készítette az interjút. Az egyik megfigyelhető és látható különbség nem nyelvi eszközökkel fejeződik ki, hanem a **gesztusokkal**. Jellemző volt, hogy bár mind a két interjú igen komoly dolgokról (terrorista támadásról, illetve fenyegetettségről) szólt, a férfi által vezetett beszélgetés alatt az interjú alany végig komorabb arckifejezéssel válaszolt a kérdésekre (XIX.), viszont amikor nő állt a kérdező helyén, ugyanaz a szakértő, ugyanolyan komoly témáról, de jóval többször mosollyal az arcán beszélt (V.). Természetesen ez nem nyelvi eltérés, de jól mutatja, hogy vannak különbségek a nemek között, ha nem is minden interjú alany hozzáállásában, de azért egynémely személy esetében mindenképpen.

A két interjú közötti nyelvi eltéréseket segít megláttatni a 14-es táblázat.

Táblázat 14. Nemek szerinti különbségek, a beszélők megszólalásában, a szavak száma szerint

Interjúk	Nem A	Nem B	Az interjú során elhangzott szavak száma					Fordulók	Egy megszólalás átlagos hosszúsága	
			A	B	Összes	A %	B %		A átlag	B átlag
5	nő	férfi	108	446	554	19,49	80,51	5	21,60	89,20
19	férfi	férfi	231	768	999	23,12	76,88	12	19,25	64,00

A táblázatból világosan látszik, a két beszélgetés közötti finom eltérés. A nő által készített interjúban gyakrabban, 80,51 százalékban birtokolta a szót az interjú alany, míg, amikor férfi tette fel a kérdéseket, ez az arány 76,88 százalék volt. Úgy tűnik a

számadatok alapján, hogy a nővel történő beszélgetés során az interjú alany biztosabbnak érezte magát, mondhatni jobban irányította a beszélgetést, míg a férfi kérdező esetében inkább elfogadta az interjú készítő vezetését. Természetesen ez így még nem teljesen alátámasztott következtetés, de a kérdések és válaszok aránya indokolja ezt a gondolatot.

Táblázat 15. Nemek szerinti különbségek, a beszélők megszólalásaiban.

Interjúk	A	B	Az interjú készítő megszólalásai					A nyilatkozó válaszai					Forduló
			Kérdés	%	Megjegyzés	%	Össz	Konkrét	%	Kerülő	%	Össz	
5	nő	férfi	2	40	3	60	5	3	60	2	40	5	5
19	férfi	férfi	6	50	6	50	12	10	83	2	16	12	12

Látható, hogy a nő által készített interjúban a válaszoló nagyobb százalékban kerülte ki a kérdést, mint amikor a férfi vezette a beszélgetést. Ezen kívül megmutatja még a nyelvi különbségeket az V. interjúból kiragadott mondat, amely a válaszoló szájából hangzik el (B(3)):

„Több dolgot tetszett kérdezni.”

Ez egyrészt rámutat a megszólításnak arra a formájára, amely csak nők esetében jelenik meg a rögzített interjúkban, azaz a *tetszik* használatára, másrészt enyhe megrovást is tartalmaz, az interjú készítő nő számára. Az, hogy a válaszadó jobban átveszi a beszélgetés vezetését, jól látható abból, hogy végig sem engedi mondani a következő megjegyzést (A(4)), és erre a félig felvetett eldöntendő kérdésre sem reagál (B(4)). Kiderül tehát a két interjú összevetéséből, hogy, legalábbis ezt a beszélőt illetően, vannak különbségek férfi és női interjúkészítők között, de ezek a különbségek nem abból adódnak, hogy talán másképp teszik fel a kérdéseket, vagy más eszközöket használnak, hanem a válaszadó reakcióinak a különbözőségéből, amely attól függ, hogy férfival, vagy nővel beszélget.

Általánosabb következtetések levonásához szükség lenne nagyobb nyelvi anyagra kiterjeszteni a vizsgálatot, nem elegendő csupán két interjú összehasonlítása. Ebben segít a következő táblázat.

Táblázat 16. Az interjú készítő átlagos megszólalásai nemek szerint.

Nem A	Nem B	Elhangzott Kérdés	%	Eldöntendő Megjegyzés	%	Egyéb Megjegyzés	%	Összesen.
nő	férfi	3,375	62,14	3	34,82	1	3,04	5,875
férfi	férfi	6,375	64,43	3,833	34,01	2	1,56	9,5

Látható, hogy függetlenül attól, hogy az interjú készítő férfi vagy pedig nő nincs éles eltérés a feltett kérdések és az elhangzott megjegyzések tekintetében, mindkét esetben hasonló az arányok.

Táblázat 17. Átlagos válaszok nemek szerint.

Nem A	Nem B	Konkrét válasz	%	Késleltetett válasz.	%	Kerülő válasz	%	Összesen
nő	férfi	4,1429	55,48	1	4,3	2,67	40,24	5,875
férfi	férfi	6,375	69,75	1	3,6	3	26,68	9,25

A válaszok szempontjából azonban már tapasztalható eltérés az interjú készítő neme alapján. A konkrét válaszok aránya nagyobb, 69,75 százalék abban az esetben, amikor férfi készítette az interjút, és kevesebb, 55,48 százalék, amikor nő vezette a beszélgetést. Tehát a női interjúkészítők esetében a válaszadók szívesebben kikerülik a konkrét választ, mint a férfiak esetében, amikor is inkább születnek egyértelmű feleletek. Ezek az adatok azt jelzik, hogy bár a módszerüket tekintve, azaz a használt nyelvi eszközök között, nincs lényeges eltérés férfiak és nők között a hírműsorok interjúinak készítésében, de a nyilatkozatot adó férfiak másképpen reagálnak, ha egy férfi, és másképpen, ha egy nő vezeti a beszélgetést.

Tegezés, magázás, konvencionális párok

A konvencionális párok közül elsőnek a **köszönésről** kell beszélni. Természetesen a beszélgetés két szereplőjének viszonya határozza meg a köszönés formáját is, illetve az interjú elindítását (Domonkosi 2002:134). Mivel a rögzített beszélgetésekben alapjában véve ez a viszony hivatalos jellegű, ezért a köszönések közül a napszakokhoz tartozókat részesítik előnyben, tehát a *Jó estét kívánok!*, illetve a *Jó reggelt kívánok!* jelennek meg a párbeszédekben. Ezt a képet színesíti a következő szoros, köszönésnek minősülő konvencionális pár a XVIII. interjúból:

A (1): *Őrnagy úr, Isten hozta itthon!*

B (1): *És egy nagy repülő.*

Ebben az egy esetben a hivatalos, és ismert köszönési formára a reagálás a konkrét jelentése alapján történt, ezáltal némi humor jelenik meg a válaszban.

Kivétel ezek közül a viszonylag hivatalos köszönések közül a 17-es számú interjú, amikor a nyilatkozó egy újságíró, és így nyilván közvetlen kapcsolatban áll az interjút készítővel (A(1), B(1)):

A (1): *Varró Szilvia a Népszabadság újságírója, akit telefonon hívtunk fel. Szervusz Szilvia!*

B (1): *Szia, jó estét kívánok.*

Nyilvánvaló hogy a beszélgetőtársak közötti közvetlenebb viszony ellenére az interjút adó személy külön köszönti a nézőket, és ez már ismét csak a hivatalos forma használatával megy végbe (Domonkosi 2002:135).

A köszönések után érdemes még vizsgálni a speciálisan csak az interjúkra jellemző záró formulát, ami minden egyes beszélgetés végén elhangzik. Az interjút készítő röviden megköszöni a beszélgetést, vagy hogy eljött az interjú alany, és erre valamilyen módon reagál a másik személy is, általában ő is megköszöni a lehetőséget. Ez jelenik meg a XVIII. interjú zárásaként, és ezen kívül még többek között az I., II., III. IX. X. XI. XVII. és XIX. interjúban is. Az V. beszélgetés is ezzel zárul, viszont még egy másik konvencionális kifejezéspárral is kiegészül, amikor kellemes ünnepeket kívánnak egymásnak. Az interjúk fennmaradó részében a beszélgetés záró részeként, miután az interjút készítő megköszöni az interjút adónak, hogy eljött, vagy hogy a rendelkezésre állt, a nyilatkozó reagálása nem az általános, *én is köszönöm, hogy itt lehettem*, hanem a kevésbé általános *szívesen* - két alkalommal (IV, XVI); vagy *kérem* - szintén két esetben (VIII, XV). Ezen kívül a telefonon készített beszélgetésekre jellemző még, hogy zárásként a szokásos kölcsönös megköszönésekhez kiegészítésül még a napszaknak megfelelő köszönés, vagy egy egyszerű *viszonthallásra* hangzik el (IV, XVI).

A következő szempont a tegezés és a magázás kérdése, illetve formája. Itt is az mondható el, mint a köszönéseknél, vagyis a beszélgetőtársak viszonya határozza meg, hogy tegeznek-e, vagy magázzák-e egymást. Ez a viszony általában az interjúk során hivatalos, így a magázás az általánosabb, kivételt itt is a XVII. interjú képez. Férfi és női szempontból érdekes a már említett, és a férfi és női különbségeknél tárgyalt V. interjú,

ahol egyszer megjelenik a *tetszik* formula, a férfi szájából hangzik el, és nyilván azért, mert nővel beszélt, de erre máshol nem találunk példát.

A megszólítások szempontjából az interjút készítő általában a vezetéknevet használja az úrral kiegészítve (Domonkosi 2002:136), például: *Hegedűs úr* (XI/ A(2)) vagy pedig a rangot, hivatalt. Jó példa erre az *Őrnagy úr* (XVIII/ A(1)), a *Tanár úr* (XIX/ A(5)), de akár a *Miniszter úr* (XI/ A(21)) és az *Ügyvezető igazgató úr* (XIII/ A(1)) is. Sajnos csak két női megszólalóval készített interjút sikerült rögzíteni, így a nők megszólításainak a részletes elemzéséhez nincs megfelelő mennyiségű adat.

Eltérések a használt szavakban

A szókincs vizsgálata a következő szempont az interjúk elemzése során. Természetesen az adott beszélgetésben használt szavakat meghatározza a beszélgetés témája, ami értelemszerűen eltérő a különböző hírek kapcsán. Ez az oka annak, hogy nem a leggyakrabban előforduló szavak elemzése következik most, hanem csupán az **idegen**, és a **szakszavak** használatának vizsgálata. Ezek közül is az **idegen szavak** vizsgálata az egyértelműbb, hiszen nem könnyű megítélni, hogy egy adott szó **szakszónak** számít-e az adott foglalkozás szempontjából, különösen, ha nem ismerjük közelebbről azt a szakmát. A használt szavakat illetően egy harmadik vizsgálható szempont a tulajdonnevek és a pontos dátumok aránya a megszólalók nyilatkozataiban, ami különösen egy foglalkozási csoportnál jelentős.

Táblázat 18. A használt szavak vizsgálata a különböző foglalkozásoknál.

Foglalkozás	Idegen szavak	Szakkifej ezések	Nevek, időpontok	Összes megszólalás	Egy megszólalásra jutó szavak száma átlagosan		
					Idegen sz.	Szakkifej.	Nevek
Politikus	30	45	24	50	0,6	0,9	0,5
Szakértő	9	1	59	23	0,4	0,0	2,6
Jogász	4	32	4	13	0,3	2,5	0,3
Orvos	20	8	1	13	1,5	0,6	0,1
Katona	4	8	7	18	0,2	0,4	0,4

Egyértelmű következtetéseket lehet levonni a különböző foglalkozások kapcsán a nyilatkozók által használt szavakból. A legtöbb idegen szót, egy megszólalásban átlagosan 1,5 szót, az orvosok használták az interjúkban. Ez nyilvánvalóan abból adódik, hogy az orvosi szaknyelv alapján véve idegen szavakból tevődik össze, olyan szavakból, amelyeknek általában nincs magyar megfelelője. Érdekes ebből a

szempontból a jogászokkal készített interjúk vizsgálata, hiszen ott a vártnál jóval kevesebb idegen szót találni, helyettük inkább a szakszavak, terminusok használata a jellemzőbb, és a kiugróan magas, hiszen egy megszólalásra átlagosan több mint 2 szakkifejezés, szaknyelvi terminus jut. Ez több dologra is enged következtetni. Egyrészt a jogászok jobban törekednek arra, hogy mindenki megértse őket, másrészt ebből a szempontból könnyebb helyzetben vannak, hiszen egy kialakult, magyar szavakból álló szaknyelv segítségével fejezhetik ki magukat.

A különböző foglalkozások közül a szakértőket érdemes még kiemelni, nem az idegen szavak, nem is a szakszavak használatát illetően, hanem hogy a nyilatkozataik a legnagyobb arányban tartalmazzak különböző tulajdonneveket, személy- és földrajzi neveket, valamint dátumokat, helyszíneket, tehát konkrét tényeket. Egy megszólalásukban átlagosan 2,6 ilyen konkrétum hangzik el, ami ezt az oszlopot tekintve messze a legmagasabb átlag. Ez valószínűleg a munkájukból adódik, hiszen feladatuk a tények kommentálása, ezért világos, hogy szükséges megfelelően ismerni a tényeket, és ezeket az ismereteiket használják fel az interjúk során.

A katonák esetében igen alacsony átlagok születtek, de ez nagyjából azért történt így, mivel a katonák megszólalásai átlagosan is a legrövidebbek közé tartoznak. Rövid, de sok forduló jellemzi a velük készült beszélgetéseket, így valószínűleg a fordulók magas számai okozták a többiekénél alacsonyabb átlagokat.

Összességében véve elmondható, hogy a használt szavak is sok mindent elárulnak a különböző csoportokról, bár az is világos, hogy általában véve külső okai vannak a különbségeknek, mint például a megfelelő magyar szakszavak hiánya, vagy pedig az adott szakma jellegzetességei.

Hibák és tévesztések

Sorrendben az utolsó elemezhető szempont az interjúk során megtörtént hibák és tévesztések. A magyar élőbeszéd rendkívül hibás és igénytelen, befejezetlen és töredék mondatok tömkelegét tartalmazza. Ez érvényes a professzionális beszélőkre valamint a közélet, a politika szereplőire is. A kommunikációkutatás az ilyen jellegű hibákat inkongruenciajelnek tartja, és különböző belső szorongásokra, gátlásokra vezeti vissza. Ezenkívül lehetséges oknak tartja a nyilatkozó közléstartalommal való meghasonlottságát is. Sárközy Erika szerint a magyar társadalom szokatlanul toleráns az igénytelen és a rossz beszéddel szemben. (Sárközy 2001:73)

Mindazon jelenségek ide sorolódnak, amelyek egy írott interjú esetében nem jelentek volna meg a szövegben, tehát a különböző töltelékhangok használata, és – szavak szintjén – az elrontott, ám a beszélő saját maga által kijavított kifejezések. Ezeket a hibákat elsősorban az interjút adó beszédjében vizsgáltam. Az alapvető problémát az okozta ebben az esetben, hogy a megfigyelő igen sokszor automatikusan figyelmen kívül hagyja ezeket a jelenségeket, ezért nehéz volt pontos kimutatást készíteni ezekről a hibákról. A most következő két táblázat segíteni fog az ilyen típusú tévesztések elemzésében.

Táblázat 19. Hibák abszolút adatai foglalkozásonként

Foglalkozás	Töltelékhangok			kétszer kezdés	meggondolt kifejezés	ismétlés
	ö	a	öm			
politikus	36	0	0	6	1	0
szakértő	9	0	0	1	0	0
katona	6	6	0	0	0	1
jogász	6	0	0	0	3	0
doktor	4	0	1	1	0	1
Összesen	61	6	1	8	4	2

Táblázat 20. Egy megszólalásra eső hibák átlagos adatai

Foglalkozás	Töltelékhangok			kétszer kezdés	meggondolt kifejezés	ismétlés
	ö	a	öm			
politikus	0,72	0,00	0,00	0,12	0,02	0,00
szakértő	0,39	0,00	0,00	0,04	0,00	0,00
katona	0,46	0,46	0,00	0,00	0,00	0,08
jogász	0,46	0,00	0,00	0,00	0,23	0,00
doktor	0,22	0,00	0,06	0,06	0,00	0,06

Először a **töltelékhangokról** ejtek néhány szót. Mindannyian tapasztalhatjuk, hogy ha egy válaszoló keresi a szavakat, vagy hirtelen nem tud mit válaszolni a kérdésre, akkor különböző hangokat hallat, a gondolkodás szüneteinek kitöltésére. Ahogy a táblázatokból látjuk, ilyenkor általában egy *ö*-szerű hangot ad ki magából a nyilatkozó, és ez elég gyakran megtörténik (például: I/ B(2)). Ezen kívül előfordul még, hogy kiegészítik egy *m*-mel (például: VII/ B(4)), vagy egy másik ilyen töltelékhangot hallatnak, az *a*-t (XVIII/ B(3)). Azonban alapjában véve a leggyakoribb ilyen gondolkodási időt kitöltő hang az *ö*. Amennyiben az átlagos adatokat nézzük, akkor világossá válik, hogy mindegyik ilyen vizsgált társadalmi csoport használt az interjú

során ilyen töltelékhangokat, ebből a szempontból tehát nincs jelentős különbség a különböző szakmák között.

Egy másik ilyen fajta, a beszélt nyelvben megjelenő hiba, amikor egy szóból elhangzik néhány hang, talán egy szótag is, de a beszélő nem fejezi be, hanem inkább újra neki kezd, ekkor viszont már kimondja az egész szót (például: XIX/ B(5)). Általában ez is a gondolkodás folyamatát leplezi, és az átlagos adatok alapján leginkább a politikusokat jellemzi, bár itt azért érdemes megemlíteni, hogy a legtöbb rögzített beszélgetés politikusokkal készült, így érthetően magasabb a száma ezeknek a beszélt nyelvi jelenségeknek a többi csoporthoz képest. Az ilyen jellegű jelenségek közül tapasztalható még az, amikor a beszélő már a szó kimondása közben gondolja meg magát, az adott szót nem fejezi be, hanem egy újabbra kezd - talán olyanba, amelyik jobban beleillik a környezetbe, jobban kifejezi az általa kifejezni kívánt gondolatot (például: XX/ B(5)).

Az utolsó ilyen jelenség, amelyet most meg említék az, amikor a beszélő kétszer mondja ki ugyanazt a szót, nem hangsúlyozási szándékkal (például: XVIII/ A(3)). Ez tulajdonképpen nagyon hasonlít az első ilyen vizsgált jelenségre, a kétszer kezdés esetére, csak itt nem csak a szó egy része hangzik el kétszer, hanem maga a szó egésze. Ez szintén a gondolkodási folyamatnak egy lehetséges velejárója.

Összességében véve ezek a jelenségek általában véve a gondolkodás folyamatára vezethetők vissza, a gondolkodást kísérő, sokszor a beszélő által észre sem véve használt, nyelvi eszközök. Jelen dolgozatomban csupán felvillantás-szerűen említettem meg néhány ilyen jellegzetességet, ez nem egy kiterjedt és részletes vizsgálat. Az ilyen típusú jelenségeket elsősorban a pszicholingvisztika vizsgálja, és mivel most elsősorban szociolingvisztikai szempontok alapján történt az elemzés, ezért nem térek ki rá részletesebben.

A nem verbális csatornákról

Szintén nem tartozik szorosan a dolgozat tárgyához a nem verbális csatornák elemzése az interjúkban. Azonban, mivel a beszélgetések a televízióban hangzottak el, ezért lehetőséget adnak ezeknek a vizsgálatára is, a teljesség igénye nélkül. A dolgozat korábbi részeiben már történt utalás bizonyos gesztusokra, mimikai tényezőkre, és egyéb olyan jelenségekre, amelyeket láthatunk, de nem hallhatunk. Mivel ezek részét képezik a kommunikációnak, ezért fontosnak tartom néhány szót szólni róluk.

Először a kommunikációkutatás néhány eredményét ismertetem ezzel kapcsolatban. Általánosan elfogadott tétel az, mely szerint az emberi kommunikáció jellemzője, hogy több csatornán keresztül történik. A köznapi kommunikációban, a közvetlen kétszemélyes modellben az összes csatorna megjelenik. Általában a közvetett interperszonális kommunikációban hiányzik a csatornák egy része – így például rádió esetén a nem verbális csatornák. Ilyen esetben újszerű kommunikációs helyzet áll elő (Buda 1994 :65). Azonban, ahogy már említettem is, a dolgozat tárgyát képező interjúk a televízióban hangzottak el, így lehetővé teszik a nem verbális csatornák elemzését. Allan Pease szerint, míg a verbális szinten be lehet csapni a kommunikáció másik résztvevőjét, addig nem verbális szinten ez nem történhet meg. Habár a szavak hazudhatnak, a gesztusok a mimika, a tekintet nem (Pease 1989:9). Ugyanakkor ezen a szinten is igaz az az állítás, hogy nem tudunk nem kommunikálni. A beszélgetés folyamán automatikusan használjuk ezeket a csatornákat is.

A nem verbális csatornákat tovább lehet bontani, bár csupán diagnosztikai szinten, mivel a kommunikációban egységesen, összefogottan jelennek meg. Beszélhetünk **mimikai** kommunikációról, mely nevéből adódóan az arc kifejezéseire utal, a jelzéseket a szem és a száj körüli izmok finom és összerendezett mozgásai keltik (Buda 1994:77). Az interjúk közül jó példa erre a már korábban is említett V. beszélgetés, amikor a nyilatkozó végig mosolygott, és ez jóval derűsebb légkört teremtett, különösen a téma komolyságához képest. Ebben az esetben főleg azért volt feltűnő a mimikai kommunikáció, mert ellent mondott a verbális csatornán átjövő üzenet tartalmának. Egyéb esetekben az ilyesfajta érzelemnyilvánítások percepciója nem tudatos, ugyanúgy, mint azok használata sem.

A mimika szerves része a **tekintet**, amely azonban az embereknél külön csatornának is vehető. A tekintet visszajelentés a visszajelentésről, arról ad képet, hogy a másik mit vesz észre, mit akar, és ezáltal segíti kontrollálni a helyzetet (Buda 1994:84). Fontos szerepe van a szemkontaktusnak, mint a kapcsolattartás egyik elemi eszközének. Az ebben a dolgozatban elemzett beszélgetések során az interjút készítő és a nyilatkozó között végig szoros szemkontaktus volt – kivéve, mikor ez technikailag nem volt lehetséges, például a telefonon készült interjúk esetében. Külön érdekességnek tartom, hogy a beszélgetés mindkét résztvevője egymással tartotta fent ezt a kapcsolatot, nem pedig – a kamerán keresztül – a nézőkkel. Annál is inkább különleges ez, mivel a televízióban a kommunikáció közvetettsége miatt pontosan a szoros kapcsolattartás

jellemző; a bemondók és a kommentátorok szinte megszakítás nélkül a nézőre irányítják a tekintetüket (Buda – László 1981:132). Amint azokban tapasztalható is volt, a hírinterjúkban nem ez a helyzet, a néző nem megszólított résztvevője a beszélgetésnek, csupán megfigyelője.

A kommunikáció következő vizsgálható része a **gesztusok** használata. A gesztusok közzé a fej, a kezek, karok használata tartozik. E testrészek a közvetlen kommunikációban általában mozgásban vannak, és ezeknek a mozgásoknak értelmük, jelentésük van. Ezek használata egyrészt tudatos, másrészt öntudatlan, viszont a kommunikációs partner mindig figyel és reagál is rájuk. A nem verbális kommunikációs csatornák közül a gesztusoknál van a legtöbb egyezményes jel, melyeknek nagy része kultúrafüggő (Buda 1994:89). Az elemzett interjúk esetében visszatérő gesztus volt a köszönéskor megjelenő apró fejbiccentés, amellyel a nyilatkozó mintegy főhajtással üdvözölte a partnerét és a nézőket (például: I/B(1)). Szintén gyakran jelent meg az *igen* választ kísérő fejbólintás (például: VI/B(3)), valamint negatív válasz esetén a fejrázás (például: XII/B(2)). Ezen kívül végig az interjúk során a kommunikáció mindkét résztvevője folyamatos kéz- kar- és fejmozgásokkal erősítette meg, egészítette ki a verbális kommunikációt.

A gesztusokkal rokon, de külön csatornának is tekinthető kommunikációs forma az érintés. Elmondható, hogy a televíziós hírinterjúkban ez teljesen hiányzik. Az érintés nyilvánvalóan túlságosan bizalmas viszonyt feltételezne, míg ezekben a beszélgetésekben a viszony alapján véve hivatalos. Szintén hiányzik a beszélőnek az adott helyről való elmozdulása is, legfeljebb látszólagosan a kameraállások közti váltások révén jelenhet meg.

Összefoglalásként elmondható, hogy a nem verbális kommunikációs csatornák általában kiegészítik a verbális szintet, megerősítik az elhangzottakat, így téve teljessé a beszélgetést.

Összefoglalás, az interjúk általános jellemzői

Azon kívül, hogy a rögzített beszélgetések elemzése segíthet az egyes szakmát képviselők nyelvének az elemzésében, a nemek közötti különbségek vizsgálatában,

néhány dolgot elárul magáról a médiáról, illetve szűkebb értelemben a televízióban elhangzott hírinterjúk nyelvéről is.

Először is látható Vitray Tamás gondolatának helytálló volta, vagyis hogy az interjú készítőik próbálnak igazodni az interjú adó személyhez nyelvi szempontból is. Ezáltal lett különösen vizsgálható a különböző foglalkozások nyelvhasználata. Átlagosan az interjú készítőik a beszélgetés 1/4-ében birtokolják a szót, tesznek fel kérdéseket, illetve formálnak megjegyzéseket. Az interjú fennmaradó 3/4 részében pedig az interjú alany reagál a felvetésekre. Az arányok alapján mindenféleképpen egyenlőtlen párbeszédről beszélhetünk, ami – amint ahogy arról már a sajtótudományi bevezetőben is szó volt – az interjúk sajátja és jellemző jellegzetessége.

A társalgáselemzés szabályai közül is találkozhattunk néhányal az interjú elemzése során. A beszélőváltás szabálya leginkább akkor tudatosul, amikor valamilyen szinten megsérül a harmonikus beszéd, amikor annak ellentmondva egyszerre ketten beszélnek. Ebből a szempontból az interjúkra jellemző, hogy az interjú készítő gyakran belevág a megszólaló szavába, mintegy magához ragadja a szót, és ilyenkor fordulhat elő az a helyzet, amiről már szó volt vagyis, hogy néhány pillanatig egyszerre ketten beszélnek. A néhány másodperces átmeneti szituáció után hamar rendeződik a helyzet, a szó ismét az interjú készítőhöz kerül, aki már felteheti a következő kérdést. A dolgozat elején megemlítettem a kommunikációkutatás egyik kijelentését, mely szerint általános a magyar közéletben a rítusvesztés, a megfelelő sémák hiánya. Állítása szerint ennek köszönhető az, hogy sem a közélet képviselői, sem pedig a társadalom civil polgárai nincsenek birtokában annak a tudásnak, hogy miként kell irányítani egy beszélgetést, miként kell jelezni a beszélőváltás szándékát, hogy kell elkezdni, illetve befejezni a beszélgetést (Sárközy 2001:74). A vizsgált interjúkban nem észlelhető ilyen nagyfokú rítusvesztés; habár néha adódott átmeneti probléma a beszélőváltáskor, ez mindig hamar rendeződött, és nem okozott hosszú távú fennakadást. A beszélgetést mindig megfelelően irányította a riporter, igaz ez el is várható egy szakmájában járatos interjúkészítőtől.

A társalgáselemzés következő szempontja a **szoros párok** vizsgálata. Ebből a szempontból az interjúk indításánál és zárásánál jellemző a **konvencionális párok** megléte. A beszélgetés indítása általában egy napszakhoz kapcsolódó köszönéssel történik, amelyet a másik fél viszonz. A záráskor viszont egy speciális, csak az interjúkra jellemző formula hangzik el, az interjúkészítő megköszöni a beszélgetést, a

másik személy jelenlétét, a nyilatkozó pedig általában megköszöni a lehetőséget, vagy pedig egy *kérem*, esetleg *szívesen* hangzik el válaszként.

A szoros párok közül ki lehet emelni a **kérdés-válasz** párt, amelyek az interjúk legnagyobb részét alkotják. Ezen kívül megjelenik még az a fajta szoros pár, ami egy megjegyzésből és a megjegyzés indikálta reakcióból áll. Ebben az esetben a megjegyzés vitára invitál, valójában egy indirekt eldöntendő kérdésként is értelmezhető, és a válaszadó többnyire így is értelmezi. Ez a fajta pár speciálisan az interjúra jellemző jelenség, és amint tapasztalható is volt, a beszélgetések során viszonylag nagy számban jelenik meg. A feltett kérdésre, illetve **eldöntendő megjegyzésre** vagy konkrét válasz születik, melyet már a megszólalás elején megismerhetünk, vagy **késleltetett válasz**, amikor csupán a megszólalás végén hangzik el az eredeti kérdésre az egyértelmű válasz, vagy a harmadik eset, amikor a nyilatkozó teljes mértékben kikerüli a kérdést, nem kapunk határozott választ a kérdésre. Amint tapasztalható is, a mai médiában erre az utóbbira is van példa, nem is kis számmal. Ez mindenféleképpen ellentmond az interjú alapvető céljának, a pontos tájékoztatásnak és információközlésnek, valamint megnehezíti a kérdező dolgát ennek elérésében.

A szókincs elemzésénél elmondhatjuk, az a jellemző az interjúk szókincsére, hogy nincs alapvető szókincsük. Mindig az adott téma és az adott nyilatkozó határozza meg a használt szavakat is, nincs egy úgynevezett külön szaknyelv. Ez teljesen érthető, hiszen ezen interjúk célja az információk továbbítása, a televízión keresztül akár minden háztartásba eljuthatnak, így az alapvető jellegzetességük a közérthetőségre való törekvés.

A következő elemzési szempont a **hibák** és a **tévesztések** aránya volt. Ezt vizsgálva láthattuk, hogy mint az élőbeszédben általában, itt is jelennek meg különböző **töltelékszavak**, előfordul olyan eset, amikor egy szóba kétszer kezdenek bele, illetve olyan is, amikor ténylegesen kétszer hangzik el. Ezek az interjúk élőbeszéd jellegéből adódnak, ezért semmiképpen nem lehet azt mondani, hogy speciálisan az interjúkra jellemzők, hiszen minden élőbeszédben megjelennek.

Néhány szót ejtettem a nem verbális csatornák szerepéről is a kommunikációban. Elmondható, hogy általában a verbális kommunikációt egészítik ki, támasztják alá, bár arra is volt példa, amikor pontosan az összhang hiánya vált feltűnővé.

Az interjúk elemzése után kijelenthető, hogy az alapfeltevés igaznak bizonyult, vannak a televíziós hírinterjúkban szociolingvisztikai különbségek, amelyek

számszerűsíthetők, és ezeknek nagy részét számszerűsítve mutattam be. Ezen kívül betekintést kaphattunk az interjúk átlagos nyelvhasználatába is. További kutatások alapjait képezhetik az elegendő adat hiányában nem vizsgált foglalkozások képviselőinek a megszólalásai, valamint ezek szociolingvisztikai elemzése. Még pontosabb képet kaphatunk nagyobb adatbázist használva, és minden bizonnyal még több különbségre derülne fény. Sajtótudományi szempontból is segíthetnének a további ehhez hasonló elemzések, hiszen segíthetnek átlátni az interjúk szerkezetét, és talán azt, is hogy lehet-e még javítani ezeken a beszélgetéseken. A javítás lehetősége nem elsősorban az interjúkészítőknél jelenhet meg, hanem inkább a válaszadóknál. A televízió által ezek az interjúk sok családhoz eljutnak, ezért egyfajta mintaként is működnek. Jó lenne, ha teljes mértékben meg tudnának felelni ennek a szerepnek. Nyelvi szempontból már most is sok mindent megtesznek ennek érdekében.

Felhasznált szakirodalom

Albertné Herbszt Mária: A társalgás néhány jellemzője és szabálya. In: *Szemiotikai szövektan 5. Szövegtani kutatás, témák, eredmények, feladatok.* Szeged 1992. JGYTF Kiadó

Buda Béla – László János: *Beszéd a szavak mögött.* Budapest 1981. Kommunikációs kutatóközpont

Buda Béla: *A közvetlen emberi kommunikáció szabályszerűségei.* Budapest 1994. Animula Egyesület

Domonkosi Ágnes: *Megszólítások és beszédpartnerre utaló elemek nyelvhasználatunkban.* Debrecen 2002. Debreceni Egyetem Magyar Nyelvtudományi Intézet

Földes Anna: *Az interjú.* Budapest 1999. Útmutató Kiadó

Labov, William: A nyelv vizsgálata társadalmi összefüggésben. In: *Beszédaktus-kommunikáció-interakció,* Budapest, 1979. Tömegkommunikációs Kutatóközpont

Pease, Allan: *Testbeszéd.* Kaposvár 1989. Park Kiadó

Pléh Csaba: A szaván fogott szó. In: Austin, John L.: *Tetten ért szavak.,* Budapest, 1990. Akadémiai Kiadó

Sárközy Erika: Politikai kultúra, és politikai kommunikáció. In: *Közéleti kommunikáció,* Budapest 2001. Akadémiai kiadó

Függelék: az interjúk teljes szövege

I. interjú

Az interjút készítő: Krizsó Szilvia

A nyilatkozó: Rácz Jenő, politikus

Elhangzott a Magyar Televízió Este című műsorában 2004. 04. 06.

A (1): A kedd este vendége Rácz Jenő, szociális és családügyi minisztérium helyettes államtitkára, jó estét kívánok.

B (1): Jó estét kívánok!

A (2): Akkor hogyha megkérhetném, ezt az utolsó két kérdést, hogyha kommentálná...

B (2): Igen, tehát legelőször is, azt hiszem az a legfontosabb dolog, hogy a kormány egy olyan döntést hozott, aminek négy következménye van: a gyógyszerkasszát tartani kell, a lakosság terhei nem növekedhetnek, a lakosság ellátását biztosítani kell, illetve ö... a patikusoknak kompenzációt kell nyújtani. Szemben a kamara elnökével, ezek nem zárják ki egymást, ezek a történetek.

A (3): Hogyan fogják kompenzálni a gyógyszertárakat?

B (3): A gyógyszertárak kompenzációjára két mechanizmus működik, egyrészt a kormány két és fél millió, két és fél milliárd forintot biztosít arra, hogy kiegészítő génkezelési díjként egy differenciált elosztással a patikák ehhez a pénzhez hozzájutnak, illetve a készleteiknek az átmeneti leértékelődéséhez kapcsolatban egy átmeneti hitellelőőséghez jutnak, amellyel a készlet leértékelődést kompenzálni tudják.

A (4): A tárcánál megvan erre a fedezet, vagy valahonnan át kell csoportosítani?

B (4): Az egészségbiztosítási pénztárnál van erre fedezet, és természetesen a patikusok meg fogják kapni, az egyeztetéseket a kamarával egyébként lefolytattuk ezzel kapcsolatban, a pontosítások folynak, de egyébként a patikusok hozzájutnak...

A (5): A kamara elnöke azt mondta, hogy egyébként a kormány a lakosságnak azt ígéri, hogy fél év múlva is olcsók lesznek a gyógyszerek.

B (5): Természetesen a lakosság terheinek a csökkentése, amely most bekövetkezett, azt nem átmeneti intézkedéseknek szánta a kormány, hanem gyakorlatilag ö... azon ígéretét kívánja betartani, hogy a lakossági terhek nem növekednek jobban mint az előrejelzés, ezért kellett ezeket a beavatkozásokat éppen megtenni...

A (6): Tehát az is lehet mondjuk félév múlva ismét ö... felszólítják adott esetben a gyógyszergyártókat, hogy csökkentsék a gyógyszerek árát?

B (6): Ö... nyilvánvaló dolog, hogy ezek az intézkedések egy átmeneti intézkedéseknek a részeit képezik, ugyanakkor mikor futtában szeretnék megállapodni a gyártókkal arra vonatkozóan, hogy valóban ö... legalább egy középtávú, tehát két és fél évi, három éves megállapodást tudjunk velük kötni, amelyek egyrészt tartalmazzák a számukra is átláthatóan a rendszernek a biztosítását, másrészt pedig a lakossági terheknek a további növekedését is meggátolják.

A (7): Államtitkár úr, két inzulin gyártó cég van Magyarországon, akik közül az egyikkel már állítólag már megállapodott a tárca, a másikkal még nem. Ugyanakkor a két gyártó illetve forgalmazott termék egymással nem helyettesíthető.

B (7): Igen tehát ö... valóban az inzulinellátás területén két nagy gyártó cég van. Ezzel kapcsolatba mindegyik cég biztosított bennünket arról, hogy megfelelő készletek

Magyarországon rendelkezésre állnak. A minisztérium, sem az egészségbiztosítási pénztár nem kötött az egyik gyártóval sem külön megállapodást, ugyanakkor viszont az egyik készülék vonatkozásában, mely potenciálisan azzal veszélyeztetett, hogy a lakossági ellátás adott esetben nem lesz kielégítő, eze... ezen a területen több hónapos készletet vásároltunk föl, éppen annak érdekében, hogy zavartalan legyen a betegeknek ellátása.

A (8): De akkor ezt még nem a tizenöt százalékkal csökkentett áron, hanem teljes áron tették meg.

B (8): Ö... a készletgazdálkodási intézet mindenkor a legmegfelelőbb áron, tekintettel, hogy közpénzekekről van szó, ö... a mindenkori legkedvezőbb áron vásárolta föl a készleteket, ami akkor éppen a bevásárlás időpontjában volt, a rendeleteknek megfelelően azon az áron történt a beszerzés.

A (9): A patikák hogyan jutnak ehhez a készlethez? Az előbbi bejátszásban az egyik patikus feltette ezt a kérdést.

B (9): Ö... a patikusoknak ugyanúgy kell rendelni ö... a nagykereskedőn keresztül az inzulin készleteket, ahogy eddig is történt, egyébként a, az Ántsz-nek, a tiszti főgyógyszerészeinek külön tájékoztatást adunk a holnapi napon. Ezek a készletek e, gyakorlatilag nem azért halmozódtak fel, hogy gyakorlatilag álljanak a raktárban, hanem éppen azért, hogy a potenciálisan ö... kialakuló hiányokat szükség esetén kompenzálni tudják, a nagykereskedők révén, természetesen hozzájuthatnak ehhez a patikákhoz, amennyiben természetesen információra van szükség akár a patikusoknak akár a betegeknek, az Egészségbiztosítási pénztár, az egészségügyi minisztérium, vagy az ÁNTSZ tisztségviselői is természetesen készséggel nyújtanak információkat. Mindenképpen az a célunk, hogy a betegek ellátásában se az inzulin területén se más területen ne keletkezzen zavar.

A (10): Van egyébként valamilyen más termékcsoporthoz, amelynél mondjuk fennállhat egy esetleges ö... hogy mondjuk átmeneti hiány?

B (10): A több mint tizenkétezer gyógyszerpalettából természetesen mindig van többkevesebb hiány. Ötven-hatvan készítmény vonatkozásában folyamatosan ö..., természetesen nem mindig ugyanazokról a készítményekről van szó, ö... ekkora nagyságrendű hiány általában fönn szokott állni, tehát ez a jelenlegi hatvan hiány semmivel nem lóg ki egyébként az intézkedések előtti, ha jól emlékszem a legutolsó információ, akkor ötvenkettő gyógyszerhiányról van szó, ezek folyamatosan változnak egyébként ezek az készítmények. Valami módon szállítási, adott esetben gyártási kapacitási időnként le., ö..., akadozik, ennek megfelelően természetesen ezeknek a gyógyszereknek a pótlására rendelkezésre állnak ö... hasonló jellegű gyógyszerek. Ennek megfelelően egyébként, hogy a felíró orvosok pontosan tájékozódjanak ezekről, egy helyettesíthetőségi listát készített a, a gyógyszerészeti intézet, amelyet a patikusokhoz is eljuttatunk, illetve a lakosság számára is hozzáférhetőek, hiszen jelen pillanatban ez a helyettesítési lista fönt van a minisztériumnak a honlapján.

A (11): Egyébként ö..., akkor ön nem lát összefüggést az árbefagyasztás, illetve a most kialakult átmeneti, bizonyos termékekre vonatkozó gyógyszerhiányok között?

B (11): Ö..., a nagyságrend semmiképpen nem változott, amint említettem, ugyanakkor az egy természetes dolog, hogy ugye ö... egyes ö... betegek amennyiben lehetőségük volt, megvárták, amíg adott esetben olcsóbbak lesznek a készítmények, és lehetséges az, hogy az első napokban egy nagyobb ö.. bevásárlás indult meg. Mi szeretnénk megnyugtatni mindenkit, hogy ezek az árcsökkentő intézkedések ezek ö... nem rövid idejűek, tehát ennek következtében nem szükséges ö... most elrohanni a patikába,

hogy későbbiek során nehogy drágábbért vásárolják meg a gyógyszert, és természetesen, ahogy mondtam is, a kormány mindent megtesz annak érdekében, a folyamatos ellátást biztosítsa. Hogyha adott esetben ezek, külön módszerekkel kell beavatkozni, természetesen azt megteesszük, mint ahogy az inzulin esetében is megtettük.

A (12): Köszönöm szépen, hogy itt volt nálunk.

B (12): Én is köszönöm szépen.

II. interjú

Az interjút készítő: Krizsó Szilvia

A nyilatkozó: Fodor Gábor, politikus

Elhangzott a Magyar Televízió Este című műsorában 2004. 04. 06.

A (1): A kedd este vendége Fodor Gábor, SZDSZ-es országgyűlési képviselő, jó estét kívánok.

B (1): Jó estét kívánok.

A (2): Önök Guszos Péter képviselőtársával írtak egy levelet Medgyesi Péter miniszterelnöknek, de aláírták a Védegyelet levelét is, ahol összegyűlt kettőszázötven aláírás, ennek az az érdekessége, hogy a politikai paletta különböző széléről is keveredtek oda aláírások. Mindenkinek ugyanaz az érdeke, aki aláírt?

B (2): Hát én azt gondolom, hogy igen. Én ezt az ügyet egy fontos és lényeges kérdésnek tekintem. Ha érdemes belehelyezni a közélet mostani vitáiba, az ember egyik oldalról azt látja, hogy elhangzanak mindenféle közjogi javaslatok, amelyek alkalmasak arra, hogy a magyar alkotmányosságot nehéz helyzetbe hozzák, hogy a demokráciát veszélyeztessék. Szétverjék azt a közjogi berendezkedést, amely az ellenzéki kerek asztal idején jött létre. Ha másik oldalra néz az ember akkor azt látja, aláírásgyűjtés folyik olyan ügyekért, amelyek a magyar gazdaságot hozhatják rendkívül nehéz helyzetbe, alááshatják az országnak a gazdasági stabilitását. Nos ha jobbra, balra nézünk, látjuk ezt a típusú po, populizmust, ami szerintem mindkét oldalról felelőtlen, akkor itt van egy ügy, ami egy jó ügy, és egy helyes ügy, és itt van egy értelmes vita, egy olyan vita, ami arról szól, hogy vannak honvédelmi érdekek és szempontok, és vannak környezetvédelmi szempontok, és most ebben az országban ez a két szempont élesen szembe kerül egymással, a környezetvédelem ügye, amely a rendszerváltás idején Bős-Nagymarossal egy frekvenciált kérdés volt, most újra előjön, hát nyilván érettebb formában, mert a magyar társadalom is érettebben viszonyul már hozzá.

A (3): De miért most jön elő? Hiszen a beruházásról nem most döntöttek, nem ez a kormány döntött, hanem jó pár évvel ezelőtt született egy döntés, ha úgy tetszik mondjuk kormányokon átívelő volt a megoldás. Engedélyezték a, a hivatalos hatóságok, a környezetvédelmi hatóságtól kezdve az összes engedélyt megszerezték ehhez a beruházáshoz, majd elindult és aztán egyszer csak elkezdtek ö... tüntetni ez ellen, de ezt már meg lehetett volna tenni korábban is.

B (3): Ö... hát igen, de ez nagyon fontos amit a kérdésében említett, hogy azt világosan kell látni ebben a történetben, hogy itt több kormány felelősségéről van szó. Azért most kerül előtérbe ez a kérdés, mert hát most érkezett olyan stádiumba az ügy, hogy elkezdnek építeni valóban egy lokátor állomást a Zengőn. De közismert, hogy például azt a kormányhatározatot, azt a titkos kormányhatározatot amely lehetővé tette ezt a beruházást, Orbán Viktor miniszterelnök írta alá, még annak idején. Tehát,

több kormány is benne van a történetben, úgy néz ki, de noha onnan vesszük a dolgot, és ahonnan nézzük a dolgot, de mégis a mostani kormány az akinek az ideje alatt látványosan megvalósulni látszik ez a történet. És nem véletlen, hogy a tüntetők most jönnek elő.

A (4): Ugye azért látszik megvalósulni, mert van egy bizonyos határidő. Na most ön említette képviselő úr az előbb azt a két szempontot, hogy katonai szempontok, illetve természetvédelmi szempontok. Mielőtt aláírt, ön megvizsgálta-e a különböző szempontokat, nézte-e azt, hogy biztonságvédelmi szempontból fontos, hogy ott épüljön a radarállomás, a NATO kötelezettségeknek eleget tud-e tenni másképpen is Magyarország, vagy, vagy úgy gondolta, hogy akkor a környezetvédelem ügyében odarakja az aláírását arra a papírra?

B (4): Természetesen az ember nyilvánvalóan vizsgálja, ugye egy aláírás esetén a különböző szempontokat, de meg kell hogy mondjam, hogy könnyebb helyzetben voltan, mint ahogy az ön kérdéséből ez kiviláglik. Ugyanis a magyar alkotmánybíróság megkönnyíti a döntést. 1994-ben az alkotmánybíróság hozott egy olyan állásfoglalást, amelyben világosan és tisztán megfogalmazza, hogy Magyarországon az alkotmány értelmezésébe, az alkotmánybíróság hogy vezeti be, és milyen eredményre jut akkor, ha két lényeges jog ütközik és ezek közül az egyik a környezethez való jog. Egyébként az élethez való jogból vezeti le ezt az alkotmánybíróság, nem akarom természetesen a nézőket untatni itt ö... jogi okfejtéssel,

A (5): Egyébként egyszer volt itt nálunk Sólyom László, az alkotmánybíróság elnöke, és akkor mondta...

B (5): És ő beszélt erről. Ez nem egy könnyű szöveg, de a lényege az, hogy a létező természeti állatoknak a, a rontása, csorbítása, az a Magyar Alkotmánybíróság szerint nem megengedhető, nem alkotmányos, ö... egyetlenegy esetben csak, hogyha egyéb más olyan érdek áll vele szembe, amely semmilyen más módon nem elégíthető ki, ...

A (6): Hát ez itt a kérdés! Kielégíthető-e Magyarország légtérének védelme máshogyan, vagy egy máshol felépítendő lokátorral, avagy sem?

B (6): Hát nyilvánvaló, hogy kielégíthető, ráadásul a másik oldalról egy olyan környezetvédelmi ö szempontról van szó, ugye itt az úgynevezett Bánáti bazsarózsának a, az esetleges megsemmisüléséről, amely köztudottan védett, nemcsak Magyarország által védett, hanem nemzetközileg is védett, és szinte az egész populáció itt helyezkedik el. Tehát a, az Alkotmánybírósági döntésből egyértelműen következik, hogy a létező környezetnek, a súlyos ö... sérelme, ö.. megsértése elpusztítása nélkül, nem lehetne más szempontokat itt ö... érvényesíteni. Egyébként megjegyzem, hogy azon túlmenően, hogy az alkotmánybíróság hogyan döntött, mások is elég világosan állást foglaltak ebben az ügyben, itt utalnék a parlament környezetvédelmi bizottságára, amely egyhangúlag, és ezt hangsúlyoznám, egyhangúlag kérte el a kormányt, hogy más hely után nézzen a lokátor számára, és ne a Zengőn építse ezt fel És ezen a bizottsági ülésen Lenkovich Barnabás, aki az állampolgári jogok biztosa fejtette ki azt a véleményt, hogy elhibázott volt az egész folyamat, már az első pillanatba az engedélyeken nem lehetett volna kiadni. Ugyanis itt olyan területekről van szó, ő úgy fogalmazott, amelyeket, egy ilyen engedély kiadásakor fehér foltként kell kezelni a térképen, az ilyen területekre, amelyek természetvédelmi területek, és fontos értékeket, a környezet és a természetvédelem szempontjából fontos érdekeket védő, ezekre eleve nem lett volna szabad engedélyeket kiadni.

A (7): Na most azt lehet hogy belátta a honvédelmi miniszter, nem tudjuk, hogy mi alapján döntött úgy, hogy egyelőre felfüggesztik a munkákat. Egy rövid kérdés, most ö.. vagy önök, vagy az a civil szervezet, amelyek a tagjai már régóta tüntettek Zengőn elérték azt, hogy egy időre felfüggeszék ezeket a munkákat. Egy hónap múlva csatlakozunk az Európai Unióhoz. Lehetnek-e ilyen erők, a magyar civil szervezeti hangok?

B (7): Hát nézze az a..., helyzet, hogy szerintem a civil szervezetek ebben az ügyben nagyon jól szerepeltek, és szerintem ezt fontos leszögezni, és én például egyáltalán sem magam, sem mások akik hát ö... a politikai szférában mozgunk nem szeretnénk magunknak vindikálni azt a jogot, vagy azt a dicsőséget, hogy, hogy mi vagyunk itt ennek az ügynek a mozgatórugói, egyáltalán nem, tehát mi csak csatlakoztunk valamihez, amit a civilek kezdtek el, vittek végig, rendkívül dicséretes módon. És, azt gondolom, hogy egy jelentős állomáshoz értek, egy jelentős siker kapujában vannak, a siker az azt jelenti, hogy fontos és értelmes szempontokat lehet elfogadtatni a kormánnyal. Hagy tegyem ehhez hozzá, hogy ebbe Bersány Miklós környezetvédelmi miniszternek nagyon komoly szerepe volt, hiszen a történet valójában ott fordult meg, amikor ő az ügy mellé állt....

A (8): Nem akarok rosszmájú lenni, de mondhatjuk azt, hogy nem véletlen mondta ki azt a környezetvédelmi miniszter. Megkérhetem, hogy nagyon röviden fejezze be a gondolatát, mert lassan kifutunk a...

B (8): Igen, igen. Brüsszelre kérdezett rá, akko... annyit hagy tegyek még ehhez a kérdéséhez hozzá röviden, hogy nemhogy ez rosszállást váltana ki Brüsszelben, hát a az Európai Uniónak, a civil társadalomnak az erősítésére vonatkozó programjai, és szempontjai, az egyik legerősebb szempontok, amelyeket Brüsszel képvisel. Magyarországnak nem hátrány az, hogy létezik a civil társadalom, és ez kikövetel fontos jogoknak az érvényesítését, kiköveteli fontos jogoknak az érvényesítését az országban, ellenkezőleg, szerintem ez az ország javára válik.

A (9): Köszönöm szépen hogy itt volt nálunk.

B (9): Én is köszönöm.

III. interjú

Az interjút készítő: Krizsó Szilvia

A nyilatkozó: Nagy István, jogász

Elhangzott a Magyar Televízió Este című műsorában 2003. 12. 12.

A (1): Vendégünk egyetemi docens, büntetőjogász, jó estét kívánok.

B (1): Jó estét kívánok.

A (2): Ön szerint ez a tízmillió forint Rejter Tibor esetében sok, vagy kevés?

B (2): Azt mondanám, hogy nem tudom. Majdnem azt mondtam, hogy lila gőzöm nincs róla. Ugye a jogszabály elv... Június óta van ez a szabály. Vadonatúj, hallottuk, már volt aki egymillióért, volt aki pár millióért ö..., hát nem váltotta meg a szabadságát, mert ez mindig egy nagy félreértés. Tehát az egyetlen előzetes letartóztatási ok esetén, ha a szökés elrejtőzés veszélye lehárítható azáltal, hogy valaki egy bizonyos összeget letesz, és azt kockáztatja, hogy elveszti, ha a szabályszerű végzésre nem jelenik meg. Tehát ez nem az egész letartóztatás valamennyi okára alkalmas. Az összegről meg azt mondta a jogszabály, hogy semmi ö.. jövedelmi viszonyok, vagy azé aki, az óvadékot lete..., mindenféleképpen aki az óvadékot leteszi, mert ez két m...ember is lehet, aki le van tartóztatva, vagy arra tekintettel bárki más. Tehát még nincs kialakult gyakorlata.

- A (3): Ugyanis itt mérlegelhetnek a büntetőbírák, mert ön azt mondja, hogy egyrészt a büntetőügy nagyságát, másrészt a vagyoni helyzetét annak a delikvensnek, aki éppen most ugye a fogdában ücsörög. Tehát azért Rejter Tibor mint egy kereskedelmi banknak a vezetője, nyilván jól keres magyarországi viszonylatban.
- B (3): Hm. Biztos. Ö.. Na most én azt tudom, hogy az hogy volt Magyarországon már ilyen intézmény még valamikor a világháború...
- A (4): Hát például ... Gábort még hazaengedték, harminc millió forintot kellett letennie, ő a betonút Rt vezetője volt. Ekkora jövedelmi különbségek vannak, hiszen a büntetőjog nagyjából ugyanaz, bár mondjuk egy kicsit más viszonylatban, hiszen...
- B (4): Jó, azért nem mennék ebbe bele, mert nyilvánvaló, hogy a bíróság valamilyen hivatalos dokumentumból tájékozódott a gyanúsított vagyoni viszonyairól, és azt is tudjuk hogy van akinek egészen más a vagyoni, bár azért van ez a jogszabály, hogy vagyoni viszony, hogy nem, nyilvánvalóan nem adóbevallás, amelyekkel az emberek időnként manipulálnak, hanem fel kellene térképezni. Lehet hogy a kettő úr között ekkora különbség van.
- A (5): Arról mit gondol, mert gondolom, hogy azért követi az eseményeket, hogy az ügyészség ö... volt olyan eset, ahol fellebbezett, tehát gondolom az óvadék nagyságában nem értett egyet ugye másik két fogvatartásnak tízmillió forintot határoztak meg, Lejter Tibor esetében rábólintottak, ugye más kérdés, hogy egyelőre még nem tudták kifizetni.
- B (5): Mondhatnám egyszerűen, hogy az ügyészséget tessék megkérdezni, mert nem
- A (6): Milyen egyszerű lenne, csak nem válaszolnak.
- B (6): Jó csak én azt tudom, mondom, hogy volt Magyarországon, meg hogy vannak bizonyos Strassburgi elvek, melyeket szerintem majd a magyar bíróságok is alkalmaznak, az első, ez úgy a kérdésre válasz félig, nevezetesen arra, hogy nem az okozott kár nagysága határozza meg, hanem egyszerűen a megjelenés milyen fedezettel biztosítható, most nem akarok belemenni, hogy egy bankárnak a tízmillió elég fedezet-e, de idéznék, egy tizenkilencedik századi, vagy huszadik századi bírói döntést, amely azt mondta, hogy olyan összeget kell ö... alkalmazni, amely, hát amelynek az elvesztése talán az egész élet munkáját koc..., az elvesztése egy egész élet munkáját kockáztatja. Ha így vesszük, akkor nem biztos, hogy ez a tízmillió egy bankár egész életének a, a fedezete.
- A (7): Hát hiszen a Kulcsár Attila ezért ül még Bécsben...
- B (7): Ez egy másik bíróság, másik adata, azért mondom, hogy június elseje óta van, hát biztos hogy jó pár évet kell arra várni, hogy teljesen kiforrjanak ezek az összegek.
- A (8): Jó a szabály egyébként, tehát megfelelő a szabályozás, vagy, vagy elnagyolva hozták meg ezt a törvényt, tehát lehetett volna egy kicsit jobban?
- B (8): Hát ö..., jó. A szabály az biztos hogy jó, mert ennél lazább nem lehetne. Tehát azért, hogy a bírói mérlegelésnek mérhetetlen teret ad, volt ennek egy eredeti változata, az 1998. évi ősi törvény, amely nem lépett hatályba. Abban úgy szerepelt, hogy csak a nyolc évig terjedő szabadság vesztes esetén lehet óvadékkal megváltani, úgymond a szabadságot, és bünszervezetben, üzletszerűen, vagy kiskorú sérelmére elkövetett bűncselekménynél kizárta a jogalkotó. A 2003-as novella, amely hatályba léptette ezt, eltörölte, hogy a bíró szabadon mérlegeljen. Biztos megérne majd egy idő után egy ilyen jogegységnyi döntés, majd a legfelsőbb bíróság dolga, hogy az ítélezési gyakorlatot irányítsa, hogy milyen szempontokat vegyenek figyelembe, az óvadék összegének a megállapításánál. Ha akarom, még akkor mondhatnám azt is, hogy m... másik oldalon meg nagyon rigorózus a szabály, mert csak két pénzt fogad el. Az 1896-os ősi magyar bűn ö..., bűnvádi perrendtartás, ami a, amiben volt szintén,

csak akkor biztosítéknak hívták, ott bármilyen értékpapírt, festményt, aranytárgyat, tehát értékelt nyitótárgyat is óvadékba lehetett le, ö.. elhelyezni. Most ez ilyen nagyon fiskális szempont, hogy tessék készpénzt, ott nem tudom hogy nyilvánvalóan nem azt várják, hogy zacskóba vigyék.

A (9): Nyilvánvalóan nem azt várják, hát egyelőre most még nem visznek semmit, majd meglátjuk, hogy itt Rejtő Tibor esetében átveszi-e valaki az óvadékot, kiderül, köszönjük szépen hogy itt volt nálunk.

B (9): Én is köszönöm.

IV. interjú

Az interjút készítő: Krizsó Szilvia

A nyilatkozó: Strankow Mátyás, katona

Elhangzott a Magyar Televízió Este című műsorában 2004. 04. 09.

A (1): A telefonnál Strankow Mátyás alezredes, az Irakban szolgáló magyar zászlóalj parancsnoka, jó estét kívánok.

B (1): Jó estét kívánok, köszöntöm a televíziónézőket.

A (2): Parancsnok úr, önök mennyit érzékelnek a harcokból?

B (2): Ő hála Istennek, a harcokból gyakorlatilag semmit nem érzékelünk, örömmel tudom tájékoztatni a kedves nézőket, hogy Al-hillah környéke nyugodt és csendes.

A (3): Egyébként azért megerősítették a tábor védelmét, vagy erre nem is volt szükség?

B (3): Természetesen a tábor védelmét megerősítettük, intézkedéseket vezettünk be itt a táboron belül is, de mégegyszer mondom, hogy a környékünkön teljes csend van, tehát ebből a harcokból ide Al-hillába semmi nem érkezett el.

A (4): Mit csinálnak most egyébként a laktanyában, mivel töltik most az idejüket?

B (4): Technikai eszközeink karbantartásával, felszerelésünk karbantartásával, és nem utolsósorban pihenéssel, mert az elmúlt időszakban eléggé feszített munkát végzett a zászlóalj, több mint háromszáznegyven szállítási feladaton vagyunk túl, tehát van mit kipihenni a csapatnak, megpróbáljuk hasznosan tölteni az időt.

A (5): Arról egyébként kaptak már valamilyen tájékoztatást, hogy mikortól teljesíthetik ismét feladatukat?

B (5): Ő erről pontos információnk nincsen a többnemzetiségű hadosztály parancsnoksági törzse folyamatosan dolgozza föl az információkat, amint úgy ítélik meg, hogy szükség van ellátási szállításra, mi készen állunk és végezzük a feladatainkat tovább.

A (6): Alezredes úr, van-e önök között olyan katona, aki a mostani helyzetre hivatkozva inkább hazajönne?

B (6): Nincsen. Egyetlen kollegám sem jelezte, hogy haza kívánna menni emiatt. Katonák vagyunk mindannyian, tudtuk mikor kijöttünk ide, hogy itt elképzelhető az eredetnél nehezebb helyzet is, azt vállaltuk, hogy ilyen körülmények között is tesszük a dolgunkat, és ezt tesszük most is.

A (7): Köszönöm szépen, hogy a rendelkezésünkre állt.

B (7): Nagyon szívesen, viszonhallásra.

V. interjú

Az interjút készítő: Krizsó Szilvia

A nyilatkozó: Nógrádi György, politikai szakértő

Elhangzott a Magyar Televízió Este című műsorában 2004. 04. 09.

- A (1): Rendszeres nézőink nem lepődnek meg, hogy megint jegyzeteket készített.
- B (1): Elnézést kérek. Egy. Öt ö, nagyon rövid megjegyzésem lesz, az egyik a rendőrök. A rendőrök természetesen iraki fennhatóság alatt fognak szerepelni, de ezek az iraki rendőrök, ugyanúgy mint jelenleg az iraki hadsereg amerikai parancsnokság alatt működik, ez az ország megszállt helyzetéből következik.
- A (2): Ha.. hadd vágjak már közbe, merhogy többen aggódnak az iraki rendőrök megbízhatóságát illetően, hiszen nemrég amikor meggyilkoltak azt hiszem hogy hat amerikai katonát, akkor gyakorlatilag egyenruhába öltözött emberek csalták őket törbe.
- B (2): Ö.. ebben semmi különös nincs, ez a történelemben millió helyen ismétlődött, ö Irakban is így van, és nyilván a kiképzett rendőrök egyrésze idejön a pénzért, egyrésze meggyőződésből, egyrészt küldik, nem lehet tudni, hogy kik küldik, tehát itt száz.. száz százalékos garanciák nincsenek, azt lehet mondani, általában ezek a rendőrök, a kor szintjén az ország szintjén megállják feladataikat. A másik én fölírtam magamnak, és talán majd egyszer beszélgetünk róla, azért lesz egy görög olimpia, ahol a védelmet a NATO-nak kell biztosítani, külön téma, csak jelzem, a harmadik, hogy Irak a NATO-t ellenségnek tekinti. Ö.. ez egy részigazság, Irak nagyon sok államot tekint ellenségének, az iraki felkelők, ebbe NATO-tagok is és nem NATO-tagok is vannak, nekem rendkívül érdekes volt Ramsvel-nek néhány nappal ezelőtti mondata, ahol azt mondta, hogy a jövőben nem a szövetség fogja meghatározni a feladatokat, hanem a feladat határozza meg a szövetséget. Ennek kapcsán a Solana kijelentése, amikor a spanyol robbantás után azt mondta, és föl hívnám a figyelmet, szeptember 11, az első amerikai bejelentés az volt, hogy hadban állunk, Solana bejelentése: Európa nem áll hadban. Ennek üzenetértéke van, és ö... utolsó megjegyzésem, arab liga. Az arab liga huszonkét állama már bejelentette, hogy az ENSZ beavatkozását kéri Irakba, mert bíznak az ENSZ-ben. Ez is egy iszonyú érdekes dolog, majd megfogjuk látni, azt hogy amikor az ENSZ-ben a Biztonsági Tanács ülészik, és határozatot hoz Irakról, milyen iszonyú komoly érdekek fognak összecsapni, de az arab liga számára az ENSZ jelenlét sokkal elfogadhatóbb mint az amerikai, vagy NATO jelenlét.
- A (3): Előbb ön szóba hozta az görögországi olimpiát, de hát húsvéti ünnepek lesznek a hétvégén, és mondhatni, talán nem túl erős a megfogalmazás, hogy Európa retteg a terrorveszélytől, hiszen mindenhol megerősítették a védelmet. Ön szerint a titkosszolgálatoknak lehetnek-e konkrét információi, vagy csak feltételezik, hogy ha valamikor, akkor most támadnak Európa szerte a terroristák, vagy hát...
- B (3): Több dolgot tetszett kérdezni. Egyik, a titkosszolgálatokat azért tartják, hogy legyenek konkrét információi. A másik, amiről keveset beszélünk szeptember 11.-e után a nemzetközi terrorszervezeteket rendkívüli módon legyengítették. Ezek a terrorszervezetek...
- A (4): Egyébként ezért a madridi merényletek...
- B (4): Ezek a terrorszervezeteket nem voltak képesek nagyobb csapásra Európában, és Észak-Amerikába, kivétel Isztambul, Madrid, de egyet látni kell. Pontosan amiért már legyengültek, kicsi sejtek jöttek létre óriási számban, alvó ügynököket mozgósítottak óriási számban, és ezeknek a sejteknek, illetve az alvó ügynököknek a kezelése sokkal nehezebb feladat a titkosszolgálatok, és a politika és a lakosság tűrőképessége szempontjából, mert már nem egy központból vezetik őket, hanem millió apró helyről, ennek megfelelően a fölszámolásuk, és bocsánatot kérek húsvét előtt, éveket fog igénybe venni.
- A (5): Ön egyébként tart támadástól, most a húsvéti ünnepek alatt?

B (5): Ö. én egész életemben optimista voltam, és olyan helyekre elmentem, ahova normális ember soha, tehát én nagyon szégyeltem magam. Én remélem azt, hogy húsvét alatt nem lesznek támadások, de aki ma igent vagy nemet mer mondani, az felelőtlen, az nem rendelkezik megfelelő információkkal, és az bizonyos tömegigényeket akar kielégíteni.

A (6): Nagyon szépen köszönöm, hogy itt volt nálunk.

B (6): Én is köszönöm, és kellemes ünnepeket.

A (7): Viszont kívánom.

VI. interjú

Az interjút készítő: Krizsó Szilvia

A nyilatkozó: Lenkei Géza, egészségügyi szakember

Elhangzott a Magyar Televízió Este című műsorában 2004. 03. 08.

A (1): Olyan megfogalmazásokat tett, hogy például a gyógyszerek 80 százaléka nem hat, vagy nagyon súlyos mellékhatásuk van.

B (1): Igen. Ez nem az én megállapításom, tehát a könyvben az én véleményemből szinte semmi sem látszik, ezek mindenhol hivatalos, tudományos orvosi folyóiratokban vagy más hivatalos helyeken megjelent adatok.

A (2): És akkor ezek szerint az orvosok nem tudják, hogy amiket mondjuk fölírnak azok mondjuk nem hatnak, vagy olyan súlyos mellékhatásuk van, hogy akár kórházba kerülhetünk?

B (2): Hát tudniuk kell, mert hozzáférhetnek minden adathoz én azt gondolom, hogy igazából nincs idejük ezt áttanulmányozni. Egyébként ennél a 80 százalék nem nagyon hat ennél sokkal súlyosabb számot mondott a Glakszú Nix Klájn nevű nagy cég elnökhelyettese. Ő egy kicsit durvábban fogalmazott, szerinte 90 százalék nem hat.

A (3): Hát ebben a könyvben egyébként az is szerepel, hogy Amerikában nagyjából 130 ezer embernek kellett azért meghalnia, merthogy olyan mellékhatásokat szenvedtek a gyógyszerektől, hogy már nem lehetett megmenteni őket.

B (3): Igen, ez így van ...

A (4): Ez azért nagyon durva...

B (4): Igen, ez nagyjából évente, és ez az amerikai orvosok szövetségének a lapjában jelent meg, ez egyik leghíresebb orvosi tudományos folyóirat.

A (5): Nálunk egyébként van ilyen adat? Tud róla?

B (5): Nem tudok róla. Nem tudok róla.

A (6): Van még egy dolog ami engem igazán megdöbbsentett, és ő és ezért szerintem nem fogják önt szeretni a gyógyszergyártók,

B (6): Igen?

A (7): Miszerint, hogy azért találnak ki betegségeket, hogy hogy fogyasztóvá tegyenek például gyerekeket, és hozott egy példát, hiperaktivitással küzdő gyerekek. Tehát azt komolyan gondolja, hogy ő hogy valakik belebeszélnek a gyerek hasába azt hogy akkor mondjuk nyugtatószert kell szedni azért hogy a későbbiekben is ehhez a szerhez forduljon?

B (7): Ö Igazából megint azt mondom, hogy nem az én véleményemről van szó, hiszen a könyvben világhírű szakembereknek a tiltakozását idézem, akik azt mondják, hogy a hiperaktivitás az nem betegség, hanem egy aljasság, egy kitalált kórkép, és hát nem a gyerekeket beszélik rá, hanem egy olyan program fut ahol a jóhiszemű laikus szülőt

is könnyű megtéveszteni. Ö Én azt gondolom, igen tudatosan zajlik egy... egy nagyon kemény gyógyszerre szoktatás

VII. interjú

Az interjút készítő: Krizsó Szilvia

A nyilatkozó: Andrási Gábor, egészségügyi szakember

Elhangzott a Magyar Televízió Este című műsorában 2004. 03. 11.

A (1): Jó estét kívánok!

B (1): Jó estét kívánok!

A (2): Hagy kérjem hogy nyilvánítson véleményt mert elhangzott pár adat amit bejásztunk a nézőknek, és ezt önt is nézte itt. Ugye Lenkei Géza doktor azt mondta, hogy a gyógyszerek 80 százaléka nem hat. Ez igaz lehet-e?

B (2): Ö én azt hiszem hogy el lehet mondani kicsit az igazságok és a féligazságok korszakában élünk, és hogy a féligazságoknak a fele az nem igaz. Ö én azt szeretném mondani hogy sem nem farmakológus, sem nem orvos nem vagyok, én immunológus vagyok, indológus-genetikus, és. De amit én tudok erről az ö azt hiszem, hogy ez az adat ami elhangzott, az egyszerűen nem fedi a valóságot. Hallatlan sok olyan gyógyszer van és az emberiség kultúrtörténetének nagy intellektuális teljesítménye egy csomó fantasztikus gyógyszer mivel a fertőző betegségek zöme eltűnt, a vérnyomás csökkentés, a fájdalom csillapítás, sőt a daganatos betegségek elleni gyógyszerek, és természetesen minden gyógyszer ami hat, annak mellékhatása is van. Egyszer egy doktor bácsi azt mondta nekem, hogy az nem is igazi gyógyszer aminek nincs mellékhatása.

A (3): Jó de mondjuk az Egyesült Államokban, hogyha igaz az adat, akkor állítólag több mint 130 ezer ember halt meg azért, mert a gyógyszereknek olyan mellékhatása volt.

B (3): Én nem ismerem ezt az adatot, azt is hozzá kellene tenni hogy hány gyógyult meg olyan gyógykezelés eredményeképpen, amit csak gyógyszerekkel, akár hatóanyagokból, akár szintetikus vagy genetikusan genetikailag lét.. létrehozott hatóanyagokból hoztak létre. Tehát ez a szám akkor lenne korrekt, ha mellé lehetne tenni a gyógyszerek által meggyógyult betegeknek a számát. Az biztos hogy nagyon sok gyógyszernek mellékhatása van, a mellékhatásnak van egy ilyen nagyon ö szitokszó hangja, pedig arról van szó hogy egy anyag, ami egy sejthez kötődik, a májsejtjeinkhez, az idegsejtjeinkhez, nem áll ott meg és más területekre is hat és valamilyen nem kívánt akár észre nem vett, vagy akár betegségben megnyilvánuló, negatív hatásban megnyilvánuló mellékhatása van. Egy tisztességes...

A (4): De ez mitől függ, hogy mondjuk rajtam például kijön valamilyen nem kívánt tünet, amikor elolvasom mondjuk az orvosságról a különböző mellékhatásokat és akkor lehet hogy egy jelentkezik, az is lehet egy sem, van akinél meg rengeteg. Ez mitől függ?

B (4): Ö Itt jön az amit én nagyon jó hírek érzek, kiderült és már elég régen tudják tapasztalati úton, de most már kísérleti úton is az orvostudományba használt metodikákkal, hogy mi genetikailag nagyon különbözőek vagyunk, tehát a mellékhatások is genetikailag eltérőek. Van egy tudomány amit farmakogenomikának neveznek, tehát a gének összességét vizsgálja a gyógyszerek hatására, ahol bizonyos módszerekkel közel vagyunk ahhoz, hogy egy emberről meg lehessen mondani előre, hogy bizonyos gyógyszerekre hogy fog reagálni, ö jobban fog, gyorsabban hat-e, nemcsak abban az értelemben, hogy hogy hat, milyen gyorsan

milyen sokáig tart a hatás, milyen gyorsan ürül ki a hatás a betegek szervezetéből. És azt is meg lehet mondani, hogy hol nem szabad ezt a gyógyszert alkalmazni, ami nagyon fontos vizsgálat ami ma Magyarországon zajlik. Olyan, vannak olyan gyerek-fehérvérűségek, hála Istennek, akiknek a nagyon nagy része meggyógyítható, ezek olyan citosztatikus kezelések, tehát olyan kemoterápiák, amelyek meggyógyítják a beteget, de bizonyos körülmények között, például ő szív működészavarokat okozhatnak. Ma már látszanak azok az eljárások, ezek kísérleti stádiumba vannak, de nagyon felgyorsult a tudomány és a gyakorlat közötti időbeli különbség és öm öm az egyre inkább csökken, hogy előre meg lehet mondani azokat a géneket vagy genetika változatokat, amik miatt egy bizonyos, egy gyereknek egy bizonyos gyógyszer helyett inkább egy másikat kell adni, amelyik ő hat és nincs különösebb mellékhatása. Tehát ...

A (5): Akkor itt ebben az esetben az orvosok dönthetnek arról hogy milyen gyógyszert adnak a gyereknek, vagy éppen milyen gyógyszert nem adnak,

B (5): Így igaz.

A (6): Viszont mi fogyasztók nemigen dönthetünk arról mit vásárolunk meg az élelmiszerben. Bocsánat az átkötésért, de szeretnék egy másik témáról is...

B (6): De ez teljesen jogos mert ilyen alapon tényleg lehet az élelmiszerek mellékhatásáról is lehet egy szakácskönyv mellé az ételmérgezések könyvét is vezetni, sőt csúnyábbat mondok lehet egy Beethoven szimfónia hallgatása közben a vele született süketéségről is egy szakkönyvet is elolvasni, tehát...

A (7): Most ezekbe a részletekbe nem megyünk bele.

VIII. interjú

Az interjút készítő: Krizsó Szilvia

A nyilatkozó: András Gábor, egészségügyi szakember

Elhangzott a Magyar Televízió Este című műsorában 2004. 03. 11.

A (1): Egyetlenegy rövid kérdés. Az előbbi összeállításban elhangzott az, hogy nincs bizonyítás arra vonatkozóan, hogy okozhatnak-e allergiát a genetikailag módosított élelmiszerek avagy sem. Van-e valamilyen olyan kutatás, ami abba az irányba mutat, hogy van akiknél, ahogy mondta genetikailag lehet előre kódolni, hogy náluk okoz mondjuk, másoknál meg nem?

B (1): Ö az én ismereteim szerint, és allergológiával foglalkozom, semmivel nem több veszélyt nem jelentenek a genetikailag módosított, nem génkezelt, ez egy iszonyú szó, genetikailag ő módosított növények mint a természetes növények is. Merthogy a mogyoró meg egy csomó élelmiszer allergén, nagyon allergizál. A genetikailag módosított növények és a belőlük készült táplálékok e tekintetben nem tűnnek veszélyesebbnek. Abban teljesen egyetértek a zöldszervezetekkel, hogy nagyon komoly odafigyelés, nyilvános szankcionálható ellenőrizhető kontroll kell, abban nem hogy egyfajta hiszterizálás van a génkezelt növények élelmiszerként való alkalmazásában.

A (2): András úr azt mondta, hogy génkezelt, pedig ronda szó. Köszönöm szépen hogy itt volt nálunk.

B (2): Kérem.

IX. interjú

Az interjút készítő: Pallagi Ferenc

A nyilatkozó: Révész Máriusz, politikus

Elhangzott a Magyar Televízió Napkelte című műsorában 2004. 03. 12.

A (1): Révész Máriusz, a Fidesz szóvivője a vendégünk, jó reggelt kívánok...

B (1): Jó reggelt kívánok.

A (2): A Fidesz a minap egy közleményben tudatta, hogy az Európai Unió választásokig Medgyesi Péter közjogi javaslatairól nem nagyon szeretne tárgyalni, mert az ő... mondta indoklásként ebben a közleményben, hogy alapvető alkotmányjogi kérdéseket nem kellene a kampány részévé tenni. Jutott eszembe az, hogy az Amerikai Egyesült Államokban egy viszonylag nagyobb szabású választási kampány bontakozik ki ezekben a napokban, ahol a hivatalba lévő amerikai elnök a kampány egyik fontos témájává tette, az amerikai alkotmány általa elgondolt megváltoztatásának a lehetőségét. Erről is nagy viták vannak egyébként, ott is, ő... erről a dolgról. Az önmagában, hogy ő... alkotmányjogi kérdés ne legyen kampány téma, biztos hogy egy erős érv?

B (2): Hát az amerikai elnökválasztás, és mondjuk a magyar Európai Unió választás ebből a szempontból különbözik, hiszen az amerikai elnökválasztásnál az elnök az Amerikára vonatkozó elképzeléseit mondja el. Itt ő.. Magyarországon pedig arról van szó, hogy most az európai parlamenti választásokra készülünk, és ő... igazából, hogyha ez Európa Parlamenti ő... választásokra készülünk, akkor ebből a szempontból ez most ebben az időszakban egy figyelemelterelő akció, tehát teljesen másról van szó. Az Európa parlamenti választásokhoz az égvilágon semmi köze nincs ennek az alkotmányos rendszer átalakítását célzó javaslatnak. Ugyanakkor a másik dolog, ami miatt úgy döntöttünk, hogy be kell fejezni ezt az egész ügyet, hogy körülbelül egy hónappal ezelőtt hangzottak el Medgyesi Péternek a javaslatai az országértékelő beszédben, mi akkor nagyon udvariasan, az összes többi párthoz képest nagyon visszafogottan reagáltunk, és azt kértük Medgyesi Pétertől, hogy ezeket a közjogi javaslatait, ő... készítse el, juttassa el hozzánk, és reagálni fogunk rá. Eltelt egy hónap, ezek a javaslatok azóta sem készültek el, bár most az utolsó egyeztetésen, valamit helyszínen, valamit helyszínen ő... kiosztottak. Tehát én azt gondolom, hogyha Medgyesi Péter ezeket a javaslatait komolyan gondolta volna, akkor meg lett volna a lehetősége már az elmúlt időszakban, hogy ezt ő... formába öntse, beterjessze a parlamenti pártok elé, és akkor lehetett volna értelmes vitát folytatni.

A (3): Úgy látom az egész történet, ugye nagyon sokan minden oldalról elmondták, ő... egy nagy vetélkedés, nevezetesen azért, hogy ki határozza meg, hogy az országban a tömegkommunikáció, vagy az emberek a mindennapjaikban miről beszéljenek. Ő... féltő hogy, ha önök azt mondják hogy mi erről nem akarunk tárgyalni, bár mindenféle mérések bizonyítják, hogy a lakosságnak elég széles köreiben pozitív visszhangot keltő javaslat sor volt, akkor beleszorulnak abba a helyzetbe, és a másik oldaltól pedig ugye újra és újra megfogják majd ismételni a felhívásokat, a tárgyalásra való invitálásokat. Ő.. beleszorulnak akaratukon kívül abba a helyzetben talán, hogy, hogy ez egyik oldalról milyen szép javaslatok vannak, a másik oldalról pedig, hát ezek még csak tárgyalni se akarnak?

B (3): Hát nyilván...

A (4): A: Nagyon leegyszerűsítve.

B (4): Világos. Nyilvánvalóan ez egyébként a szocialistáknak a célja, mert el kell terelni a figyelmet arról a kormányzati teljesítményről, amit maguk mögött hagytak, ezért ő... ezért vetették be ezeket a javaslatokat. Csak hát ezekkel a javaslatokkal, hogy mondjam, több probléma is van. Éppen a tegnapi nap az Európa parlament

határozatban határozatában, az ország értékelésében elítélte Magyarországot, a magyar miniszterelnököt emiatt a javaslat miatt. És...

A (5): És a javaslat, nevezetesen a közös lista miatt, amit azért ha jól látom, én így messziről, már Medgyesi Péter sem szorgalmaz olyan vehemensen...

B (5): Hát ö.. két hétig, két hétig nagyon lelkesen szorgalmazott, hát ö.. akkora volt a nemzetközi ö... felháborodás, és ennek kapcsán ugye Medgyesi Péter szépen lassan, szépen lassan leállt. De valóban teljesen pontosan látja ön is, arról van szó hogy ki tematizálja a közbeszédet, és megjöttek az amerikai tanácsadók, és Medgyesi Péter hirtelen átbucskázott a feje fölé, és ö.. és teljesen megváltozott, egy kezdeményező, aktív miniszterelnök jelképét igyekezett el magáról, mindennapra jutott egy nagyszerű javaslat, népszavazástól kezdve a nemzeti lobbyanács, kétkamarás parlament, minden, minden volt már itt ö.. ezeken a, a területeken, és ö... minden javaslatra megfelelő visszafogottsággal reagáltunk kértük hogy írják le, fogalmazzák meg, hogy miről van szó. Az SZDSZ mint koalíciós partner sokkal élesebben reagált ezekre a javaslatokra, hát ö... olyan durva kirohanások, mint amelyek ö.. amelyek a hétvégén hangzottak el az Szdsz egy részének az ülésén, olyan durván egyetlenegy ellenzéki párt sem reagált Medgyesi Péternek...

A (6): De aztán utána bocsánatot kértek, kezet fogtak, és

B (6): Hát, Örsi Mátyás, Örsi Mátyás bocsánatot kért, de mondjuk Gusztos Péter nem és ott azért, ott azért többen mondtak elég keményeket, tehát amikor a ....

A (7): ... Pétert meg beperelte Anettka.

B (7): Igen de mondjuk amikor, az se volt egy finom állítás, amikor Kuncze Gábor gyakorlatilag Medgyesi Péter olvasási képességeire célzott azzal, azzal, hogy az Alkotmányt nehéz értelmezni, mert nincsenek benne képek, tehát ott ö.. ott nem csak Örsi Mátyás mondott keményeket, úgyhogy igazán innentől kezdve mi mindig azt kértük, udvariasan, türelmesen, hogyha van konkrét elképzelés, írja le Medgyesi Péter, juttassa el hozzánk, és akkor meg fogjuk adni a választ. Ez egy hónapja nem történt meg. Ekkor azt mondtuk, hogy ezt a játékot fejezzük be, vannak sokkal fontosabb kérdések. Tegnap megjelent egy közvélemény kutatás, Interneten olvastam talán az Origón, ami egyébként azt mutatja, hogy ezek a kérdések nem foglalkoztatják ez embereket túlságosan mélyen. Az embereknek talán húsz százaléka, ha jól emlékszem, tudta elmondani Medgyesi Péternek a, a javaslatait, hogy milyen javaslatokat hozott fel, tehát a, a valószínűleg a kocsmákban, munkahelyeken, iskolákban nem ezekről a javaslatokról beszélnek...

A (8): Csak ö.. nyilván mindenki nagyon várja, vagy a szokásosnál izgatottabban várja, hogyha a következő havi ö... népszerűségi listák megjelennek a pártokról arról az időszokról, amelyekben már ezek a javaslatok határozták meg a közbeszédet. Ö... nagyon sokféle tipp van, én úgy magamban meglepetten tapasztalom, hogy például munkahelyen tippelgetnek az emberek, hogy most ez kinek hoz, kinek nem hoz, jobb lesz, persze ez egy speciális környezet amiről beszélek. Ha ott a számok azt mutatják, hogy Medgyesi ezzel nyer, hogy valóban a kezdeményezést ezzel a kezébe tudta ö.. ragadni, akkor nyilván önöknek is el kell gondolkodni, hogy milyen válaszlehetőségek lehetségesek.

B (8): Nyilván a lista tényleg az kellene, hogy legyen, hogy azokról a problémákról beszéljünk, itt az Európai Unió csatlakozás előtt, amely az embereket valóban érinti. Tehát itt inflációt emeltek munkahelyek, hogyan fogunk csatlakozni, hogyan fogja érinteni a mezőgazdaságból élőket, hogyan fogja érinteni a különböző vállalkozókat. Tehát mi a kampányt ebbe az irányba szeretnénk elvinni. Ugyanis a kormánynak súlyos adósságai vannak, ő nem szeretne ezekről a kérdésekről beszélni, ő még akkor

is hogyha mondjuk az Európai parlament elítélő határozatát kockáztatja, minden áron próbál, próbálja más témákra fókuszálni a közbeszédet. Tehát van egy ilyen tematizációs harc, pontosan úgy ahogy, pontosan úgy ahogy mondta. De az egy nagy kérdés, hogy ma van az Mszpnek a kongresszusa, Medgyesi Péter, Medgyesi Péter a kongresszust akarta túlélni, mert azért a bizalma, innen-onnan kiszé... innen-onnan kiszivárgott információk szerint megingott, és próbál előre menekülni,

A (9): Más kiszivárgott információk szerint pedig éppen Medgyesi szervez egy új hatalmi centrumot.

B (9): Így van, de mindenképpen valami történt az MSZP-én belül, és ez egy olyan nagy kérdés, hogy Medgyesi Péternek ez az ötletrohama, ez a olyan fantasztikus aktivitása, ez a mai kongresszusig tartott, és ő... utána visszatér a régi szerepébe, vagy pedig június 13.-ig ki fog tartani. A másik dolog, hogy itt a közvélemény-kutatásokat is majd értékékként kell kezelni, mert ezeknek a javaslatoknak van egy, egy íve, egy utóélete. Például a közös listával kapcsolatban látszik, hogy a közös listával kapcsolatban megkérdezték az embereket a javaslat másnapján, harmadnapján. S akkor az emberek többsége azt mondta, hogy ezt egy jó ötletnek tartja. Aztán volt egy héttel később egy né... egy szavazás a tévé kettőben, ahol, ami ugyan nem reprezentatív, de ott már a, a nézők nagy része elutasította, és a tegnapi megjelent közvélemény-kutatás szintén kimutatta, hogy az emberek többsége már elveti ezt a javaslatot. Tehát a közvélemény-kutatásoknál nem mindegy, hogy a Medgyesi beszéd után melyik héten, melyik időszakban ő... vették fel az adatokat. Én azt érzékelem, ez nem biztos hogy jó érzékelés, de azt érzékelem, hogy minél nagyobb idő telt el a javaslatok felvetése után, Medgyesi Péter annál rosszabbul jött ki a dologból.

A (10): Tíz óra múlva körülbelül elkezdnek már megjelenni ezek a mérések, akkor már többet tudunk róluk, köszönöm szépen, hogy eljött hozzánk.

B (10): Köszönöm szépen a meghívást.

X. interjú

Az interjút készítő: Pallagi Ferenc

A nyilatkozó: Hegedűs Lóránt, politikus

Elhangzott a Magyar Televízió Napkelte című műsorában 2004. 03. 12.

A (1): Jó reggel kívánok.

B (1): Jó reggelt kívánok.

A (2): Ö. ön, Hegedűs úr sosem fogja tudni megkerülni azt a kérdést, hogy miért állt egy olyan párt Európai Parlament a listájának az élére, amely párt az Európai Unióba való belépés ellen kampányolt, nevezetesen azzal a jelszóval, hogy Európai Unió igen, de így nem. Megtörtént az így, ő ennek az ígynek a keretei között szerveződik az Európai Parlamenti választás, ő.. mit képviselhet ilyen körülmények között ön, ha ő úgy alakul, hogy mandátumot kap a választóktól?

B (2): Valóban, soha nem akarom megkerülni ezt a kérdést, és elmúlt alkalommal, amikor beszélgettünk ugyanerről a problémáról, már mondtuk, hogy ő a Bethlen Gábori és a Kossuth Lajos egzigenciák művészete, és ha nem lehet úgy, ahogy én akarom, akkor úgy akarom, ahogy lehet magatartásformát kell feltétlenül felvenni. Ebben a helyzetben természetesen látni kell azt, hogy az egész Európai Unióban a globális, univerzális, multinacionális tőke érdekei érvényesülnek, azért mert az egyetlen reális szuperhatalom jelenleg az egész földgolyón, és természetes dolog, hogy reálpolitikai összefüggés szerint, mindenkihez kell, hogy alkalmazkodjék, aki a

hatalomnak a csúcsain, vagy a berkeiben, vagy a volánjánál ül, és döntően szükséges, ezért vállaltam én is ezt a képviselőséget, hiteles, ha kell parlamenten kívüli ellenzék részéről megszólaltatni azokat a hangokat, amelyek nem a globális világtőkének az egyetemes érdekeit képviselik minden áron, hiszen ebben az esetben a földgolyó hatalmai agyongyözik magukat, hanem mindig kell független hiteles vélemény is a részleteknek és a részleteknek az egyénre való tagozódásának a megnevezésében, hiszen az ördög általában a részletekben búvik meg. Mármost, ha ilyen hiteles szempontból ki lehet kerülni az Európai Unióba, akkor egyrészt van aki ezeket az igazságokat, illetve életfontosságú és életet jelentő mozzanatokot megszólaltatja, másrészt valaki függetlenként, mert én függetlenként jelöltetem magam, és nem párttagként, soha semmilyen pártnak a tagja nem voltam...

A (3): Függetlenként is a MIÉP listáját vezeti..

B (3): Igen, kétségtelen más párt, más párt biztosan nem jelölt volna engem, hogyha sorra veszem őket, ők viszont jelöltek, ez az egyik része a dolognak, függetlenként jelöltek, ez a másik része a dolognak, és valóban a kezdődő kampány előtt is már látszik az, hogy a radikális nemzeti irányoknak és a magyar útköröknek a tagsága is látja bennem a független jelöltet, és a független jelölt is tudja azt, hogy kik azok akik a párt szintjén, és kik azok akik azon túlmenően is melléje állnak éppen azért mert a független jelölt az aki fogja tudni tudósítani őket az ország közvéleményét is, és minden igazság után érdeklődő embert arról, hogy ott az Európai Uniónak a parlamentjében valójában mi történik, tehát nem párt szemüvegen keresztül nézi ezeket a dolgokat...

A (4): Bocsásson meg, de az Európai Unió, vagy az Európai parlamentben ö.. pártfrakciók vannak, van Néppárt,

B (4): Igen.

A (5): Van szociáldemokrata néppárt, ha

B (5): Én a függetlenek között fogok lenni.

A (6): Ön a függetlenek között?

B (6): Én a függetlenek között.

A (7): Nem olyan régen Csurka István a Napkeltében járt, és egyebek mellett az Európai parlamenti választásokról is kérdezte műsorvezető kollegám, aki a kérdésre azt válaszolta, hogy a MIÉP kampányának a középpontjában a belpolitikai kérdések állnak majd, illetve Európa és a kereszténység viszonyának a kérdései. Ha ö belegondolunk abba, hogy az Európai Unió azért sok egyéb mellett egy nagyon kemény érdek ö harcnak is a színtere, ahol arról szól sok fontos dolog, hogy melyik ország tud magának tá... több támogatást találni, melyik ország tudja tervei megvalósítása, anyagi tervei megvalósítása mögé odaállítani az Unió közösségét, ki tud jobban belenyúlni a kasszába, hogy ilyen nagyon egyszerűen fogalmazzak a dologba, ö akkor, és az emberek nálunk tapasztalni azt várják az Európai Uniótól, hogy ha már benne vagyunk, éljünk jobban ezáltal. Ha ön ilyen elvont értékekkel kampányol, gondolja hogy ez sikeres lesz a választók körében?

B (7): Természetesen ha régi idézetet akarok mondani, amelynek a mondójával egyébként nem értek egyet, most nem is mondom a nevét, hogy élenjáró elmélet nélkül nincs élenjáró gyakorlat, akkor világos dolog, én inkább azt szoktam mondani, hogy az elv számon kéri realpolitikát üzök, mert az et.. az elvek az igazság megkerülhetetlen, ugyanakkor annak testet kell öltenie, tehát magától értetődő hogy én nem egy kereszténység utáni társadalmat fogok ott képviselni, hanem egy ateizmus utáni társadalmat, mert az láttuk, hogy az ateizmus nehogy megváltást, megoldást sem tud hozni militáris és totalitárius szempontból az emberiségnek, és kell a sarkcsillag

amihez képest a világtájakat mi magunk is megismerjük, de mindezt konkretizálni akarjuk. Példának okáért a koppenhágai megegyezés a mi számunkra azt jelenti, hogy ott a kormány és pedig az ellenzék kormánya a maga idejében amikor ezt hetvenöt százalékgig kidolgozta, a mai kormány amelyik végbe vitte például csak huszonöt százalékgig támogatást tudott a mezőgazdaságnak meg ő szerezni, amíg a kis Mál...

A (8): Mint a többi ország is

B (8): A kis Málta például a száz százalékgot utánunk meg tudta szerezni, és ez intő jel arra hogy ilyen értelemben mi nagyon figyeljük például a 2003 június 26.-i globális és európai agrárpolitikai szabályozásra és törvényre, amely szerint először is a belépés után az Európai Uniónak a szervei fogják az agrárpolitikai határozatokat meghozni az egyes tagállamokban, és csak akkor ha ők lemondanak valamiről, akkor jöhetnek az egyes államok kormányzatai ahhoz, hogy szóhoz jussanak, továbbá a földeladás tekintetében, a földpiac tekintetében az is nyilvánvaló, hogy természeti és jogi személyek között nem lehet különbséget tenni, ez pedig azt jelenti, hogy a természeti személy magyar gazdának soha, milliomod annyi összege nem lesz a földvásárlásra, mint az agrárpolitikai mamutcégeknek az Európai Unióban, továbbá nagybirtok rendszert akarnak kialakítani, pedig a kis és középvállalatokat, ezt már belföldi hatalmi tényezők is látják feltétlenül támogatni kell, ha nem akarunk feloldódni és szétszóródni a nagyvilágba, és a semmibe. Aztán az igazságtalan a támogatási rendszer is, abszurdum, hogy hatvannégy százalékgot kap a fejlesztés, és harminchat százalékgot a vidék, de az előbbinek a kilencven százalékgát a külföldi mamutcégek kapják meg, és az igazságtalan kvóta rendszer is megint azt jelenti, hogy ebben az értelemben a külföldi nagytőke fogja idehozni a maga javait, és mi egy felvevőpiac leszünk, például ahogy most látjuk a szlovák sertéseket hozzák ide be, na most ezen a területen, ahogy Tanka Endre professzor is megírta, A Károlyi Gáspár Egyetem professzora és nagy jogi és agrárpolitikai szakértő, hogy ezeken segíteni kell, hogy ne engedjük felvásárolni azonnal, még egy mondatot, hagy....

A (9): Bocsásson meg lejárt az időnk sajnos a zene is már megszólalt, nyilván erről szól majd a kampányban nagyon sok megszólalása, köszönöm szépen hogy eljött.

B (9): Én köszönöm szépen.

XI. interjú

Az interjút készítő: Simon András

A nyilatkozó: Draskovics Tibor, politikus

Elhangzott a Magyar Televízió Este című műsorában 2004. 02. 18.

A (1): Jó estét kívánok!

B (1): Jó estét kívánok!

A (2): Kérdezték önt tegnap elegen, hát most én is hozzáteszek még néhányat, ha nem bánja. Megszorításokról beszélt, de azt tudni lehet, hogy a bérekhez nem nyúlnak hozzá, az adókhoz legalábbis egyelőre nem, akkor mi az amihez hozzányúlnak? Tehát száznyolcvan milliárd forintot hogy tud úgy megtakarítani az államháztartás, hogy azt az emberek nem érzik meg?

B (2): Nem megszorításokról beszéltem, egy olyan programról, aminek a középpontjában a növekedés és a gazdasági egyensúly helyreállítása és a fenntartása áll. Hogy mégis konkrétan válaszoljak, a kérdésre, nekem erről egy olyan futó jut eszembe, amelyiknek jó a teljesítménye, egészséges a szíve, de fölszedett néhány kilót, és ezért megbillent egy kicsit a vérnyomása. Le kell adni azt a néhány kilót,

mert túl sok az állam kiadása. Ezt a néhány kilót kell most leadnunk és akkor egészségesebben fogunk...

A (3): Hogy a hasonlatánál éljek, hogy lehet száznolcvan milliárdot úgy leadni hogy, hogy ezt valamelyik... a társadalomnak valamelyik csoportja ne vegye észre?

B (3): Erről nincsen szó természetesen hogy ezt nem fogjuk észre venni.

A (4): Erre lennék kíváncsi természetesen, hogy kik azok, akik észre fogják venni?

B (4): Semmi olyan nem fog történni ami az emberek életét közvetlenül kellemetlenül befolyásolná. A cél az volt, ezt mondtuk kezdettől fogva, hogy lehetőség szerint azokat az állami kiadásokat, ha úgy tetszik az állami rezsit próbáljuk meg mérsékelni, amiről egyébként úgy gondolom, hogy a társadalom többségének az a feltevése, hogy lehetne rajta még mit spórolni. Persze nem tudunk egyik pillanatról a másikra itt valami átütő eredmény elérni. Hozzá kell nyúlnunk olyan pénzekhez is amik nem intézményrendszereket működtetnek, hanem úgynevezett helyzeti kezelési előirányzatként, ez egy olyan buta költségvetési műszó, különböző programokat finanszíroznak. Ezeket át kell gondolni, némelyiket elhagyni, esetleg egyes pályázatokat kicsit később kiírni. Szó van arról is hogy bizonyos beruházásokat csináljunk meg olcsóbban, vagy éppen azoknak a kifizetését ütemezzük át több évre, hogy ne az egyetlenegy esztendő terheljék. Ez a dolog lényege.

A (5): Tud konkrétat mondani? Tehát milyen olyan beruházás van, például, aminek el fognak venni a költségvetéséből?

B (5): Ö.. Megállapodtunk az oktatási miniszter úrral, hogy azokat a nagyon jelentős felsőoktatási beruházásokat, amik néhány nagy egyetemi városban folynak, és olyannyira várják őket a diákok, azokat mindenképpen befejezzük ebben az esztendőben. Azonban úgy alakítjuk át a megállapodásokat, hogy ezeket a következő öt évben, és nem ebben az évben fogjuk kifizetni. Ezen sokat tudunk spórolni. Megállapodtunk Hiller miniszterelnök úrral, hogy bizonyos közművelődés jellegű beruházásokat, elsősorban vidéken, nem a költségvetés pénzéből fogjuk megvalósítani, hanem mint kiderült, azokból a bizonyos Sapar pénzekből, amire egyébként vidékfejlesztési célokra lehet pályázni.

A (6): Ezek mondjuk, múzeumrekonstrukció?

B (6): Mu.. múzeum rekonstrukciók, művészeti ház felújítása, erre nagy szükség van azért, hogy vidéken is az embereknek legyenek olyan közösségi terei, ahol, összejöhetnek és együtt tölthetik el...

A (7): Tehát gyakorlatilag azt mondja, hogy a takarékosabb államból, az államháztartás racionalizált működéséből ez a száznolcvan milliárd megtakarítható. De azért...

B (7): Javárészt igen.

A (8): Azért hogy kérdezzem meg, mégis a legfontosabb társadalmi csoportokat. Mondjuk nyugdíjasok. Vár-e valami a nyugdíjasokra, ami az ő életüket befolyásolja, a

...

B (8): Igen, a ...

A (9): Az ő nyugdíjukat, pénztárcájukat?

B (9): Igen az ötvennegyedik heti nyugdíj kifizetése az év végén, hasonlóan a tavalyi ötvenharmadikhoz. Így most már november végén december elején a nyugdíjasok egy félhavi nyugdíjat kapnak többletként, ahhoz mint amit egyébként korábban megszoktak, hát ez vár rájuk.

A (10): A nyugdíjak reáltértékét meg tudják őrizni, tehát...

B (10): A nyugdíjak vásárlóértéke bizonyosan növekedni fog, erre két garancia van. Az egyik hogy az éves nyugdíjemelést azoknak az áraknak az alapján kell kiszámolni, amilyen termékeket a nyugdíjasok elsősorban fogyasztanak, ez az a bizonyos

nyugdíjas fogyasztói kosár. Magyarán az ő nyugdíjuk mindenféleképpen követi az inflációt, és ehhez jön még az a bizonyos plusz egy hét, ami egyébként két százalékos nyugdíjemelésnek felel meg.

A (11): Lakáshitelek. Ugye ez nagyon sok embert érdekel, és ön tegnap azt mondta, hogy ő... talán úgy fogalmazott, hogy nincs napirenden hogy hozzányúljanak a lakáshitelezési rendszerhez, de nyilván azért ha a hitelek megint elszabadulnak, akkor muszáj, hogy beavatkozzanak. Mi kell ahhoz történjen, hogy mégis hozzányúljanak a lakáshitelek jelenlegi rendszeréhez?

B (11): Ö... természetesen nagyon sokféle negatív forgatókönyvet lehetne fölrajzolni, én egyet se szeretnék. A kormány hozott egy nagyon fontos döntést decemberben, ennek két célja volt, állítsuk meg a lakossági megtakarítások elfolyását, ami jelentős mértékben abból adódott, hogy jelentős mértékben meg növekedett a lakáshitel állomány, és egyidejűleg tegyük igazságosabbá ezt a rendszert. Én úgy látom, hogy ezek az intézkedések hatásosak voltak, hozzáteszem, nem arról van szó, hogy megszűnt volna a lakástámogatási rendszer, hiszen például használt lakásra változatlanul föl lehet akkora hitelt állami támogatásra venni, ami lehetővé teszi, hogy egy család egy kicsit nagyobb lakásba, vagy egy kicsit jobb környékre...

A (12): Igen csak arra gondolok, hogy tudja sok gazdasági elemző azt mondja, hogy még ez is túlzás, ami most van, tehát még ez sem finanszírozható biztonságosan.

B (12): Ö... meg lehet ezt a kérdést közelíteni, pusztán pénzügyi szempontból, és akkor lehet hogy ezeknek az elemzőknek igazuk van. Én úgy gondolom, hogy a lakás azonban nem csak pénzügyi kérdés, az valamennyiünk otthona, és a kormány számára is ez egy olyan kérdés, amit nem csak pénzügyi szempontból vizsgál, hanem úgy hogy teremtünk lehetőséget mindenkinek arra, hogyha maga is erőfeszítést tesz, akkor kicsit jobb körülmények közzé kerüljön. Ezt szolgálja egyébként az, és nagyon érdemes ezt hangsúlyozni, hogy a szociálpolitikai kedvezmény, amit a fiatal családok, a gyermeket vállaló családok kapnak, egyébként vissza nem térítendő támogatásként, az idén áprilisban tovább emelkedik, és ez végül is lehetővé teszi azt is, ha egy fiatal pár, ha még nincs gyereke, de lakást szeretne, vállal két gyereket, hozzájut kétféle forinthez, és tulajdonképpen egy fillér saját erő nélkül ebből a kétféle forrásból meg hitelből, hozzájuthat egy olyan otthonhoz, ahol boldogan várhatják a gyerekeket.

A (13): Adók. Szerepel az ön programjában, hogy egy egyszerűbb adórendszert lenne jó kidolgozni. Ugye nagyon sokan említik mostanában a szlovák példát, ezt a bizonyos egy kulcsos, tizenkilenc százalékos áfa, ilyesmiben gondolkodik, tehát nagyjából ez az az irány, ami felé szeretne menni?

B (13): Két munkát indítottam el. Az egyik az adórendszer egyszerűsítésére ö... vonatkozik, de valóságos érzékelhető egyszerűsítésre. A másik pedig, megbíztam egy munkacsoportot azzal, nem a pénzügyminisztériumban, hanem azon kívül, hogy tekintsék át az adórendszer egészét, és tegyenek le átfogó átalakítási javaslatokat, annak érdekében, hogy egy ösztönzőbb és kiszámíthatóbb, hozzáteszem igazságosabb adórendszert lehessen kialakítani.

A (14): Ez jelent alacsonyabb adókulcsokat is?

B (14): Alacsonyabb adókulcsokat is jelenthet, abban az esetben, ha a költségvetés kiadási oldalán lényeges megtakarításokat tudunk elérni. Két feladat van, ugyanis, és hadd térjek vissza a futó példájához. Nekünk arra van szükségünk, hogy a költségvetés kevésbé nehezedjen rá a gazdaságra. Adjunk több teret, és több levegőt a gazdaságnak, a vállalkozásoknak, ehhez csökkentenünk kell az állam összpontosítását, vagyis ne szedjünk be annyi adót, és csökkenteni kell a kiadásokat is. Nemcsak a hiányt kell tehát csökkenteni, hanem az állam méretét is.

- A (15): Tehát ez akkor többféle adónemet is érint, a személyi jövedelemadót, az áfát, és akár a társasági adót is.
- B (15): Pontosan így van, sőt tovább megyek. Mindenféleképpen beszélni kell az úgynevezett helyi iparüzési adóról, ma az egyik legvitatottabb kérdése az adórendszernek, de ugyanígy beszélnünk kell a társadalombiztosítási járulékokról is. Én azt vállaltam, hogyha ebből a munkából ilyen javaslatok alakulnak ki, amik érdemi előrelépést jelentenek, már különben látom, hogy bekövetkezik-e, akkor elő fogok állni érdemi, ha úgy tetszik radikális javaslatokkal. De az egyszerűsítési lépéseket mindenféleképpen megtesszük.
- A (16): Mondja miniszter úr, miért gondolja, hogy a kényelmetlen lépések megtételében a szocialisták jobban fogják támogatni, mint támogatták László Csabát?
- B (16): Nem szeretem ezeket az összehasonlításokat. A szocialista párt pontosan tisztában van azzal, hogy mi szolgálja az országot a gazdaság, a vállalkozók és a családok érdekeit, és ha olyan javaslatokat fogok előterjeszteni, akkor biztos vagyok benne, hogy támogatni fogják.
- A (17): Nem biztos, hogy ugyanazok az érdekek szolgálják, mondjuk a családok érdekét, vagy ugyanazok a szempontok, mint mondjuk az ország érdekét. Lásd lakáshitel kedvezmények, lehet hogy az ország érdeke azt kívánná meg, hogy a hitelek mértékét csökkentsék, de a családok érdekei pedig nem ezt szolgálják.
- B (17): Ez ellentmondásos, hiszen nem így van, hanem a rövid távú, és a közép és hosszabb távú szempontok között. Természetesen a kormánynak az a dolga, hogy egyszerre tekintszen a mára és a holnapra, de lásson előre a következő esztendőre is. Nekünk olyan megoldásokat kell találni, amik orvosolják a mai problémákat, a kicsit megbillen vérnyomást, és hosszútávra is egészséges formába hozzák a magyar gazdaságot, és meggyőződésem egyébként, hogy erre minden esélyünk megvan mert ennek az egészséges formának minden adottsága és minden jele már ma is látható.
- A (18): Szeretném még kérdezni az M5-ös autópályáról, hogyha megengedi. Ha minden igaz megszületett a megállapodás, milyen konstrukció jött létre?
- B (18): Erről holnap a miniszterelnök és a gazdasági miniszter ö sajtótájékoztatón adnak majd tájékoztatás.
- A (19): Ö.. megvásárlás, bérlet, erről mondhat valamit?
- B (19): Nem szeretném lelőni a holnapi bejelentést.
- A (20): Elégedett a megállapodással?
- B (20): Én úgy gondolom, hogy jó megállapodás született, kielégíti azokat a követelményeket, amiket nemcsak a kormány, de én úgy gondolom, a minden a Dél-alföld térségébe autózni kívánó, és ott élő ember ö... támasztott, szerintem mindenki elégedett lesz.
- A (21): Miniszter úr, köszönöm szépen, hogy elfogadta a meghívást,
- B (21): Köszönöm szépen.
- A (22): És köszönöm a beszélgetést.

XII. interjú

Az interjút készítő: Simon András

A nyilatkozó: Sándor György, pénzügyi szakember

Elhangzott a Magyar Televízió Este című műsorában 2003. 11. 28.

- A (1): Ügyvezető igazgató úr, elkerülhetetlen volt ez a lépés, tehát mi lett volna akkor, hogyha hagyják hogy a forint tovább gyengüljön?

- B (1): B: Én azt gondolom, hogyha ha hagytuk volna a forint további gyengülését, akkor nem lehetett volna tudni, hogy hol áll meg forint, hova gyengül tovább. Ugyanis volt egy, van egy olyan befektetői csoport, aki nagyrészt finanszírozza a folyó fizetési mérleg hiányát azzal, hogy állampapírokat vásárol, ezek zömmel külföldiek. És ugye egy, az állampapír befektetéseken óriási veszteségeket lehet elkönyvelni hogyha megvette valamilyen forint árfolyamon, és amikor lejár neki és átváltja a lejáratkor devizára, holott sokkal kevesebbet ér, mert leértékelődött a forint. És hogyha ettől... ettől a félelem ezekben a befektetőkben nagyon megnő, akkor hamarabb is lezárják a pozíciójukat, eladják az állampapírokat. Ezt kellett megakadályozni.
- A (2): Na most azt Járai elnök úr is mondta, hogy itt egy, meg a pénzügyminiszter is megerősítette, hogy tulajdonképpen spekuláció áll az egész folyamat mögött. Az ami történt, az lényegében azt üzeni ezeknek a befektetői köröknek, hogy a Magyar Nemzeti Bank zsarolható. Nem rossz üzenet ez?
- B (2): Nem, nem rossz üzenet. Nem a spekuláció állt kizárólag emögött. Az állt mögötte, hogy a külföldi befektetők a folyó fizetési mérleg igen magas hiánya miatt azt gondolják, hogy ez nem oldható meg a fize... forint árfolyamának leértékelése nélkül. Azonban hogyha ez megtörténik, akkor olyan folyamatok indulnának meg a gazdaságban amelyek nem lennének fenntarthatók, Éppen arról van szó, hogy a magas kamatok azok megdrágítják a spekulánsoknak a spekulációt, és elrettentik attól őket, hogy a forint gyengítésére spekuláljanak és így megtartják mellettünk ezeket a hosszú állampapírokat vásárló befektetőket.
- A (3): Ez most garancia? Tehát a kamatemelés az egy biztos módszer arra, hogy megállítsák a forint további gyengülését?
- B (3): Garancia ebben a világban nincs. Magyarország egy kicsi ország, a világ tőkepiacaihoz képest nagyon kicsi, tehát garancia nincsen ezekre a dolgokra. De azt gondolom, hogy egy...ez szokott működni, így szokták a jegybankok megállítani az ilyen spekulatív támadásokat.
- A (4): Ugye a másik dolog amit ezzel kapcsolatban ma sokat említettek, az a kiszámíthatóság. A külföldi befektetőknek, a pénzembereknek rendkívül fontos az, hogy egy gazdaságnak a folyamatai kiszámíthatóak legyenek. Ez most egy nagyon váratlan lépés volt. Mennyit árt az, hogy ebbe a kiszámíthatóságba vetett hitet rombolja ez a mai döntés?
- B (4): Igen a kiszámíthatóság az rendkívül fontos a jegybank számára is. De többféle értelemben lehet egy jegybank kiszámítható, illetve kiszámíthatatlan. Mi arra helyeztük a hangsúlyt az eddigiekben is, hogy az árfolyam politikánk szempontjából amelye... amellyel kívánjuk szolgálni az antiinflációs, vagy árstabilizációs céljainkat abban legyünk kiszámíthatóak és ennek érdekében kellett ezt a kamatlépést meglépni. Azért fontos megállapítani, hogy olyan helyzetbe kerültünk a felhalmozódott folyó fizetési mérleg hiány miatt, hogy ilyen lépésekre kell elszánni magunkat annak érdekében, hogy az árfolyam politika tekintetében kiszámíthatóbbak legyünk vagy visszaszerezzük a kiszámíthatóságunkat.
- A (5): Na most nyilván naivitás lenne azt hinni, hogy ezek a bizonyos pénzügyi körök ezek most elkönyvelik ezt a veszteséget és hagyják annyiban a dolgot. Nyilván az akciót reakció fogja követni. Mire mire számít, elképzelhető-e hogy valahogy kemény módon vissza tudják verni a magyar Nemzeti Banknak ezt a... ezt a mai lépését? Vagy esetleg újabb beavatkozásra kényszeríve önöket?
- B (5): Ezt nem lehet kizárni, de én nem tartom valószínűnek. Itt pontosan arról van szó, hogy többféle befektető létezik, nagyon sokféle befektetési stratégia van a

forinttal kapcsolatban, és számunkra a legfontosabb befektetői csoport az a hosszú távú állampapír befektetők, akiket megszeretnénk tartani magunk mellett, mert jelenleg 9 milliárd eurónyi állampapír van külföldiek kezében. Ezeket a befektetőket kívánjuk megtartani, mert amíg ők mellettünk vannak és megtartják a befektetéseiket, ők a garancia arra, hogy a spekulánsok, akik rövid árfolyam mozgásokra spekulálva próbának nyereséget elkönyvelni, azoknak az ilyen kísérletei azok sikertelenek maradnak.

A (6): Ügyvezető igazgató úr, köszönjük szépen, hogy eljött hozzánk.

XIII. interjú

Az interjút készítő: Simon András

A nyilatkozó: Bánáti János, jogász

Elhangzott a Magyar Televízió Este című műsorában 2003. 11. 28.

A (1): Mit vizsgálunk, tehát tulajdonképpen mi lesz a tartalma? Illetve ki lehet azt már jelenteni, hogy indul vizsgálat?

B (1): Vizsgálati eljárás indul, ez kijelenthető, ez nem azonos a fegyelmi eljárással. Az ügyvédi törvény és a szabályzataink szerint, a vizsgálati eljárás keretében kell arról dönteni, hogy van-e alap fegyelmi eljárás elrendelésére. Jelenleg tehát mindössze abban született meg egy elvi döntés, hangsúlyozom hogy elvi döntés, hiszen ezekről a bejelentésekről, átiratokról csak a sajtóból értesültem, hogy azt mondtam és ezt fenntartom, hogy ezek alapul szolgálnak egy vizsgálat elrendelésére, amelynek alapján mondom, majd a fegyelmi eljárás elrendeléséről, vagy a vizsgálat megszüntetéséről kell döntenem.

A (2): Jó de amikor kamarai elnökként lát hall egy ilyen televíziós felvételt, akkor nem kell hivatalból megindítania az eljárást?

B (2): Nem. Úgy szól a szabályzatunk, hogy tényeken alapuló panasz illetve bejelentés alapján. Én azt hiszem hogy sem a kamara elnöke sem más fegyelmi jogkör gyakorlója arra nem kötelezhető, hogy ugyan tiszteljük a sajtó és az elektronikus média munkatársait, hogy valami figyelőszolgálatot vegyünk igénybe, hogy melyik tévéállomáson, vagy melyik újságban mit írnak. Ez egy kicsit azt mondanám, hogy komolytalanná tenné a munkát.

A (3): Arról tehát már nyilván meg megismerkedett, hogy értesült arról hogy mi történt. Ami történt azon a tárgyaláson az *expresces verbis* sért-e jogszabályt, vagy egyszerűen ez megítélés kérdése?

B (3): Hát természetesen ez az a kérdés amelyre nem nyilatkozhatom jelenleg. Egyébként jellemző módon, azt mondanám hogy mind a két oldalról, ha fogalmazhatok így, kritika érte már azt a néhány mondatot is amit eddig mondtam. Kollégák részéről, számos kolléga részéről ez úgy vetődött föl hogy talán élesebben kellett volna már az ügy elején valamilyen módon fogalmaznom, és álláspontot elfoglalni, Grespik úr pedig, ahogy a feljelentésben is elhangzott, már attól az egy két mondatától hogy én vizsgálati eljárásra utaltam, már úgy érezte, hogy valamilyen módon én előre állást foglaltam, ami nyilvánvalóan nincs így. Tehát én azt mondom, hogy a konkrét ügy elemzésébe nem foghatok bele, természetesen van véleményem, amely jelenleg, ilyen értelemben nem publikus, nem hozható nyilvánosságra, de az én véleményem, majd akkor kristályosodik ki, ha a fegyelmi megbízott az összefoglaló jelentést leteszi elé, vagy azt a javaslatot, hogy a vizsgálati eljárást szüntessem meg. Akkor természetesen állást kell, foglalnom, és felelősségem tudatában fogom ezt a

kérdést vizsgálni, mert azért annyit hagy mondjak, hogy magam is gyakorló védő vagyok, nem jöttem ugyan a stúdióba talárba, mint Grespik kollégám hallom egy reggeli műsorba talárba jelent meg...

A (4): Ez szabálytalan, vagy csak szokatlan?

B (4): Ezt én csak annyit mondtam, hogy én nem talárba jelentem meg a stúdióba, de valami elképzelésem azért van a védői munkáról, tudom, hogy mit mond az Alkotmány, mire jogosítja fel a védőt, mint gyakorló védő azért harcolok évek óta a kvalifikációnál, hogy a védői jogok minél szélesebb legyenek, de ugyanakkor azt tudom, újra mondom, nem a konkrét ügyre vonatkoztatva, hogy ennek vannak határai. Az ügyvéd törvényes eszközökkel végezheti a munkáját, a védő is. Egy egyszerű példát mondanék talán, ha megengedi, amikor bemegyünk a börtönbe, börtönbeszélőre, ott a gyanúsítottak azaz érdeke, hogy bizonyos üzeneteket kijutasson. Ha ebbe a védő közreműködik, és olyan üzenetet visz ki, amelybe, valami adatot, az adott esetben bűncselekmény is lehet. Ha nem is erről van szó, csak adott esetben a feleségnek kivisz egy levelet, már az szabálytalan, és azért felelősségre lehet vonni a védőt. Tehát az Alkotmány bizonyos körben széles jogokat ad, nincs közöttünk vita Grespik kollégával, és vannak egyéb szabályok. A vizsgálat el fogja dönteni, hogy itt történt-e bármilyen jogszabálynak a megsértése, olyan, amely az Alkotmány által adott védői munkára való sérthetlenséget abban a körben összeegyeztethető, vagy nem.

A (5): Nem ebben az ügyben, hanem egy ilyen ügyben, ha történt valamilyen hiba, akkor a hiba az abban áll, hogy Grespik László felvetette a kérdést, vagy hogy az ügyvéd felveti a kérdést, vagy pedig a mód ahogy felvetette a kérdést. Tehát van-e a védőnek arra módja, hogy egy esetleges összeférhetlenségi okot firtasson a bírónál?

B (5): Elfogultsági kifogás bejelentése a védőnek nemcsak lehetősége, hanem adott esetben általánosságban kötelessége, tehát ha erre utal a kollégám, akkor biztos nem fogunk egymással vitatkozni. Elfogultsági kifogás alapja, hogy adott esetben mire alapozza a védő, képezheti vizsgálat tárgyát, újra mondom, nem a konkrét ügyben, egyébként is tudomásom szerint, amennyit eddig tudok az ügyről, hiszen a tárgyalási jegyzőkönyvet nem kaptuk meg, én nem is láttam azt a felvételt, ahol a televízió szó szerinti anyaga van, nem történt meg az elfogultsági kifogás előterjesztése. Kérdéseket tett fel az ügyvéd kolléga, amelyekre alapozva esetleg majd előterjesztett volna elfogultsági kifogást. A vihart az által feltett kérdések okozták, ez lesz a vizsgálat tárgya.

A (6): Tapasztalata, praxisa szerint, hogyha a bírónő mondjuk igennel felelt volna erre a kérdésre, azért előfordulhatott volna az, hogy őt kizárják, vagy ő eltiltják a , vagy leváltják, tehát új bírót jelölnek ki az eljárás lefolytatására?

B (6): Ez nem az én tisztem, hiszen hogyha erre a kérdésre, elnézést kérek, rögtön válaszolnék, már bizonyos értelemben a véleményemnek hangot adnék, hogy ez a panasz elbírálásában hogy jön ki. Tehát én azt mondanám, az a bíróság felelőssége, hogy milyen módon bírál egy elfogultsági kifogást, a mi felelősségünk, tehát az ügyvédi kamara szervei az, hogy azt vizsgáljuk, hogy az ügyvéd tevékenysége, védői minőségben is, megfelel az irányadó törvényeknek, tehát...

A (7): Mennyi idő egy ilyen kamarai vizsgálat... ?

B (7): A kama... A kamarai vizsgálatnál, hogyha a tényállás feltárása nem vesz hosszú időt igénybe, tehát nem kell sok személyt meghallgatnunk, nem kell hatóságtól kérni és várni iratokat, akkor néhány hét alatt, egy-két hét alatt lezárható. Ebben az ügyben előzetesen úgy látom, hogy a tényállás feltárása nem vesz hosszú időt igénybe, nyilvánvalóan egy alapos, és én azt mindenkinek ígérhetem, hogy egy alapos

körültekintő jogi állásfoglalás lesz, amikor összevetjük az Alkotmányban adott védői felhatalmazást, az egyéb törvényekkel, amely védőre, ügyvédre is kötelezők.

A (8): Elnök úr, köszönöm szépen, hogy eljött hozzánk.

XIV. interjú

Az interjút készítő: Simon András

A nyilatkozó: Stahler Judit, diplomata

Elhangzott a Magyar Televízió Este című műsorában 2004. 03. 11.

A (1): Azt már tudjuk, hogy van egy magyar sebesült, róla azt lehet tudni hogy őt kórházba vitték ott ellátták a sérülését, majd elment onnan. Tudunk-e többet róla? Ő turista, vagy pedig Spanyolországban élő magyar?

B (1): Hát jó estét kívánok, a feltehetően magyar állampolgárságú sebesültről sajnos továbbiakat nem tudunk, mint ahogy ön is említette, ellátták a sérüléseit, tulajdonképpen elsősegélyben részesítették, és eltávozott a kórházból, mire a kórházban próbáltuk utolérni addigra ő már nem volt ott.

A (2): Mi...?

B (2): A kórházban érdeklődtünk egyébként adatai iránt, nem vettek fel tőle adatokat, tehát ennek megfelelően, azt sem tudjuk biztosan, hogy valóban egy ala... magyar állampolgárról volt szó.

A (3): Most azt az internetes oldalt látják a mi nézőink, ahogy mi is megtaláltuk az ő nevét, hát a Zoltán az egyértelműen magyar keresztnév, őm milyen típusúak az ő sérülései, azt sikerült megtudniuk a kórházban?

B (3): Igen hát a kórházban csak annyit tudtak róla mondani, hogy valóban egy könnyű sérültről volt szó, akinek mondom elsősegélyben való részesítés után el is hagyta mindjárt a kórházat, és ezért nem volt arra se idő se alkalmuk, hogy további adatokat felvegyenek róla.

A (4): Ö... Judit, mit mondanak a spanyol hatóságok, előfordulhat hogy még nem találták meg az összes pokolgépet, vagy ezt már kizárják?

B (4): Hát jelenleg most már úgy áll a szituáció úgy néz ki, sikerült öö átfésülni az összes vélhetően ahol elhelyezhettek pokolgépet, vasúti konvojokat illetve kocsikat, úgyhogy feltehetően azér már további robbanó szerkezet nincsen.

A (5): A spanyol politika mennyire ad hitelt annak a levélnek, amelyik egy meglehetősen kevésbé ismert újsághoz érkezett meg, és amely szerint az Alkaida magára vállalja a merényletet?

B (5): Jelenleg ivő az elmúlt percekben tett nyilatkozatot éppen a tévében a spanyol belügyminiszter, és ő nagyon nagy kétségekkel és kérdőjelekkel fogadta ezt a levelet, bár természetesen azt mondta, hogy részleteiben ki fogják vizsgálni, meg fogják vizsgálni, hogy mennyire hiteles ez a levél, illetve mennyire elképzelhető, hogy valóban az Alkaida keze van az ő merényletek sorozat mögött.

A (6): Előfordulhat-e az, vagy beszél-e róla a spanyol politika, hogy elhalasztják a választásokat?

B (6): Nem ez fel sem vetődött, sőt azt kell, hogy mondjam, hogy inkább ellen feltétes előjeleket mutatnak itt a politikai körök. Éppen azt próbálja minden politikai párt bizonyítani, hogy egy tömeges szavazással tudja bizonyítani a spanyol nép abbéli szándékát, hogy demokratikus úton akarja a jövőjét illetve a mindennapjait meghatározni. É...Éppen ezért, úgy a kormányon lévő Néppárt, mint az ellenzék is arra

kért szavazóit, hogy minél többen menjenek el a vasárnapi szavazásra, és minél többen tegyék le voksukat, bármely párt mellett szavaznak is.

A (7): Milyen a közhangulat most Madridban, vagy Spanyolországban, inkább dühödt, vagy inkább szomorú, ö hogy viselkednek az emberek, mik a visszhangok?

B (7): Azt kell hogy mondjam, hogy ö ö a városban, Madridban a szomorúság ö észlelhető, ez a város, ugye amely nagyon élő, az utcák is állandó nyüzsgéssel és a tömegekkel lehet látni, esténként is, már kitört nálunk a tavasz itt Madridban, úgyhogy tényleg ilyenkor már sokkal többen vannak az utcán, hát érezhető, hogy ez emberek inkább otthon követik a tévében, a rádióban az eseményeket, illetve ö a szomorúság ugye arra indította a lakosságot hogy ö visszavonuljon, a mozik a szórakozóhelyek, sőt sok étterem is bezárt. Ma este illetve természetesen a most kezdődött három napos gyásznapi során a nagyobb szórakozóhelyek illetve éttermek is zárva lesznek.

A (8): Stahler Juditot hallották Madridból, köszönöm szépen.

XV. interjú

Az interjút készítő: Pallagi Ferenc

A nyilatkozó: Tóth Gábor, diplomata

Elhangzott a Magyar Televízió Napkelte című műsorában 2004. 03. 12.

A (1): Sikertelen kapcsolatot teremtünk Madriddal, a vonal végén Tóth Gábor, Magyarország madridi nagykövete. Jó reggelt kívánok!

B (1): Jó reggelt kívánok.

A (2): Mi a helyzet most Madridban, tegnap késő délután még olyan híreket kaptunk, hogy a kivezető utakat ellenőrzik, a városba meglehetősen nagy a közlekedési káosz, és az emberek tanácstalanok, nem nagyon tudják, hogy ö... mit csináljanak, mit változott a helyzet éjszaka, mi történt?

B (2): Hát a városban és a városhatárokon természetesen a kivezető és bevezető utakat ellenőrizték, evvel együtt nem ö... mondanám azt, hogy a városban káosz uralkodott, inkább a szokásoshoz képest, talán kisebb is volt a forgalom a város belsejében. Ami a közlekedésnek a többletét okozta, az talán az, hogy a Madridba, és a főleg az Apolcsa pályaudvarra, ahol a Madridban a merénylet történt, az oda követő vonatokat felfüggesztették és az utasokat autóbusszal szállították. A hangulat pedig egészében véve, azt lehet mondani, hogy a hogy a a lesújtottság, a szomorúság és a felháborodásnak a keveréke, ugyanakkor pedig ö... spontán módon az este és az éjszaka folyamán demonstrációk szerveződtek, a terrorizmussal szemben.

A (3): A kórházakból milyen hírek érkeznek? Legutóbbi Magyarországon mi azt a hírt kaptuk, hogy a sebesültek száma már ezernégyszáz fő, és közülük húsz, huszonöt olyan ember van akinek az állapota válságos, életveszélyes.

B (3): Ezek nyilvánvalóan helytálló információk, hiszen a tömegtájékoztatási eszközök közvetlenül a kórházaknak a kapujánál kapják ezeket az információkat, illetve működik egy információs központ is a katasztrófa elhárítás és a belügyminisztériumnak a szervezésében. A kórházakban tulajdonképpen ezzel együtt a helyzet normalizálódott, tehát a sérülteknek az ellátása rendben megtörténik, és hát ö azt is elismeréssel kell nyugtázni, ilyen borzasztó körülmények között, hogy a civil lakosságnak a szolidaritása ugyancsak példás volt. Ez megmutatkozott abban is, hogy reggel még a véradásra szólítottak föl, és dél körül meg kellett kérni az önkéntes

véradókat, hogy ne jöjjenek a véradó helyekre, mert egyszerűen nem tudták már tárolni az önkéntesek által följánlott vért. Tehát a civil szolidaritás, a polgári lakosságnak a szolidaritása, az az példás és megható.

A (4): Meg tudja-e nagykövet úr erősíteni azt, hogy csak egyetlen könnyebben megsérült magyar áldozat volt, aki már el is hagyta a kórházat, vagy tudnak azóta másról is?

B (4): Annyiban kell pontosítanom, hogy nem tudjuk megerősíteni egyértelműen azt, hogy ő magyar állampolgárról ő volt szó. A neve alapján volt feltételezhető, hogy magyar állampolgár lehet, de miután, az ellátását követően közvetlenül távozott a kórházból, és egyéb adatot a nevéen kívül nem rögzítettek, ezért ebben a pillanatban ez ő kétséges, hogy valóban magyar állampolgár-e, volt-e szó. Más hasonló, vagy magyarnak feltételezhető állampolgár sérüléséről nincsenek jelenleg tudomásom.

A (5): Befolyásolják-e ezek a véres események a vasárnapi választás végeredményét?

B (5): Ezt gondolom, majd az utólagos elemzések tudják majd megállapítani, mindenesetre a politikai pártok egyöntetűek abban, hogy tömeges részvételre, ö szólították föl, első megnyilatkozásokban az állampolgárokat, és feltételezhető hogy a nap során szervezendő öm terrorizmus ellenes demonstrációkon délben a polgármesteri hivatalok előtt, este pedig a ö... főtereken zajlanak ezek a demonstrációk, nyilván a politikusok azt fogják kérni a választóktól, hogy tömegesen vegyenek részt a választásokon.

A (6): Nagykövet úr, köszönöm szépen, hogy a rendelkezésünkre állt.

B (6): Kérem.

XVI. interjú

Az interjút készítő: Simon András

A nyilatkozó: Szepesházi Dóra, diák

Elhangzott a Magyar Televízió Este című műsorában 2004. 03. 11.

A (1): Jó estét kívánok!

B (1): Jó estét kívánok. Hát én otthon voltam még akkor, én, ő ugye fél nyolckor történtek a robbantások, és én kilenckor akartam volna elmenni otthonról és én pont az egyik ilyen vonattal mentem volna.

A (2): Ezen a járaton szokott utazni, tehát pontosan ezen a bö útvonalon?

B (2): Nem ezen az útvonalon, de ahol a legtöbb robbantás történt, ez az apaca állomáson, ott szálltam volna föl a vonatra.

A (3): Kik utaznak jellemzően, ha ez megmondható ezen a járaton ö munkába igyekvők, dolgozók, diákok, nem tudom, lehet-e, lehet-e behatárolni azt a kört?

B (3): Hát szerintem, nem lehet. nem lehet. Diákok vannak sokan, de ez egy másik vonal amivel én járok. Tehát én úgy tudom, hogy az a vonal ahol a robbantások történtek, az egy egyetemváros felé ment.

A (4): Hm.

B (4): És ebbe biztos vagyok. Tehát az Alcada bel males, ott egy egyetem van, úgyhogy nagyon sok egyetemista volt rajta.

A (5): Tudja...

B (5): És ugyanúgy dolgozók is.

A (6): Igaz-e az, hogy tömegek vannak még most is még most is, az utcákon? Ö.. tehát hogy vannak, vannak demonstrációk, az előbb a sajtóattasé asszony azt mondta, hogy

a szórakozóhelyek gyakorlatilag kihaltak, mer hogy nagyon sokan virrasztanak tereken utcákon.

B (6): Hm, igen van egy ilyen központi tér, amit hívhatunk főtérek, ott egy egy hatalmas tüntetés van. Most ezzel kapcsolatba.

A (7): Most ezekben a percekben...

B (7): Fehérre, fehérre festett kezekkel, gyertyákkal tüntetnek.

A (8): A televízióadók még mindig megszakítják az adásukat, tehát még mindig különkiadásokat mutatnak?

B (8): Még mindig, még mindig ez megy. A tévében, mindenhol majdnem minden adón.

A (9): Ö ha beszélget helyi emberekkel, van-e félelem attól, hogy folytatódnak a a robbantások? Félnék-e ettől a madridiak?

B (9): Attól konkrétan hogy lesz-e még további robbantás, nem tudom, de bennük van az általános félelem. Tehát én napközbe akikkel beszélgettem, mindenki azt mondta, hogy ő otthon maradt volna, ha nem kötelező neki dolgozni menni. Tehát ez úgy általában mindenkire igaz volt, hogy úgy félték. Illetve aki, aki ő ugye munkában volt, mondták hogy ő utána sietnek haza. Halló!

A (10): Világos, igen, igen, a ha lehetett hallani azt, hogy mobiltelefon rendszerek gyakorlatilag összeomlottak, normalizálódott azóta a helyzet?

B (10): Én ezt nem nagyon észleltem, hogy összeomlott volna.

A (11): Érkeztek híradások, hogy hát mindenki próbálta utolérni, a családját, hozzátartozóját, Dóra, köszönöm szépen, hogy a rendelkezésünkre állt, viszontlátásra, jó éjszakát!

B (11): Szívesen, viszonhallásra, jó éjt!

XVII. interjú

Az interjút készítő: Simon András

A nyilatkozó: Varró Szilvia, újságíró

Elhangzott a Magyar Televízió Este című műsorában 2004. 03. 02.

A (1): Varró Szilvia a Népszabadság újságírója, akit telefonon hívtunk fel. Szervusz Szilvia!

B (1): Szia, jó estét kívánok.

A (2): Mi az amit tapasztaltál, ez éhséglázadás, vagy pedig inkább en..., engedetlenségi mozgalom, tehát ezek az emberek tényleg a szó szoros értelemben éheznek?

B (2): Legalábbis ez az amit ők mondana, tehát nem tagadják, akikkel beszélünk, hogy hogy betörték , raboltak volna, hanem azt mondják, hogy joguk van ehhez, hogyha az állam megvonja a juttatásokat, ha nem jutnak munkához, ahogy ez el is hangzott nálatok. Illetve, hogyha a vezetőik nem védik meg őket. Éhesek, ezt mondták, és ezzel indokolják, hogy szerintük minden megengedhető gyakorlatilag. Egyébként nem volt olyan nagy katonai erő, mint amire számítottunk, a tegnap esti híradások még akár húszezer he, helyszínre vezérelt katonáról, és rendőrrel szóltak, amikor reggel mi odaérteztünk akkor több tucat ö... mondjuk Szőketerebesen, ami az egyik központja volt a lázadásoknak, többtucat rendőr és katona vette körül mindössze a településeket.

A (3): A szlovák belügy emberei azt, mondták, hogy itt szervezett akcióról van szó. Tapasztál-e erre utaló jeleket?

- B (3): Ezek az emberek annyira elesettek voltak, akikkel mi találkoztunk, és annyira kétségbeesettnek tűntek, a mai napnak a végén, vagy az elején, vagy bármikor, hogy nagyon nehezen tartanám elképzelhetőnek, hogy bárki megszervezte volna őket.
- A (4): Ö... mi lesz szerinted a folytatás, tehát úgy láttad, hogy kezd helyreállni a rend, vagy olyan a feszültség, hogy bármilyen irányban folytatódhat ...?
- B (4): Épp ellenkezőleg, én szerintem egy pillanatnyi és látszatmegoldásról beszélhetünk. Amikor elhagytuk ezt a tereket, akkor kikényszerített nyugalom uralkodott a településen, de kérdés, hogy mi történik, hogyha a katonák elmennek, már pedig egyszer elfognak menni. Ö... világosan kitapintható volt, hogy a kelet-európai romák szempontjából ez egy fordulópont ez a történet, a kormányzatai reakciót tekintve is, és hát mindenképpen látszatmegoldás, és semmi nem változott, tehát bármikor kirobbanhat ismét bármi. Ezzel az érzéssel jöttünk el.
- A (5): Varró Szilviát a Népszabadság újságíróját hallották, köszönöm szépen, hogy a rendelkezésünkre álltál.
- B (5): Köszönöm.

XVIII. interjú

Az interjút készítő: Simon András

A nyilatkozó: Kiss Dezső, katona

Elhangzott a Magyar Televízió Este című műsorában 2004. 03. 11.

- A (1): Őrnagy úr, Isten hozta itthon!
- B (1): És egy nagy repülő.
- A (2): Ki várta itthon? Családos ember?
- B (2): Ö.. Igen családos ember vagyok, négy gyermekem van, két házasságból, és mind a négy gyermekem természetesen nagyon vártak haza, édesanyám, apósaim, apósom és a feleségem.
- A (3): Mindjárt elmondja, hogy hogy élte meg ön ezt az időszakot, de hogy élték meg ők, tudtak már erről beszélni?
- B (3): A... igen beszéltünk róla, nagyon nehezen élték meg, főleg, annak köszönhetően, hogy a.. nagyon szigorú, rossz hírek jöttek, ö.. ez nem a
- A (4): Hát rossz dolgok történtek
- B (4): nem a média, nem a média hibája, hanem az hogy valóban rossz dolgok történtek ott. Mi katonák fel voltunk erre készülve, a felkészülés során tudtuk azt, hogy hova megyünk, mit vállalunk, de a családok itthon ők tényleg nagyon aggódtak.
- A (5): Miért döntött úgy hogy vállalja, tehát milyen érvek szóltak amellet, hogy itthon hagy négy gyereket, és családot?
- B (5): A... nekem elsősorban szakmai kihívás volt, a.. másik volt bennem egy büszkeség is, hisz elmondhatom magamról, hogy nagyon sok helyen voltam már a magyar honvédséggel, különböző missziókban, békefenntartó missziókban, és mindig az elsők között. És mivel most lehetőség volt, szintén az első kontingenssel kimenni ezért vállaltam elsősorban.
- A (6): Amit ott kint talált, az jobb volt mint amire számított, rosszabb, vagy, vagy az volt mint amire számított?
- B (6): Őszintén megmondva rosszabb volt, mint amire számítottam, én nem számítottam arra, hogy ennyire instabil lesz még mindig a helyzet amikor mi odaérkezünk.

- A (7): Meg lehet azt szokni, és azt gondolom, hogy ez nem túlzás, hogy folyamatos életveszélyben élnek? Hogy önök körül robbannak a bombák és halnak meg más nemzetek katonái?
- B (7): A... Aki azt mondja - én ejtóernyős voltam, ezelőtt - aki azt mondja, hogy nem fél, nálunk volt egy ilyen mondás, arról azt tartottuk, hogy vagy buta, vagy nem mond igazat. Te... Tehát az emberben mindig van egy tartás, mindig van egy félelem, de az egyik legfőbb katonai erény szerintem az, hogy az ember képes legyőzni ezt a félelmet, és képes a feladatát maximálisan végrehajtani. Természetesen, amikor kimentünk a bázisról, kimentünk az emberek közzé, hisz feladatunk volt az is, én a hadosztály törzsben dolgoztam, és úgynevezett civil katonai kapcsolatok a.. ö... osztályunk volt, amelyik a, megpróbálta elősegíteni a mielőbbi visszatérést a normál életbe, tehát önkormányzatokkal való kapcsolat, iskolákat látogattunk, ö különböző egészségügyi szűréseket végeztünk, hisz óriási az orvoshiány például Irakban, és próbáltuk a a társadalmat, a civil embereket ezzel is segíteni, hogy szerveztünk öthatszáz embernek egy nap egészségügyi felmérést ...
- A (8): Hogyan fogadják
- B (8): Gyógyszereket adtunk...
- A (9): magukat, tehát milyen a kapcsolat? Megszállóként gyűlölettel, barátsággal, milyen a viszony a helyiekkel?
- B (9): A... A nagy többség az szeretettel fogadott minket, alapvetően nagyon nyílt kedves emberek. A... természetesen nyelvi problémák, főleg faluhelyen, vidéken voltak, tehát tolmácsokat vittünk magunkkal általában. De mosolyogtak, főleg gyerekekkel találkoztunk, a gyerekeknek a katona az mindig nagy újság, a...
- A (10): Érzett valamit abból, amit mielőtt kimentek sokan mondtak, hogy ö... hogy kedvelik arrafelé a magyarokat, vagy legalábbis az a kép amit ők a magyarokról érezhetnek az... őrizhetnek, az pozitív?
- B (10): Bármerre jártunk, amikor megkérdezték minket a nemzetiségünkről, elmondtuk, hogy magyarok vagyunk, akkor ö... azonnal felkapták a fejüket, a magyari, magyari, mert ők így hívnak minket. Ismerik Magyarországot, ismerik a termékeinket, ö... még ma is működnek például telefonközpontok, látni buszokat...
- A (11): Hm.
- B (11): Amik magyarok, tudják hogy hol, honnan jöttünk, kik vagyunk.
- A (12): Mi volt a legrosszabb odakint, a félelem, a homok, a meleg, a honvágy?
- B (12): Elsősorban a család hiánya, és az a tudat, hogy a család itthon aggódik. És ö... nincs meg az a biztonságérzetük ami amúgy meglenne, ha mi olyan lennénk mint mások...
- A (13): Hol töltötte február 18.-át, ugye azt a napot, amikor a legnagyobb támadás érte a Hilai-tábort?
- B (13): Február 18.-án én pont Bagdadban voltam, egy feladaton, és ott kaptam azt az elöljárómtól, hogy ha már ott vagyunk, akkor segítsük a két katonánkat aki bekerült Bagdadba a kórházba...
- A (14): Vissza tud emlékezni arra a pillanatra, amikor megkapta a hívást, vagy amikor az első hír megérkezett arról, hogy támadás érte a nemzetközi tábort, ahol a magyarok is voltak?
- B (14): A... Érdekes módon én egy amerikai ezredestől tudtam meg, hogy támadás volt, de jellemző a két tábor közelségére, tehát ahol mi voltunk, Babilonban, és Al-hillahban, ahol a magyar tábor van, hét kilométer a kettő között a távolság, és ők már jöttek ki a táborunkból, úton voltak, amikor a robbanás történt, és ő először nekem azt

mondta, hogy a táborunk közelében, tehát nem hét kilométerre onnan, hanem a mi táborunk közelében történt a robbanás. Ekkora ö... hanghatással, és ekkora

A (15): Hm.

B (15): presszióval járt.

A (16): Önnek letelt a szolgálat, most itthon marad, visszamenne, visszamegy, hogyha a feladat ezt kívánja?

B (16): Hát ha a feladat ezt kívánja, és felkérnek, akkor én vállalnám az újbóli megmérettetést, de megmondom őszintén, hogy nemcsak rajtam függ, hanem a családon is, és a család jelenleg ellene van.

A (17): Megtudom érteni őket. Őrnagy úr, köszönöm, hogy eljött hozzánk, az első itthon töltött napján még erre áldozott egy kis időt. Köszönöm szépen.

B (17): Én köszönöm a lehetőséget.

XIX. interjú

Az interjút készítő: Simon András

A nyilatkozó: Nógrádi György, politikai szakértő

Elhangzott a Magyar Televízió Este című műsorában 2004. 03. 11.

A (1): Jó estét kívánok!

B (1): Jó estét kívánok!

A (2): Ugye a kollégám ráérezett valamire, mert amikor összeállította ezt a riportot, akkor még nem tudta, hogy kevéssel ezelőtt az Alkaida magára vállalta. A kérdés az az, hogy önnek mennyire hiteles ez a bejelentés, mennyire hiszi el, hogy valóban az Alkaida követte volna el?

B (2): Én hagy legyek rosszindulatú, mint mindig, és utána válaszolok, pár napon belül ki fog derülni az igazság, tehát jelenleg száz százalékos igazság nincs. Bármi kiderülhet.

A (3): Mi a biztonságpolitikai logika?

B (3): A biztonságpolitikai logika mind a kettőt mutatja, én érdeklődéssel hallgattam a spanyol nyilatkozatot. Három olyan pont volt benne, amit én egy picit furcsálltam, szóval az, hogy mindenki elfordul az Etától, az nem teljesen így van, az Eta bizonyos rétegeket képviselt, múlt időben. Tehát látni kell, hogy az a szerep, amit Franko ellen játszott, annak egy rendkívül pozitív jelentéstartalma volt, és azért mondjuk el, hogy ebben az Etában részt vett a spanyol egyház, a spanyol közélet számos kiemelkedő képviselője. Franko után ez a szervezet nem tudott és nem akart váltani, továbbra is a függetlenségért küzdött, holott megkapta a történelmi autonómiát, Spanyolországban négy terület kapta meg, ebből ők az egyikek. De látni kell azt is, hogy a baszk miniszterelnök is függetlenséget akar, csak nem ilyen módszerekkel. A kérdésre válaszolva, nem lehet kizárni egy külső részvételt, nagyon sok minden szól az Eta mellett, és nagyon sok minden szól az Eta ellen. Általában bejelentik a merényletet, most nem. Általában ezek a merényletek nem civilek ellen vannak, most igen. Minden amit elkövettek, a detonátor az egyidejű tizenhárom bomba, ebből tíz fölrobbant, azt mutatja, hogy egy kiválóan szervezett akció volt, amit egy relatíve meggyengített kis létszámú Eta nem biztos hogy képes végrehajtani. Ugyanakkor nincs jogom kételkedni egy spanyol belügyminiszter nyilatkozatában, aki eddig egyértelműen az Etát tette felelőssé.

A (4): Ugye, és az sem kizárt, hogy sem egyik sem másik, hanem mind a kettő.

B (4): Ö. ö.. Az is lehetséges. A mind a kettőt egy picit úgy módosítanám, hogy az elmúlt hónapok merényletei, tehát Törökország Tunézia és a többi azt mutatták, hogy

az Alkaida mindig helyiektől követteti el a merényleteit, tehát ő szállítja a robbanóanyagot, előkészít mindent, de nem az Alkaidások vesznek részt. Ha ez bekövetkezik, akkor viszont Spanyolországba fejek kell hogy hulljanak, mert az, hogy az Alkaida be tudott épülni, ha igaz, három kérdőjellel, az Etába, az mindenesetre a spanyol titkosszolgálatnak egy nagyon komoly csődje.

A (5): Tanár úr 2001. szeptember 11.-e az új fejezetet nyitott az Egyesült Államok életében, elképzelhetőnek tartja, hogy 2004. március 11-e Európa életében nyit hasonló új, s hogy mondjam nem túl vidám fejezetet?

B (5): Nem, ez egy szörnyű nap, de pár napon belül ki fog derülni, hogy mi történt. Meg sem közelíti semmilyen mértékben azt ami szeptember 11.-én történt. Egy tény, ha az Eta követte el, akkor ez szörnyű, de idézőjelbe spanyol belügy, a világ föl fog lélegezni, az Eta ellen bekövetkezik egy újabb leszámolás, mint ahogy néhányszor már bekövetkezett, ha bebizonyosodik az Alkaidás kapcsolat, az új helyzet, mert az jelenti, hogy Törökország után Európa újabb kapujában megjelentek, ettől kezdve Európában a terror ellen száz százalékos biztonság, ah... ahogy eddig sem volt, ezután pláne nem lesz.

A (6): De nem indulhat el egy olyan terrorhullám, ami aztán eléri Rómát, és a többi európai nagyvárost? Mer hogy mondjam, tehát az arab világgal, az arab világnak gyakorlatilag most már az összes európai ország, az összes NATO taggal szemben van törleszteni valója.

B (6): Nem így érzik. Ők egy rangsort tesznek, ahol azért nem az összes szerepel, a spanyolok tényleg előkelő helyen voltak az Azmár politikája miatt. Én nagyon kíváncsi legyek, hogy ezek után vasárnap milyen választási eredmény jön ki. Egy tény, a terrorizmus ellen abszolút biztonság soha nem volt, nem lesz. Még egy tény, a terrorizmust ma megsemmisíteni lehetetlen, maximum visszaszorítani lehetséges.

A (7): Ugye arra kaptam fel a fejem hogy az Alkaida ebben a bizonyos egy... egyelőre kétségesnek tűnő beismerésben halálvonatok hadműveletnek nevezi az akciót. Jelentheti-e azt, hogy az európai vasúttársaságok nincsenek biztonságban mostantól?

B (7): Semmi nincs biztonságban. Gyakorlatilag az Egon Bár a német biztonságpolitika egyik atyja azt mondta hogy a biztonság a múltban abszolút, a jelenben relatív, a jövőben kiszámíthatatlan. Rendkívül kis eszközökkel, tehát itt néhány bombáról van szó, rendkívül nagy kárt lehet elérni. Erre jók a vonatok, ezt nevezhetjük halálvonatnak, de hát hatmillió egyéb dolgot el lehet mondani, egy tény, ha bebizonyosodik az Alkaida részvétele, akkor spanyol ellenintézkedések várhatók, többek közt az ott élő iszlám szélsőséges csoportokkal szemben, és ennek összehatása lesz az Európai Unióra, és NATO-ra, mivel a NATO alapelve az, hogy NATO-n belül a biztonság oszthatatlan. Tehát máshogy fogalmazva ekkor ennek komoly kihatása lesz a NATO és Európai Unió tagállamaira is.

A (8): Ilyenkor ugye mindig felvetődik a kérdés, hogy komoly rés lehet a nemzetbiztonság falán, ha ez egyáltalán megtörténhet. Lehet erre készülni? Kell erről tudni, egy ország titkosszolgálatának?

B (8): Ö.. azt kell mondani, hogy a spanyol titkosszolgálat rengeteg merényletet megghiúsított, többek közt tavaly karácsonykor egy hasonló robbantást akartak, megghiúsította, február 29.-én, néhány nappal ezelőtt ötszáz kiló robbanóanyagot elkoboztak, megghiúsította, csak a szörnyű az, hogyha tíz megghiúsult merénylet van, ez csodás, ez rövid hír, ha egy ilyen bomba bekövetkezik egy ilyen robbanás, akkor a CNN megszakítja adását...

A (9): Igen, csak hogy ez az egy robbanás ez tíz robbanás volt...

B (9): Természetesen.

- A (10): Erről muszáj hogy nagyon sok ember tudjon, nagyon sok robbanószert használtak...
- B (10): Minden terület...
- A (11): Egy viszonylag nagy gépezet tudott úgy mozogni,
- B (11): Így van...
- A (12): hogy nem vették észre.
- B (12): Így van, csak itt el kell mondani, hogy az Alkaidába beépülni gyakorlatilag lehetetlen, ez a szervezet egy rendkívül szűk körű Afganisztánból indult szervezet, amely ezt a szűk körűséget tartja. Az egy más kérdés, hogy a spanyol elhárítás alapvető feladat az, vagy az kellett volna, hogy legyen, hogy az Etával kapcsolatban otthon legyen. Ha igaz a feltételezés hogy az Eta, vagy az Etával együtt mások hajtották végre, annak akkor a következménye az, hogy mellé nyúltak, fejek hullanak, és átszervezések lesznek.
- A (13): Zárókérdés: Véleménye szerint Magyarország terrorfenyegetettsége nőtt-e a mai naptól?
- B (13): Meggyőződésem szerint nem, Magyarország nincs az első vonalába semmilyen terrorcélpontra, ugyanakkor látni kell, hogy abszolút biztonság sehol, az északi és a déli sarkon sincs, így sajnos a magyar köztársaság területén sem.
- A (14): Tanár úr, köszönöm szépen.
- B (14): Én köszönöm.

XX. interjú

Az interjút készítő: Simon András

A nyilatkozó: Kumin Ferenc, politikai szakértő

Elhangzott a Magyar Televízió Este című műsorában 2004. 03. 25.

- A (1): Kumin Ferenc politológus, jó estét kívánok.
- B (1): Jó estét kívánok.
- A (2): Mi volt a beszéd üzenete? Mit hallott ki mindebből, amit Orbán Viktor elmondott?
- B (2): Én szerintem ö... szemben ezekkel a kormánypárti gondolatokkal, amit én egyébként teljes mértékig megértek, hiszen nekik az a dolguk, hogy relativizálják a fontosságát ennek a beszédnek, ö fontos volt ez a beszéd, olyan értelemben, hogy egy új hangot próbált megszólaltatni a Fidesz kommunikációjában.
- A (3): Mennyiben volt új ez a hang?
- B (3): Ö... egy aspektusában nagyon új volt, és nagyon szokatlan volt, bár előjelei voltak, ö egészen pontosan abban, hogy Orbán Viktor megpróbált határozottan nyitni ö a potenciális MSZP-és szavazók felé is, olyan értelemben, hogy a múltból, a rendszerváltás előtti korszakról, a kádárizmusról egyfajta felmentő szavakat is használt, nem magát ez egész rendszert mentette fel, hanem azokat az embereket akik megpróbáltak benne túlélni, élni, tehát önmagában az időskor, az hogy valaki az élete jelentős részét a kádárizmusban élte le, az ne jelentse azt...
- A (4): Arra gondol, valahogy úgy fogalmazott ö, ugye hogy senki nem érezheti rosszul magát azért, mert az életéből negyven évet ebben az országban élt le.
- B (4): Így igaz, így igaz.
- A (5): Kikhez szólt egyébként ez a beszéd, tehát ö, ö kik, kiket szólított meg, és az ön véleménye szerint milyen hatással? Ugye nyilván ezeknek a politikai beszédeknek a

célja végülis az, hogy szavazókat szerezzen. Alkalmas volt-e ez a beszéd ön szerint arra, hogy a baloldaltól, vagy a bizonytalanoktól táborából szavazókat hozzon el?

B (5): Nyilván..., Teljesen egyetérték ezzel, hogy a szavazatok szerzése lehet a cél, és azért tegyük hozzá, hogy szavazatok stabilizása is, tehát a meglévő tábornak is üzeneteket kellett elhelyezni, biztosítani kellett őket arról, hogy Orbán Viktor továbbra is alkalmas az ő bizalmukra, de ugyanakkor az a felismerés is benne volt ebben a beszédben, hogy a bizonytalanok közül kell most szavazatokat gyűjteni, akik esetleg 2002-ben az MSZP-re szavaztak, de most a gazdasági folyamatokat szemlélve, esetleg maguk is áldozatává válva az új adótörvényeknek, vagy egyéb más folyamatoknak, elbizonytalanodtak, már nem érzik magukat biztos MSZP szavazóknak, de azért valamiféle félelem él bennük a Fidesszel szemben is. Ugye Orbán Viktor beszédében mindig a félelem volt egy fő motívum, és ezt a félelmet úgy is értette Orbán Viktor hogy lehet hogy tőlük is félnek még, nekik üzeni azt, hogy nem kell félni ő Orbán Viktortól sem a fiatalabb generációtól sem, mert hogy ott megértéssel szemlélik azt, hogy valakit annak idején a kádárizmusban a, a telek, Trabant panellakás, háromszög végülis kielégített, hogy ezzel valamilyen módon kiegyezett a korszak szinte valamennyi lakosa, polgára, és hogy csak kevesen voltak azok, akik forradalmárként, ahogy Orbán Viktor mondta Dugovics Tituszként ő ellenkeztek, és ellentmondtak a rendszernek.

A (6): Akkor viszont érdekes kérdés lehet az, hogy a meglévő szavazóbázis nem nézi-e rossz szemmel azt, hogy Orbán Viktor beszédében nyit, uram bocsá, balra, de legalábbis középre.

B (6): Nyilvánvaló hogy ez a veszély megvan, ez a kockázat megvan és azt gondolom, hogy ilyen szempontból ez egy jól kiegyensúlyozott beszéd volt, tehát azért igyekezett olyan elemeket is felvonultatni, ő amik kellemesen csengenek azoknak a füleknek akik viszont inkább olyanokat hallanak szívesen, hogy az idegen tőkével szemben ellenérzéseink vannak, hogy bankárkormány, mint a legújabb szlogenje a, általában a Fidesz kommunikációnak, de itt a felvezetőben nagyon pontos volt az a meglátás, hogy a polgár szó, ami korábban egy hívó szó volt a Fidesz kommunikációban, az egyáltalán nem szerepelt itt, hanem helyette munkások, vállalkozók, diákok, nyugdíjasok, tehát minden csoportnak megvolt a maga neve. Az egy más korszaka volt a Fidesznek, amikor még csak a jobboldali expanzió volt a feladata, arra volt jó a polgár szó, ami úgy egy csoportba terelte a szavazókat, most már ezen túl kell lépni, felismerte a Fidesz ezt valószínűleg, és már, valahonnan középről is a bizonytalanok, esetleg korábbi MSZP szavazók felé is nyitni kell. A polgár szó veszélyes lenne egy ilyen kör...ilyen szituációban, hiszen az túlzottan arra a, kettéválasztásra emlékeztethetné a szavazókat, ami most már nem szerencsés.

A (7): Majd innen folytatjuk mindjárt, készítettünk ugyanis egy összefoglalót a korábbi beszédekről.

TARTALOMJEGYZÉK

SAJTÓTUDOMÁNYI SZEMPONTBÓL	2
NYELVÉSZETI SZEMPONTBÓL	5
AZ ADATGYŰJTÉS LEÍRÁSA	8
A VIZSGÁLT SZEMPONTOK	9
AZ EREDMÉNYEK ISMERTETÉSE ÉS FELDOLGOZÁSA	10
A politikus	10
A szakértő	13
A jogász	15
Az orvos	16
A katona	18
A diplomata	20
A diák	20
A különböző foglalkozások összehasonlítása	21
A nemek közötti különbségek vizsgálata	25
Tegezés, magázás, konvencionális párok	27
Eltérések a használt szavakban	29
Hibák és tévesztések	30
A nem verbális csatornákról	32
ÖSSZEFOGLALÁS, AZ INTERJÚK ÁLTALÁNOS JELLEMZŐI	34
FELHASZNÁLT SZAKIRODALOM	38
FÜGGELÉK: AZ INTERJÚK TELJES SZÖVEGE	39